VAVŘINEC SKUPOLI, O. THEAT.

DUCHOVNÍ BOJ

NAKLADATELSTVÍ „VYŠEHRAD“, S. S R. O. V PRAZE

VAVŘINEC SKUPOLI:

Duchovní boj

Spisovatel této asketické příručky narodil se r. 1530 v jihoitalském městě Otrantu a byl členem řádu theatinů. Jako zpovědník vynikal neobyčejně ve vedení duší. Po životě požehnaném hojnými duchovními plody zemřel v pověsti svatosti r. 1610. Jeho stručný návod k úsilí o křesťanskou dokonalost, nadepsaný Duchovní boj, je dílo nehynoucí síly a hodnoty, které je právem počítáno k nejcennějším památkám katolické asketiky. Sotva lze v klasické náboženské literatuře najít lepší příklad poučení přísného sice, ale spolu tak jasného, jednoduchého a důvěru vlévajícího.

Z latiny přeložil P. Josef Hlavnička. Úvod napsal Msgre Karel Reban.

Stran 160. Brož. Kč 15.—, váz. v plátně Kč 23.—.

U všech knihkupců nebo přímo

v nakladatelství
»VYŠEHRAD«,
Praha II., Václavská ul. č. 12.

VYŠEHRAD

VAVŘINEC SKUPOLI
ŘEHOLNÍK ŘÁDU THEATINSKÉHO

DUCHOVNÍ BOJ

Z LATINSKÉHO PŘEKLADU DO ČEŠTINY
PŘEVEDL

P. JOSEF HLAVNIČKA

PROHLÉDL A ÚVODNÍ SLOVO PŘIPSAL

KAREL REBAN,
spirituál kněžského semináře
v Č. Budějovicích

Nákladem „Vyšehradu“, s. s r. o. v Praze

1937

NIHIL OBSTAT

Carolus Reban,

censor

IMPRIMATUR

Episcopalis Ordinariatus,

Budvicii Bohemorum, die 15. Julii 1933

† Simon,

episcopus

Nr. 6190.

ÚVODEM

Spisovatel této asketické příručky jest Vavřinec Skupoli. Narodil se roku 1530 v Otranto, pobřežním městě jihoitalském při stejnojmenné úžině, dělící od sebe moře Jaderské a Jonské. Pro jeho život nabylo rozhodného významu svaté přátelství s Ondřejem Avellini, zakladatelem přísného a apoštolsky činného řádu Theatinů. Vlivem svatého přítele vstoupil Skupoli ve svých čtyřiceti letech do téhož řádu.

Vynikal neobyčejně ve vedení duší. Jeho zpovědnice byla nesčíslným duším pramenem velikých užitků duchovních. Ale pomluva zlolajných úst ohrozila jeho veřejné působení; vyprosil si tudíž od svých představených dovolení, by směl zůstati ve skrytosti. Pěstoval sebeposvěcení, ale tak, že i jiným bylo to na prospěch. Chopil se totiž péra a napsal v italské mateřštině stručný návod k úsilí o křesťanskou dokonalost. Spisek byl záhy překládán do jiných jazyků. Zvláště sv. František Saleský vzdal mu velikou chválu.

Jeho původce zemřel v pověsti svatosti jako stařec osmdesátiletý roku 1610.

V pozdním věku své dílko přepracoval a rozšířil.

V této podobě přeložil je roku 1666 jeho řeholní spolubratr Olympio Masotto do latiny a otevřel mu tím cestu i do jinojazyčných literatur náboženských. Latinské vydání Masotto-ho bylo beze změny otištěno roku 1912 ve sbírce Bibliotheca Ascetica Mystica (u Herdera ve Frýburku, Breisg.), odkudž pořizován tento překlad.

Je to druhý český překlad úplného spisu Skupoliho.

Překlad první pořídil zasloužilý a pilný dělník na roli české literatury asketické, tepelský pre-

monstrát Jan Nepom. Frant. Desolda; r. 1877 vyšel v Praze s titulem: »Ctihodného otce Vavřince Skupoliho z řádu Theatinů „Duchovní boj a pokoj duše" s připojeným zvláštním pojednáním o zpovědi z pobožnosti konané (dle ctih. kněze J. Boone z T. J.) a náležitými modlitbami«. Překlad Desoldův byl by dnes jazykově zastaralý a jest mimo to dávno rozebrán.

Ale také vnitřní hodnota »Duchovního boje« je nehynoucí a zaslouží si nové pozornosti. Nenáročné, prostinké pojednání psané řeholníkem 16. věku nepozbylo na své síle za půl čtvrta sta let. Není třeba uváděti hlasy velmi závažných svědků, kteří tento spis počítají ku pěti nejcennějším památkám katolické asketiky; jsou jimi knihy: Následování Krista Pána Tomáše Kempenského, »Bohumila« (vlastně Navedení k životu zbožnému) sv. Františka Saleského, Duchovní cvičení sv. Ignáce, Skupoliho Duchovní boj a Ludvíka Granadského Vůdce hříšníků.

Čtenář věci znalý, jenž hledá jadrné poučení bez příkras slohových, potěší se tímto dílkem prostým ve své formě i ve svém vnitřním založení, kde všecek život duchovní a snaha o mravní pokrok jsou převedeny na čtyři základní prvky: modlitbu, nedůvěru v sebe, důvěru v Boha a praktické cvičení. Sotva lze nalézti příklad poučení přísného sice, ale spolu tak jasného, jednoduchého a důvěru vlévajícího. Proto nedej se nikdo odstrašiti jeho zdánlivou suchostí, nýbrž začti se hluboko a potom jednej!

Kéž dílko přijde včas, v době, kdy u nás slyšeti lze volání po životě duchovním, kdy však také »mnozí zdravého učení nesnesou, nýbrž nashromáždí si učitelů podle vlastních chtíčů, majíce šimrání v uších«. (2. Tim. 4, 3.) Ve velikých duchovních bojích v jednotlivých duších i v celé lid-

ské společnosti kéž stanou se řádky chudého, pokorného řeholníka světlem ozařujícím postavu Velikého Vojevůdce a Vítěze Ježíše Krista!

Čes. Budějovice, na den Blahosl. Hroznaty Mučedníka, 14. července 1932.

KAREL REBAN,
spirituál kněžského semináře.

NEJVYŠŠÍMU VŮDCI A NEJSLAVNĚJŠÍMU VÍTĚZI JEŽÍŠI KRISTU, SYNU MARIE PANNY!

Ježto se Tvé vznešenosti vždy líbily a líbí den ode dne oběti a dary smrtelníků, jsou-li s čistým srdcem obětovány ke Tvé slávě, ustanovuji a věnuji Ti toto nepatrné pojednání o duchovním boji.

Neklesám na mysli proto, že dar můj je skrovný, neboť dobře vím, že pouze Ty jsi onen nejvyšší Pán, jenž se raduje z věcí drobných a pokorných a pohrdá světskou slávou a ctižádostí. A jak bych mohl tuto knihu věnovati někomu jinému než Tvé vznešenosti, Tobě, králi nebes i země, aniž bych zasloužil hany a doznal škody? Cokoli dílko toto obsahuje, jest všecko Tvá nauka, již právě ty sám jsi nám odevzdal a přikázal, abychom sami sobě nedůvěřujíce v Tobě naději svou skládali, v Tobě bojovali a se modlili.

Mimo to jestliže každý boj potřebuje zkušeného vůdce, aby řídil šik a dodával vojínům zmužilosti (neboť tito bojují tím statečněji, čím blíže jsou praporu nepřemožitelného vojevůdce): zdaž v tomto duchovním boji nebude potřebí vůdce? Proto my všichni, kteří jsme již hotovi dáti se v boj a potříti každého protivníka, volíme si za svého vůdce Tebe. Ježíši Kriste, jenž jsi přemohl svět a knížete temnot a utrpením a smrtí svého přesvatého těla zcela jsi zvítězil nad tělem všech těch, kteří zmužile bojovali a bojují. Když jsem já, Pane, chystal tenhle duchovní boj, tanul mi stále na mysli onen výrok: »Nemůžeme uvažovati o něčem, co není z nás, jako by bylo z nás.« Jestliže tedy bez Tebe a Tvé pomoci nemůžeme míti ani řádné myšlenky, jak pak budeme moci bojovati s tolika a tak silnými nepřáteli, vyhnouti se bezpočetným a

tak skrytým nástrahám? Tenhle boj, Pane, je zcela Tvůj; ježto tedy (jak jsem již vyznal) tato nauka od Tebe pochází a Tví jsou všichni ti, kteří stojí v duchovním boji, do jejichž seznamu i my máme býti zapsáni, proto všichni pokorně na kolena padáme před Tvou božskou velebností a prosíme Tě, abys tenhle boj milostivě přijal, abys nás stále rozněcoval a svou účinnou milostí dodával nám síly, abychom denně hrdinněji bojovali; my totiž ani trochu nepochybujeme, že zvítězíme ke slávě Tvé a Tvé nejsvětější Rodičky, Panny Marie.

Tvůj nejnižší služebník, krví Tvou vykoupený,

D. VAVŘINEC SKUPOLI.

»Vy dnes s nepřáteli svými máte se bíti; nestrachuj se srdce vaše, nebojte se, neustupujte aniž se jich lekejte, nebo Hospodin Bůh váš uprostřed vás jest a za vás proti nepřátelům bojovati bude, aby vás vysvobodil z nebezpečenství.« (Dt. 20, 3., 4.)

KAPITOLA I.

V čem záleží křesťanská dokonalost, že jí bojem můžeme dosáhnouti. K tomuto boji jsou nutné čtyři věci.

»Nebývá korunován, leč by řádně bojoval.«
(2. Tim. 2, 5.)

Chceš-li, milá duše, stanouti na vrcholu křesťanské dokonalosti a přiblížiti se svému Bohu a s ním splynouti v jednoho ducha, nad což nelze si představiti činu většího a vznešenějšího, musíš nejprve poznati, v čem spočívá pravý a dokonalý život duchovní.

Někteří totiž, nehledíce dále, vidí jej ve přísnosti života, v umrtvování těla, v utrpení, ve dlouhém bdění, v postech a jiných tělesných útrapách a strastech tohoto druhu.

Jiní se domnívají, a to zvláště ženy, že došli daleko na cestě dokonalosti, jestliže odříkali veliké množství ústních modliteb; jestliže se často zúčastnili mše sv. a značně dlouhých zpěvů žalmových; jestliže hojně navštěvovali kostely a sytili se božským pokrmem eucharistickým.

Přemnozí jiní jsou přesvědčeni (z těchto někdy ten, kdo oděn řádovým rouchem tráví život v klášteřích), že dokonalost vůbec záleží v tom, že je stále přítomen v chóru, zachovává mlčení, žije v samotě a přesně zachovává řádové předpisy.

Někdo tedy hledá dokonalost v těchto úkonech, někdo zase v jiných podobných.

Avšak je tomu docela jinak, neboť, ježto ony věci jsou někdy prostředkem k dosažení ducha dokonalosti, jindy jeho plodem, naprosto nelze připustiti, že by v nich záležela podstata dokonalosti křesťanské.

Jsou ovšem velmi účinným prostředkem k dosažení tohoto ducha pro ty, kteří podle rady a mírně věnují se konání takových činů, aby z nich načerpali svěží síly proti své špatnosti a křehkosti, aby se ozbrojili proti útokům a nástrahám nepřátel lidského pokolení, aby tam nabyli těch duchovních záštit, které jsou nutné všem služebníkům Božím a nejvíce začátečníkům.

Avšak ovocem ducha dokonalosti jsou u lidí vpravdě duchovních, kteří drží na uzdě tělo, ježto urazilo svého Stvořitele, a aby je zachovali v ponížení a poslušnosti ve službě Boží; pěstují mlčelivost a samotu, aby se vyvarovali každé nejmenší urážky Boha a prodlévání jejich bylo v nebesích; věnují se bohoslužbě a úkonům zbožnosti, modlí se a rozjímají o životě a utrpení Kristově, ovšem nikoli lákáni jsouce zvědavostí ani citovou sladkostí, nýbrž aby tím jasněji poznali svou špatnost a Boží dobrotu a milosrdenství, aby se den ze dne více a více rozněcovali v lásce k Bohu a v nenávisti k sobě, aby sebe zapírali a s křížem svým Syna Božího následovali; často užívají svatých svátostí ku větší slávě božské velebnosti, aby se důvěrněji spojili s Bohem a načerpali nových sil proti nepřátelům.

Avšak těm, kteří celý základ kladou do vnějších úkonů, mohou leckdy tyto úkony dávati větší příležitost k úpadku než samy zjevné hříchy, nikoli však svou vlastní slabostí (neboť jsou velmi posvátné), nýbrž vinou těch, kteří je konají; neboť obracejíce pozornost pouze k nim, zanedbávají vnitřní stránku člověka a hoví libovůli jeho tělesných sklonů a skrytého ďábla, který, vida je odchylovati se s pravé cesty, nejen je nechává s radostí takové věci prováděti, nýbrž dokonce kráčeti rajskými rozkošemi, jak si je v jalové obrazotvornosti vytvářejí a věří, že jsou tím již pozdviže-

ni do sborů andělských a že již svými smysly Boha vnímají ve svém nitru: a nejednou dávají se tak uchvátiti, když uvažují o některých hlubokých, příjemných a milých bodech tajemství, že zapomněvše téměř na svět a tvory, zdají se sami sobě býti uneseni do třetího nebe.

Avšak z jejich života a mravů dá se snadno poznati, v kolika omylech vězí a jak velice jsou vzdáleni od té dokonalosti, kterou hledáme.

Neboť chtějí míti v každé věci, ať důležité ať bezvýznamné, přednost před ostatními a býti pokládáni za něco vyššího, lepšího, stojí tvrdošijně na svém mínění, žijí podle své vlastní přirozenosti a velmi houževnatě lpí na všech svých žádostech, starostlivě a pilně pozorují a kárají slova a činy jiných, ačkoli při vlastních jsou slepí.

Jestliže bys mimoto třebas jen dost maloučko zlehčil jejich pověst, pro niž sami o sobě velmi skvěle smýšlejí a — jak si náramně libují — něco znamenají u jiných, nebo je odtrhl od zbožných cvičení, která konají jen ze suchého návyku, tu jsou nanejvýš pobouřeni a sklíčeni nenapravitelným neklidem mysli.

A jestliže je Bůh navštíví trápením a nemocemi nebo na ně dopustí pronásledování (jež nevznikají nikdy bez vůle Boží, ježto On tak buď chce nebo dopouští; neboť ty jsou zkušebním kamenem ku prozkoumání věrnosti služebníků Božích), aby je přivedl ku poznání sebe samých a zpět uvedl na cestu dokonalosti, tu odkryjí ohromnou propast a ukáží, jak je člověk ve svém nitru zohaven a zkažen pýchou. Neboť v žádném případě, ať nešťastném či šťastném, nechtějí se odevzdati a pokořiti pod mocnou ruku Boží, nespokojujíce se nevyzpytatelnými, ale přece vždy spravedlivými úradky Božími; ani podle příkladu Syna jeho, který snížil sám sebe a chtěl trpěti, nepodřizují se všem tvo-

rům s láskou k nepřátelům, kteří jsou nástrojem Boží dobroty a spolupracují na jejich umrtvování, dokonalosti a spáse.

Z toho ovšem vyplývá, že jsou ve velikém nebezpečí, poněvadž si přivlastňují vysoký stupeň dokonalosti, a to proto, že se dívají na sebe samy i na své vnější skutky, které ovšem jsou dobré, duševním okem temnotami zastřeným; a tak jsouce jakousi hrdostí povzneseni o jiných nevalně spravedlivě soudívají a kromě mimořádné pomoci Boží nemůže je nic odvésti se špatné cesty.

Neboť snáze se obrátí a k lepšímu životu přivede zjevný hříšník než skrytý a rouškou zdánlivých ctností zahalený.

Můžeš tedy, duše křesťanská, jasně poznati, že nelze duchovní život klásti do uvedených věcí, jak jsem je právě vysvětlil.

Věz tedy, že nespočívá v žádné jiné věci leč v poznání dobroty a velikosti Boží a naší nicoty a náklonnosti ke všemu zlému; v lásce k Bohu a nenávisti k sobě; v našem podrobení se nejen Bohu, nýbrž i pro jeho lásku všemu tvorstvu; v přemáhání všech našich žádostí a v naprostém odevzdání do Boží vůle: mimoto vše toto nutno prostě i vůlí přijmouti i skutkem naplniti z pouhé touhy jemu se líbiti a posléze se zřetelem k tomu, že Bůh nejen chce, nýbrž i hoden jest, abychom mu takovou lásku a poslušnost osvědčovali.

To jest onen zákon lásky, zapsaný samým prstem Božím v srdcích věrných služebníků.

Toto je sebezápor, jejž sám od nás požaduje.

Toto jho je sladké a břímě jeho lehké.

To je poslušnost, k níž nás volá příkladem i slovem náš Vykupitel a Učitel.

A poněvadž, dychtíš-li po vrcholu takové dokonalosti, je ti třeba působiti na sebe samu dlouhotrvajícím násilím, abys rázně vykořenila a zcela od-

stranila všecky své veliké i malé vášně, musíš se k tomu boji vyzbrojiti statečnou vytrvalostí; neboť korunováni bývají jen velmi stateční bojovníci.

Jak tedy tento boj je nad všecky jiné těžší (neboť když proti sobě samým bojujeme, zároveň sami od sebe jsme napadáni), tak vítězství získané je nad všecky ostatní slavnější a Bohu milejší.

Neboť napneš-li všecky své síly k tomu, abys potlačila a zničila všecky své nezřízené žádosti, tužby a chtíče, prokážeš tím Bohu větší potěšení a poslušnost, než kdyby ses do krve ztýrala důtkami a náramně dlouho se postila a přivedla tisíce lidí na cestu ctnosti, ale při tom hověla některé z neřestí právě jmenovaných.

Neboť ačkoli prospěch duší je sám o sobě Bohu milejší než umrtvování nepatrné žádostivosti, nesmíš přece nic jiného chtíti a o nic jiného usilovati s větší touhou a úsilím, než co Bůh sám chce a přísně od tebe požaduje.

A Bůh beze vší pochyby má větší zalíbení, když o to snažně usiluješ a všecku snahu věnuješ tomu, abys své vášně umrtvovala, než abys mu sloužila v kterékoli jiné věci, třeba závažnější a větší důležitosti, kdybys při tom vědomě a dobrovolně nechávala v sobě žíti třebas jen jedinou vášeň.

Zajisté tedy, milá duše, již vidíš, v čem záleží křesťanská dokonalost, a abys jí mohla dosíci, že je ti třeba podniknouti neustálý a velmi prudký boj proti sobě samé. Čtyři nejspolehlivější a nejvýš potřebné zbraně musíš si opatřiti, abys v tomto duchovním boji slavně zvítězila.

Ty jsou: nedůvěra k sobě, důvěra v Boha, cvičení, modlitba.

A o těch všech budeme s pomocí Boží uvažovati snadným a krátkým postupem.

KAPITOLA II.

O nedůvěře k sobě.

Nedůvěra k sobě, milá duše, je ti v tomto boji tak velice potřebná, že bez ní zcela určitě nejen nedosáhneš touženého vítězství, nýbrž ani nejmenší ze svých vášní nepřemůžeš.

Kéž si toto hluboko vštípíš do své paměti; neboť vlivem pokažené přirozenosti jsme velice ochotni a náchylni k hrdému, ovšem nesprávnému smýšlení o sobě, a ač jsme vpravdě pouhé nic, přece sami sobě namlouváme, že něco znamenáme, a proti všemu právu příliš mnoho důvěřujeme vlastním silám.

Tahle chyba dá se velice těžko odhaliti a jest v očích Božích v největší nenávisti; neboť On chce a poroučí, bychom plně poznali tuto nejjistější pravdu, že každá milost a ctnost přichází k nám od něho samého, jenž je zřídlem všeho dobra, a že od nás nemůže nikdy nic vyjíti, ani zbožná myšlenka, jež by se mu líbila.

A jakkoli tato nedůvěra, ctnost veliké důležitosti, je také dílem Boží pomoci, jež obyčejně dává svým milým přátelům někdy svatými vnuknutími, jindy dosti trpkými útrapami a prudkými a téměř nepřekonatelnými pokušeními a jinými prostředky, přece ti vyložím, zvláště když Bůh sám chce, abychom i my, pokud můžeme a pokud na nás záleží, spolupracovali, že téhle nedůvěry k sobě můžeš dosíci, jsouc hlavně Boží pomocí posílena, čtverou cestou.

Předně: uvaž a uznej svou bezcennost a svou nicotnost a že svými silami nemůžeš vykonati žádné dobro, jímž by sis zasloužila vstoupiti do království nebeského.

Za druhé: o tuto nedůvěru Boha častěji žádej

vroucími a pokornými prosbami, neboť jest jeho darem. A abys jí dosáhla, musíš především poznati, že jí nejen nemáš, nýbrž že jí pouhým svým úsilím ani dosáhnouti nemůžeš. Tak jestliže sama sebe nejednou obětuješ Boží velebnosti s pevnou důvěrou, že ti pro svou dobrotu onu nedůvěru k sobě udělí, a jestliže ji budeš vytrvale očekávati po celý ten čas, jejž božská prozřetelnost ustanoví, není pochyby, že jí dojdeš.

Za třetí: zvykej báti se sebe samé, svého mínění a nesmírného sklonu ke hříchu, nesčetných nepřátel, jimž ani trochu nedovedeš čeliti, i jejich válečné dovednosti, plánů a přeměn v anděly dobré, nesčetných nástrah, jimiž nám úklady činí, a konečně osidel, jež nám strojí na samé cestě ctnosti.

Za čtvrté: kdykoli se stane, že upadneš do nějaké viny, hleď důkladněji a hlouběji proniknouti v úvahu o své převeliké křehkosti, neboť Bůh dopustil tvůj poklesek proto, abys vlivem božského vnuknutí jasněji než dříve poznala svůj stav a naučila se pohrdati sama sebou jako něčím příliš nepatrným a abys nad to chtěla, aby i jiní tě tak oceňovali a tebou pohrdali; neboť bez této vůle nelze získati pravé nedůvěry, jež záleží v pravé pokoře a ve zmíněném poznání, zkušeností potvrzeném.

A lze zajisté jasně viděti, že každému, kdo si chce osvojiti nebeskou slávu a pravdu nestvořenou, jest nanejvýš potřebné sebepoznání, jež Boží šlechetnost dává pyšným a hrdě o sobě smýšlejícím obyčejně prostřednictvím nějakého pádu, spravedlivě dopouštějíc, aby upadli do nějakého hříchu, o němž mysleli, že se ho dovedou vyvarovati, aby tím způsobem poznali sebe samy a úplně se odnaučili důvěřovati svým silám.

Avšak tak žalostného prostředku užívá Bůh obyčejně jen tehdy, když jiné laskavější, výše nazna-

čené, nepřinesly oné pomoci, kterou božská dobrota zamýšlela.

Neboť ona dopouští, aby člověk tak klesl tížeji či lehčeji, jak čí pýcha a zpupnost je větší či menší, tak že by také neměl v sobě žádného nebezpečí hříchu, kdyby snad někdo nebyl poskvrněn žádným hříchem domýšlivosti — jako Panna Maria.

Když tedy zhřešíš, obrať ihned svou mysl k tomu, abys pokorně sebe samu poznala, a pros úpěnlivě Boha, aby nad tebou vylil pravé světlo sebepoznání a udělil ti plnou nedůvěru k sobě samé, nechceš-li opravdu znovu hřešiti a býti jednou zachvácena ještě větším pádem.

KAPITOLA III.

O důvěře v Boha.

Ačkoli jest nám v tomto boji nedůvěra k sobě tak velice potřebná, jak bylo řečeno, přece, budeme-li míti jen ji, buď se dáme na útěk nebo budeme od nepřátel zcela přemoženi; proto mimo ni potřebuješ ještě dokonalé důvěry v Boha, jíž bys od něho doufala a očekávala vše dobré a pomoc i vítězství.

A jako si sami od sebe, ježto jsme pouhé nic, nemůžeme slíbiti nic jiného leč poklesky, a proto ovšem musíme sami sobě nedůvěřovati, tak obdržíme od Boha beze vší pochyby znamenitá vítězství, jen když opevníme svá srdce k dosažení jeho pomoci pevnou důvěrou v něho.

Té můžeme dosíci rovněž čtverým způsobem.

Předně: jestliže o ni Boha prosíme.

Za druhé: budeme-li uvažovati a okem víry pohlížeti na nekonečnou Boží všemohoucnost a moudrost, jíž není nic nemožného a nesnadného, a

ježto dobrota jeho je neomezená, že jest ochoten a připraven z nevýslovné své lásky dáti nám v každé hodině a v každém okamžiku vše to, čeho potřebujeme k duchovnímu životu a dokonalému vítězství nad sebou, jen když se s důvěrou vrhneme do jeho objetí.

A jak by mohl božský pastýř, jenž třicettři léta šel za ztracenou ovcí, volaje ji hlasem tak usilovným, že z toho až ochraptěl, a to po srázech tak strmých a tolika trním posetých, že na nich vylil všecku svou krev a život ztratil; nyní když ovce sama jde za pastýřem, poslouchajíc jeho rozkazů neb aspoň s touhou, třeba časem chabnoucí, jich poslouchati, volajíc a prosíc jej, jak pak by mohl, pravím, pastýř dobrý neobrátiti k ní svého oživujícího zraku? Nebude jí pozorně naslouchati? Nevloží ji na svá ramena a nesvolá všechny sousedy a anděly nebeské ke společné radosti?

A jestliže v evangeliu Pán náš v podobenství o ztracené drachmě nezdráhá se pátrati s obzvláštní láskou a péčí po slepém a němém hříšníku tak dlouho, až jej najde, zdaž právě toho hříšníka opustí, jenž jako zbloudilá ovečka volá a promlouvá na svého pastýře?

Zdaž někdo někdy uvěří, že Bůh, který neustále tluče na srdce lidské a snažně si žádá v ně vstoupiti a v něm hodovati, aby je učinil účastným svých darů, obzvláště tentokráte, když mu srdce samo otevírá bránu a jej zve, zdaž Bůh, pravím, bude se stavěti hluchým a vůbec pohrdne a nevejde do takového srdce?

Za třetí: abychom nabyli této svaté důvěry, přelétněme v paměti a mysli pravdivost Písma svatého, které nám na tolika místech zjevně ukazuje, že ještě nikdy nikdo nebyl zahanben a oklamán nadějí, jestliže ji kladl v Boha.

Za čtvrté: co nejvíce přispěje k získání nedůvě-

ry k sobě a zároveň důvěry v Boha: kdykoli máš něco činiti nebo se pustiti v nějaký boj, abys sebe samu přemohla, dříve než si ustanovíš nebo zamýšlíš něco konati, ať ti nejprve zatane na mysli tvá křehkost, potom, pocítíc všestrannou nedůvěru k sobě, obrať svou mysl k uvažování Boží moci, moudrosti a dobroty, v nich skládej všecku svou naději a tak si umiň i jednati i bojovati.

Jestliže tenhle pořádek nebudeš zachovávati, i když se ti bude zdáti, že vše konáš s touto důvěrou v Boha, jistě se převelice zklameš. Neboť jakási sebedůvěra je člověku tak vrozená a tak jemná, že skoro stále tajně žije a loí i na nedůvěře, jíž jsme podle svého mínění k sobě samým nabyli, i na důvěře, o níž jsme přesvědčeni, že ji skládáme v Boha. Abys té sebedůvěře co možná nejvíce unikla a konala vše s nedůvěrou k sobě a s důvěrou v Boha, je nutno, aby úvaha o vlastní slabosti předcházela úvahu o Boží všemohoucnosti a obě aby předcházely naše činy.

KAPITOLA IV.

Jakým způsobem lze poznati, jedná-li kdo s nedůvěrou k sobě a s důvěrou v Boha.

Domýšlivému služebníku se leckdy zdá, že nabyl nedůvěry k sobě a důvěry v Boha, což tak asi nikterak nebude. To vše pochopíš z účinku, který jde v zápětí za tvým pádem.

Jestliže jsi tedy po svém pochybení přespříliš trýzněna neklidem a duševní trýzní a cítíš, že jsi hnána k jakési zoufalosti nad úspěchem a konáním dobra, je to zřejmé znamení, že jsi důvěřovala svým vlastním silám, nikoli Bohu.

Bude-li k tomu ta trýzeň a beznadějnost veliká, důvěřovala jsi příliš sobě a v Boha málo; neboť kdo z největší části sobě nedůvěřuje a v Boha silně doufá, pochybí-li někdy, ani nežasne ani se proto nesouží a netrápí, předobře věda, že to nutno přičísti své slabosti a malé důvěře v Boha, naopak sám k sobě spíše maje ještě větší nedůvěru, mnohem pokorněji důvěřuje v Boha, má v nejvyšší nenávisti svou vlastní chybu a nezřízené vášně, jež byly příčinou provinění, a jednak pokračuje ve svém díle s pocitem veliké, avšak klidné a tiché bolesti nad urážkou Boží a s větším duševním klidem, jednak s pevnějším předsevzetím vůle stíhá své nepřátele až k úplnému zahlazení.

Chtěl bych ovšem, aby toto vše bedlivěji uvážili ti vyznavači duchovního života, kteří, dopustí-li se někdy nějakého hříchu, ani nedovedou ani nechtějí sami si vrátiti mír, ba někdy dokonce, spíše aby se zbavili úzkosti a neklidu vzniklého ze sebelásky než aby něčeho lepšího získali, nic neodkládají déle než návštěvu duchovního otce, na nějž by se přece obzvláště měli obraceti, aby se sebe smyli špínu hříchu a osvěžili proti němu své síly božským pokrmem v eucharistii.

KAPITOLA V.

Omyl přemnohých, kteří v malodušnosti vidí ctnost.

Přemnozí jsou na omylu také v tom, že pokládají za ctnost malodušnost a nepokoj, jenž následuje za hříchem (ježto je provázen jakousi nelibostí), a nevědí, že má původ ve skryté pýše a v zakládání si na sobě samých a na vlastních silách; a když na ně příliš spoléhali (myslíce si, že něco

znamenají) a když nahlédnou, poučivše se ze svého pádu, že jejich síly nestačí, jsou zmateni a žasnou jako nad něčím novým a klesají na mysli, když vidí, že ona opora, v niž byli kladli všecku svou důvěru, padla.

To se přece pokornému služebníku nikdy nepřihodí; neboť on jediné Bohu svému důvěřuje a sobě nepřisuzuje nic, a jestliže snad pochybí, jakkoli z toho má pocit bolesti, přece není ani znepokojen ani se nediví, neboť dobře ví, že se mu to přihodilo jen z jeho ubohosti a slabosti, kterou rozumně poznává jasným světlem pravdy.

KAPITOLA VI.

Jiné pokyny, vedoucí k získání nedůvěry k sobě a důvěry v Boha.

Poněvadž všechna síla ku přemožení nepřátel spočívá nejvíce v nedůvěře k sobě a v důvěře v Boha, viz i jiné prostředky, jimiž můžeš těchto vlastností s pomocí Boží dosíci.

Jest ovšem nutno, abys věděla a byla ujištěna, že ani všecky dary, ať vrozené ať získané, ani všecky milosti zdarma dané ani znalost celého Písma svatého ani dlouholetá horlivá služba Boží, která se nám stala již návykem, nikdy nezpůsobí, abychom konali Boží vůli, nebude-li ke každému dobrému a bohumilému skutku, jejž máme vykonati, ku přemáhání každého pokušení, ku překonání každého nebezpečí, ke každému kříži, jejž podle Boží vůle musíme nésti, nebude-li, pravím, srdce naše posíleno a vzpruženo zvláštní milostí Boží a nepodá-li nám sám Bůh k vykonání všeho toho pomocnou ruku.

Protož mějme tuto pravdu na mysli po celý svůj

život, v jednotlivých jeho dnech, v každé hodině a v každém okamžiku; neboť tak nikdy nebudeme moci žádným způsobem sami na sebe spoléhati.

Dále co se týče důvěry v Boha, věz, že Bohu je stejně lehké potříti málo nepřátel jako mnoho, slabé a nezkušené jako staré a zkušené.

Proto i když je duše obtížena hříchy, i když je potřísněna všemi chybami všech lidí a je podrobena tolika nedostatkům, že jí nelze najíti rovné; i když vše vyzkoušela a užila všech prostředků a cvičení k uniknutí před hříchem a ke konání dobra a nikterak nemohla ani o píď pokročiti v dobrém, ba ještě hlouběji klesala do hříchu: přece ať nikdy nepřestává doufati v Boha, ať nezahazuje zbraně a neustává od duchovních cvičení, nýbrž ať tím statečněji ze dne na den bojuje s nepřítelem; neboť je třeba věděti, že v tomto duchovním boji nepadne ten, kdo nepřestává bojovati a důvěřovati v Boha, jenž své pomoci bojovníkům svým nikdy neodepře, i když někdy dopustí na ně zranění. Jen ať se vede boj; neboť v tom celá věc záleží; a na rány jsou zajisté po ruce léky, které mají veškerou účinnost k vyléčení těch bojovníků, kteří hledají Boha s důvěrou v jeho pomoc; a když se toho nejméně nadějí, spatří, že nepřátelé jejich jsou poraženi.

KAPITOLA VII.

O cvičení a to nejprve o cvičení rozumu, jejž nutno chrániti od nevědomosti a zvědavosti.

Jestliže však naší zbraní bude jen nedůvěra k sobě a důvěra v Boha, jež jsou v tomto boji tak potřebné, tu nejen sami nad sebou nezvítězíme, nýbrž

dokonce rychle zabředneme do přemnohého zla. Proto jest nám mimo ně třeba ještě cvičení, které je třetím druhem zbraní, jež jsem nedávno vypočítával.

Toto cvičení je především nutno zavésti s rozumem a vůlí.

Rozum máme chrániti ode dvou věcí, jež naň silně dorážejí.

První je nevědomost, která jej zatemňuje a brání mu v poznání pravdy, jež jest jeho vlastním předmětem. Proto jej má cvičení uvědomiti a zušlechtiti, aby mohl viděti a jasně rozeznávati, čeho potřebujeme k očistění duše od škodlivých žádostí a k jejímu vyzdobení svatými ctnostmi.

K tomuto poznání lze dojíti dvojím způsobem:

První a nejlepší jest modlitba, kterou máme Ducha Svatého prositi, aby ono poznání do srdcí našich vlíti ráčil. To nám tolikrát udělí, kolikrát o ně budeme v pravdě prositi samého Boha a budeme se snažiti poslouchat jeho svaté vůle a podřizovati vše, i své vlastní mínění, úsudku duchovního otce.

Druhý způsob je neustálé cvičení, jímž důkladně a poctivě uvažujeme o všech věcech, abychom mohli poznati, zda jsou dobré či škodlivé, tak, jak nás učí Duch Svatý; nikoli však, jak se nám zevně jeví, jak přicházejí do našich smyslů a jak o nich zvráceně soudí svět.

Tohle uvažování správně vedené nám jasně ukáže, že vše to, po čem slepý a zkažený svět tolik dychtí a za čím se dychtivě žene různými způsoby a prostředky, že vše to jest pokládati za nic, za marnost a lež: že sláva a světské rozkoše jsou pouhá marnost a trápení ducha; bezpráví a urážky, jimiž nás svět znamená, že přinášejí pravou slávu a utrpení že poskytuje klidu; odpouštěti nepřátelům a dobrým za zlé opláceti že jest něčím velkomyslným a co největší podobností s Bohem; že je znameni-

tější světem pohrdati než v něm kralovati; že je šlechetnější a hrdinnější z lásky k Bohu rád se podrobiti i ubožejším tvorům než vládnouti nejvyšším panovníkům; že pokorné sebepoznání má větší cenu než vrchol všech věd; že dokonalé přemáhání vlastních i těch nejmenších vášní zasluhuje větší odměny než dobýti přemnohých měst, ozbrojenou rukou poraziti nejstatečnější vojska, konati zázraky a křísiti mrtvé.

KAPITOLA VIII.

Proč věci špatně posuzujeme a a jak je můžeme správně rozeznati.

Všechno, co bylo řečeno, a přemnoho jiných věcí proto nerozeznáváme správně, že jakmile se nám vyskytnou, že k nim hned buď přilneme láskou nebo se proti nim vzpříčíme nenávistí, jichž žárem je rozum zatemněn a nerozlišuje jich ovšem tak, jak skutečně jsou. Abys tedy neupadla do tohoto omylu, buď opatrná a vynasnaž se, abys vůli svou zachovala čistou a prostou veškeré nezřízené žádosti.

Když však se ti naskytne nějaký předmět, musí jej tvůj rozum bedlivě uvážiti a prozkoumati, dříve než se dáš nenávistí, je-li protivný tvým přirozeným sklonům, nebo láskou, dává-li ti potěšení, pohnouti k tomu, abys jej chtěla nebo zavrhla.

Neboť pak je rozum svobodný a prozíravý, ježto dosud není zatemněn žádnou vášní, a může jak poznati pravdu tak rozeznati zlo, ztajené ve zdánlivé rozkoši, i odhaliti dobro, jež přichází pod rouškou zla.

Avšak když se vůle již předem kloní k milování či zavržení předmětu, nemůže jej rozum řádně po-

znati, ježto pocit, který již nastoupil, jej tak zatemňuje, že oceňuje předmět zcela jinak, než skutečně jest, a když jej tak ukazuje vůli, tu vůle ještě ohnivěji než dříve buď s láskou nebo nenávistí se nese k jeho dosažení či zavržení proti všemu rozumnému pořádku a zákonu.

A tím dojmem se rozum zase více a více zatemňuje a zahalen tolika temnotami znovu podává vůli předmět jako nejvyšší lásky či nenávisti hodný, takže nezachová-li se pořádek, o němž jsem se zmínil (což je nejdůležitější v celém průběhu tohoto cvičení), rozum a vůle, schopnosti to tak vznešené a vynikající, se tím bídně klamou a řítí se stále jako dokola z temnot do temnot ještě hustších a z bludů do bludů ještě hrubších.

Odháněj tedy od sebe s nejvyšší bdělostí nezřízenou náklonnost či odpor k jakékoli věci, kterou bys dříve přesně neprozkoumala a nepoznala takovou, jakou ve skutečnosti je, majíc ji zřetelně osvětlenou světlem svého rozumu a nejvíce osvícením milosti Boží a modlitby a konečně úsudkem svého duchovního otce.

A to, prosím, pečlivěji zachovávej někdy ve svých úkonech vnějších, které jsou zbožné a řádné, než v jiných; neboť při nich, ježto jsou takové, hrozí nám větší nebezpečí, že se zmýlíme a nemírně se jich chopíme.

Pročež mohly by ti někdy způsobiti značnou škodu pro nějakou okolnost času, místa či míry nebo co do poslušnosti; vždyť je známo, že dosti mnozí nebezpečně pochybili, ačkoliv kráčeli cestou chvalitebných a velmi posvátných cvičení.

KAPITOLA IX.

Jiná chyba, před níž nutno chrániti rozum, aby věci řádně rozlišoval.

Zvědavost je druhá chyba, před níž nutno chrániti rozum, neboť když jej zahrnujeme škodlivým, marným přemýšlením, které nic nepřispívá k věci, činíme jej zcela neschopným naučiti se tomu, co vede ku pravému umrtvování se a ku pravé dokonalosti.

Z této příčiny musíš býti vůbec jakoby mrtvá ke vší péči o věci pozemské, které, ač jsou dovoleny, přece nejsou nutné.

Snaž se co možná nejvíce svůj rozum den ze dne spoutati a učiniti jej nevšímavým.

K novinkám a proměnám ve světě, buď si malým či velikým, chovej se tak, jako by jich vůbec nebylo; jestliže však se ti vnucují, ihned je odvrať a zapuď od sebe.*

I touhy po pochopení věcí nebeských udržuj v mezích pokory a mírnosti a nepřej si nic jiného znáti než Krista Ježíše ukřižovaného, jeho život a smrt a co od tebe požaduje.

Vše ostatní zapuď daleko od sebe, neboť tak uděláš velikou radost Bohu, který miluje a ve zvláštní oblibě má ty, kteří jediné od něho žádají a u něho hledají pouze to, co stačí ke vroucímu milování Boží dobroty a k plnění jeho vůle. Jakákoli

* Tímto a následujícím nechce ovšem autor říci, abychom vše pozemské opomíjeli (což by jistě znamenalo zanedbávání mnohých vážných povinností), nýbrž chce připomenouti, aby ten, kdo se horlivě snaží dojíti dokonalosti, vůbec si nevšímal těch věcí, jež nikterak nesouvisejí s jeho povinnostmi, a aby všechny věci pozemské a světské, musí-li jich užívati, považoval za prostředky k získání statků nebeských a věčných.

jiná žádost a touha je zajisté sebeláskou, pýchou a osidlem ďáblovým.

Zařídíš-li se dobře podle těchto pokynů, budeš moci uniknouti velmi četným nástrahám; neboť když vychytralý ďábel vidí, že ti, kteří se snaží o duchovní pokrok, mají svěží a pevnou vůli, snaží se zmoci jejich rozum, aby se tím způsobem zmocnil obého, i rozumu i vůle.

Proto velmi často, když tito uvažují, uvádí je do velmi vysokých, živých a příjemných představ, a to obzvláště ty, kteří mají velikého a bystrého ducha a jež duchovní pýcha velmi často strhuje, takže zaujati průběhem a rozkoší úvah tohoto druhu, v nichž se jim mylně zdá, že zcela požívají Boha, zapomínají očistiti své srdce, snažiti se o sebepoznání a potlačovati náležitě nezřízené žádosti. Tak chyceni do osidla pýchy mají v úctě svůj vlastní rozum jako nějakou modlu.

Z toho následuje, že pomalu, sami toho nepozorujíce, nabývají přesvědčení, že nepotřebují ani rad ani pokynů jiných lidí, ježto si již zvykli v každé tísni ptáti se na radu modly svého vlastního úsudku.

Je to ovšem nemoc velmi nebezpečná a dá se těžko léčiti; neboť nebezpečnější jest pýcha rozumu než vůle, poněvadž pýcha vůle dá se konečně bez velikých obtíží léčiti, ježto je zjevna vlastnímu rozumu a osvědčuje poslušnost tomu, komu jest jí povinnována. Avšak kdo již pevně věří, že jeho mínění je zdravější než úsudek jiných, kým a jak bude moci sám býti vyléčen? Jak bude souhlasiti s míněním jiných, jež méně cení než své?

Jestliže oko ducha, totiž rozum, jímž se měla prohlédnouti a pročistiti rána pyšné vůle, jest nemocný a slepý a rovněž plný pýchy, kdo jej bude moci léčiti? Ztratí-li se světlo v temnotách, pobloudí-li se v zásadě: co potom se stane?

Hleď se tedy co možná nejdříve léčiti z tak nebezpečné pýchy, dříve než pronikne tě docela.

Otup poněkud ostří svého rozumu; svůj úsudek rád podřizuj úsudku jiného; z lásky k Bohu hleď býti zcela prostičká a budeš moudřejší než Šalamoun.

KAPITOLA X.

O cvičení vůle a o účelu, k němuž mají směřovati všecky naše vnitřní i vnější úkony.

Mimo cvičení, jímž se má zušlechtiti rozum, je nutno, abys i svou vůli tak ovládala, abys jí nezanechávala v moci svých žádostí, nýbrž zcela ji podřídila zalíbení Božímu.

A dobře věz, že ti nemá stačiti, abys jen chtěla a dbala o to, co je Bohu milé, nýbrž abys totéž chtěla i konala a to jakoby na podnět Boží a jen z touhy jemu se líbiti.

Zde nám rovněž nastává boj, větší než v předchozích případech, proti přirozenosti, která se tolik snaží dojíti svého ukojení, že ve všech věcech, a v posvátných a duchovních někdy více než v jiných, hledá prospěch a rozkoš, jimiž se zajisté mnoho zabývá a dychtivě po nich sahá jako po pokrmech, jež nijak nejsou podezřelé.

Proto hned, jakmile se nám naskytnou, se jich zrakem chápeme a chceme je, nikoli však jakoby na podnět Boží vůle a z touhy jen Bohu se líbiti, nýbrž k dosažení onoho dobra a rozkoše, jež nám vzchází z toho, že si myslíme, že chceme to, co chce Bůh.

Je to klam tím skrytější, čím světější je předmět, po němž toužíme. Tak i když toužíme po samot-

ném Bohu, i tehdy nás často zaujme klam sebelásky, poněvadž téměř vždy dychtíme spíše po svém užitku a prospěchu, jejž z toho očekáváme, než po vůli Boha, jenž má pouze v tom zalíbení, co směřuje k jeho slávě, ba chce, abychom ho milovali a jeho poslouchali.

Abys unikla téhle nástraze, která ti překáží na cestě dokonalosti, a aby sis navykla vše chtíti a vykonávati i jakoby na rozkaz Boží i z tohoto čistého úmyslu vzdáti mu čest a plniti vůli jeho (jenž chce býti jediným počátkem i cílem všech našich úkonů a myšlenek), postupuj touto cestou: Když se ti naskytne nějaký předmět, který Bůh chce, nekloň se svou vůlí k jeho chtění dříve, než pozdvihneš mysl k Bohu, abys poznala, že se mu líbí, abys ten předmět chtěla, poněvadž tak sám přikazuje, a jen aby ses mu líbila. Tímto způsobem tvá vůle povzbuzena a přivedena vůlí Boží ať se pak obrátí ke chtění předmětu, protože jej chce Bůh a proto pouze, bys jím dosáhla Božího zalíbení a Boží cti.

Podobně když chceš zavrhnouti to, co Bůh zakazuje, zapuď to sice, avšak obrať napřed ostří svého rozumu k Boží vůli, která chce, abys to zavrhla, aby ses tak líbila Bohu.

Avšak věz, že lze těžko odhaliti podvodné lsti přirozenosti, která vyhledává svůj prospěch vždy tajně a vede nás často ku víře, že máme v sobě onu pohnutku, totiž účel líbiti se Bohu, ačkoliv tomu tak nikterak není.

Proto, když něco chceme či nechceme pro svůj užitek, často se nám zdá, že to chceme či nechceme proto, abychom se Bohu líbili a nebyli mu odporni.

Abys nevězela v této léčce, je tu zvláštním a nejosvědčenějším prostředkem čistota srdce, která záleží v tom (a k tomu směřuje celý tento boj), abychom svlékli se sebe člověka starého a oblékli nového.

Nicméně aby sis dovedla nějak poraditi, ježto právě jsi plna sebelásky, hleď od počátku svých činů, seč jsi, na očištění své vůle ode všeho příměšku sebelásky, pak nic ani nekonej ani nezavrhuj, ať je to cokoli, dokud nepoznáš, že tě k tomu přivádí pouze prostá vůle Boží.

Jestliže ve všech svých úkonech, zvláště ve vnitřních úkonech duševních i ve vnějších, jež rychle pomíjejí, nebudeš moci tuto pohnutku vždy skutečně pocítiti, měj dosti na tom, když jsi jí ve kterémkoli úkonu skrytě podněcována, jen když máš vždycky pravý úmysl pouze Bohu ve všem se líbiti a tento úmysl jsi někdy vzbudila a nikdy ho nezrušila.

Avšak při úkonech, které trvají nějaký čas, je třeba, abys v sobě vzbudila tuto pohnutku nejen na počátku, nýbrž abys ji také opět a opět obnovolala a až do konce pečlivě a živě zachovala, jinak nebyla bys daleko od nebezpečí upadnouti ještě do jiné léčky sebelásky, která postupem času, ježto se daleko více kloní k sobě než k Bohu, obyčejně způsobí, že předmět i úmysl pomalu změníš.

Sluha Boží, jenž na tohle málo myslí, chce obyčejně každou věc vykonati jen z pohnutky líbiti se svému Pánu, později však ponenáhlu sám, ani toho téměř netuše, dává jí působiti na svůj cit takovým požitkem, že zapomene na Boží vůli a tak dychtí po rozkoši, již z toho má, a po užitku a slávě, již z toho očekává, a tak na nich lpí, že je celý pobouřený a neklidný, když Bůh buď nemocí nebo nepříznivou událostí nebo nějakým jiným způsobem tomu činu zabrání, a neovládne se, aby si časem nenaříkal na to či ono, neřku-li na samého Boha. Je to samozřejmý důkaz, že při svém záměru neměl vůbec na zřeteli Boha, nýbrž že jeho snaha vyklíčila z kořene nahnilého a z půdy jistě zkažené.

Neboť kdokoli se na Boží podnět a s touhou Bo-

hu samému se líbiti pouští do nějaké věci, nedychtí po ní zajisté více než po jiné, nýbrž chce ji míti pouze tak, jak se zlíbilo Boží velebnosti, aby ji měl, a to s těmi okolnostmi a v tom čase, jak se Bohu líbí; a ať jí pak dosáhne či nikoli, přijme to s tichou a klidnou myslí; neboť ať to dopadne jakkoli, on dojde toho, co zamýšlel, a dosáhne účelu, jímž mu bylo pouze Boží zalíbení.

Proto se zachovej v plném soustředění a vynasnaž se, abys ve všem svém jednání v každém čase měla na zřeteli tento dokonalý účel

Když však někdy (ježto tak žádá rozpoložení tvé mysli) chceš vykonati dobrý skutek, vedena touhou uniknouti pekelným trestům a nadějí na věčnou blaženost, při tom můžeš si rovněž položiti za konečný cíl přání a vůli Boha, jenž si nejvyšší měrou přeje, aby ses nedostala do pekla, nýbrž abys vešla do království nebeského.

Nikdo nikdy dokonale nepozná, jakou účinnou sílu má v sobě tahle pohnutka; neboť jakýkoli skutek, třeba zcela bezvýznamný a nejmenší ze všech, byl-li vykonán za účelem pouze Bohu se líbiti a jej oslaviti, má, abych tak řekl, nekonečně větší cenu než mnohé jiné daleko důležitější a cennější, jež by kdo konal bez tohoto úmyslu.

Proto kdyby někdo dal třebas jen haléř chuďasovi pouze s tím úmyslem, aby tím vzdal úctu Boží velebnosti, bude to Bohu milejší, než kdyby se někdo za jiným účelem, třebas i za účelem dojíti statků nebeských (ačkoliv toto je cíl velice žádoucí, ano správný), vzdal celého svého ohromného jmění.

Toto cvičení, konati vše prostě za účelem líbiti se Bohu, bude se nám s počátku zdáti těžkým; avšak stane se lehčím a snadnějším častým cvikem a opakováním úkonů, jimiž opět a opět po Bohu toužíme a blížíme se k němu s planoucí láskou

v srdci jako k jedinému a nejdokonalejšímu svému dobru, jež si samo o sobě zaslouží, aby je všichni tvorové vyhledávali, jemu sloužili a nade vše ostatní je milovali.

A čím hlouběji a častěji se budeme zabývati úvahou o nekonečných zásluhách Božích, vzbudí vůle tím vřelejší a častější úkony, o nichž jsem se zmínil, a tak utvoříme si snáze a rychleji zvyk a trvalou schopnost konati vše se zřetelem a z lásky k onomu Pánu, jenž samojediný je hoden, aby se mu taková úcta prokazovala.

Posléze, aby sis osvojila tuto pohnutku, dej se mimo zmíněnou cestu také touhle cestou, abys totiž o tuto pohnutku prosila Boha vroucími modlitbami, a často uvažuj o nesčetných dobrodiních, která nám Bůh prokázal a každodenně prokazuje pouze z nejčistší své lásky, nejsa lákán žádným vlastním prospěchem.

KAPITOLA XI.

Několik úvah vedoucích vůli k tomu, aby ve všem hledala Boží zalíbení.

Dále abys snáze naklonila svou vůli ke hledání Boží vůle a cti ve všech věcech, rozpomínej se opět a opět, že on sám dříve zahrnul nejedním způsobem tebe ctí a láskou.

Při stvoření, kdy tě učinil z ničeho k podobenství svému a všechny tvory podrobil tvé službě.

Při vykoupení, kdy neposlal anděla, nýbrž jednorozeného Syna svého, aby ten tě vykoupil, ale ne za cenu porušitelného zlata nebo stříbra, nýbrž drahocennou svou krví a smrtí plnou bolestí a potupy.

Potom, že Pán v každé hodině, ba v každém okamžiku tě chrání od nepřátel, svou milostí za tebe bojuje, že ti dává svého milého Syna v Nejsvětější Svátosti ke tvé ochraně a za pokrm vždy uchystaný, zdaž to není znamení neocenitelné milosti a lásky, jíž tě nekonečný Bůh podivuhodně zahrnuje? Tak velice, že nikdo nikdy nepochopí, jak velice cení Bůh tak veliký nás chudičké, nepatrné a ubohé, a jak velice si zase my máme vážiti takové velebnosti, která pro nás vykonala tolik a tak velikých činů.

A jestliže lidé, třebas jen nuzní a prostí, vzdávají úctu knížatům zemským a sami se k té úctě cítí zavázáni, jak máme my ubozí splatiti nejvyššímu Pánu všech věcí, o němž víme, že nás tolik oceňuje a tak vřele miluje!

Nade vše konečně na vždy nechť uvázne ve tvé paměti, že Boží velebnost je sama ze sebe nekonečně hodna, abychom ji ctili a jí sloužili, a to jen proto, že ona tomu tak chce.

KAPITOLA XII.

V člověku jest více vůlí a mezi nimi plane boj.

Ačkoliv můžeme říci, že v tomto boji máme dvojí vůli, jednu rozumu, jež se proto nazývá rozumovou a vyšší, druhou citu, která se nazývá citovou a nižší, a kterou obyčejně označujeme slovem pud, žádost těla a vášeň: přece však, ježto pouze pro svůj rozum jsme lidmi, žádáme-li si něčeho pouhým citem, toho vlastně nikdy vskutku nechceme, dokavad se ke chtění té věci nenakloníme vyšší vůlí.

Proto celý duchovní boj záleží hlavně v tom, že

vůle rozumová, ježto je uprostřed mezi vůlí Boží, která stojí nad ní, a vůlí citovou, která je níže, je neustále s obou stran zmítána bojem, ježto obě se snaží ji k sobě přivábiti a sobě ji podmaniti a ve svou poslušnost uvésti.

To se však musí statečně snésti a velké úsilí tomu musí býti věnováno a to nejvíce s počátku od těch, kteří vězí ve špatných zvycích, jakmile si ustanoví, že upustí od svých špatných mravů a vrátí se k životu dobrému, že se vyprostí z vlády světa a těla a zaslíbí se lásce a službě Ježíše Krista.

Popudy ovšem, které vyšší vůle dostává od vůle Boží i od citové, jež ji neustále obléhají a jí dobývají, jsou zajisté prudké a velmi silné a vnikají hodně hluboko, a to nikoliv bez veliké duševní trýzně.

To se ovšem vůbec nepřihodí těm, kteří si již osvojili nějaký ať dobrý či špatný zvyk a kteří se ještě snaží jíti touto cestou, neboť ti, kteří jsou ozdobeni bezúhonnými ctnostmi, souhlasí s klidnou myslí s Boží vůlí, ti však, kteří jsou poddáni neřestem, podléhají beze všeho odporu působení citu.

Avšak ať si nikdo nikdy nemyslí, že si může osvojiti pravé křesťanské ctnosti nebo že může řádně sloužiti Bohu, jestliže si neumíní ochotně si činiti násilí a snášeti trpělivě úzkost, jíž musí tolikráte zakusiti, kolikrát nutno odepříti si třeba jen malé, neřku-li velké rozkoše, na nichž dříve lpěl pozemskou láskou.

Z této příčiny jen málokteří dojdou vyššího stupně dokonalosti; neboť jakmile ne bez obtíží překonali těžší chyby, nechtějí se pak již více násilně přemáhati ani snášeti dále ostny obtíží, jež je nevyhnutelně drásají, neboť je potřebí překonávati dále ještě téměř nekonečné žádostivosti a vášně lehčího rázu, které se v nich den ze dne

víc a více vzmáhají a rostou tak, že konečně ovládnou jejich srdce a zvráceně jim panují.

Mezi nimi lze najíti mnohé, kteří sice nebaží po cizím majetku, ale vlastní jmění spravedlivě získané milují příliš nemírně; ačkoliv hodností nevyhledávají způsobem nedovoleně ctižádostivým, přece se jich nestraní, jak by se slušelo, a nepřestávají po nich dychtiti a různými cestami se po nich pachtí; třebas zachovávají nařízené posty, hoví přece poněkud příliš labužnictví, poněvadž jedí více, než je třeba, a touží po vybraných jídlech; ačkoliv žijí zdrženlivě, přece se nezdržují některých styků s lidmi, jež jsou jim velmi příjemné, avšak zabraňují nemálo spojení s Bohem a duchovnímu pokroku, nehledě k tomu, že se jich má každý ze všech sil varovati, ježto jsou velice nebezpečné právě lidem nejnevinnějším, zvláště pak tomu, kdo se jich málo bojí.

Z toho také vyplývá, že ostatní své dobré skutky konají lhostejně, hledajíce vždy vlastní mnohonásobný prospěch, se skrytými nedokonalostmi, ba i s jakýmsi sebepřeceňováním a s touhou dojíti pro to chvály a vážnosti u lidí.

Lidé tohoto druhu jsou tak velice vzdáleni pokroku na cestě spásy, že jdou zpět a jsou v nebezpečí, že upadnou znovu do dřívějších poklesků; neboť nemají lásky ku pravé ctnosti a osvědčují se málo vděčnými Pánu Bohu, který je vysvobodil z poroby ďáblovy; mimo to jsou nezkušení a slepí, takže nepoznávají nebezpečí, v němž žijí, ježto právě se domnívají, že zaujímají bezpečné postavení.

Tu se však objeví slabina tím zhoubnější, čím menší pozornost se jí věnuje. Mnozí, kteří usilují o duchovní pokrok, sebe samy příliš milují (ačkoliv o tom sami vskutku nevědí) a konají častá duchovní cvičení, jež spíše lichotí jejich libůstce, a

opomíjejí ta, která tnou do živého, to jest úplně odstraňují přirozené sklony a citové choutky, proti nimž rázně bojovati je všeobecným rozumným požadavkem.

Proto tě, milá dcero, napomínám a vybízím, aby sis oblíbila nesnáze a obtíže, jež má každý snášeti, aby sám sebe přemáhal; neboť to je základem věci: pak bude vítězství tím jistější a snadnější, čím více si oblíbíš obtíž, kterou přináší nováčkům ctnost a boj, kterého se pro ctnost podjali; a budeš-li více milovati nesnáz a obtížný boj než ctnosti a vítězství, rychleji dosáhneš jich všech.

KAPITOLA XIII.

O způsobu boje proti hnutí smyslovému. Jaké úkony vzbuzovati musí vůle, aby nabyla trvalého stavu ctností.

Kdykoli o tvou vůli rozumovou zápasí hned vůle citová a hned Boží vůle, ježto obě se snaží zvítěziti, je nutno, aby ses vícero způsoby cvičila, aby nad tebou zcela zvítězila vůle Boží.

Předně když tě napadnou a útočí na tebe smyslová hnutí, musíš jim co nejvýbojněji odporovati a vynasnažiti se, aby jim vyšší vůle nedala svého souhlasu.

Potom jakmile hnutí tohoto druhu ustala, znovu je v sobě vyvolej, abys je s větší ještě rychlostí a silou potlačila.

Potom je po třetí vyzvi k zápasu, v němž si zvykni s opovržením a hrůzou je odháněti.*

* Jiní učitelé asketiky zrazují nás, abychom se neodvažovali živě v sobě vyvolávati hnutí nezřízená; právem, neboť nemáme jistoty, že je ovládneme. (Pozn. překladatele.)

Tohoto dvojího vyzvání k boji nutno užíti při všech nezřízených žádostech, vyjímajíc ovšem žádosti tělesné, o nichž promluvíme později.

Posléze proti každé své vášni vzbuzuj úkony opačných ctností.

Celá ta věc objasní se více tímto příkladem.

Jsi snad pokoušena hnutím netrpělivosti; jestliže se obrátíš do svého nitra a dáš dobrý pozor, poznáš, že toto pokušení neustále otřásá vůlí rozumovou, aby mu dopřála sluchu a souhlasu.

Tu pro první cvičení každému hnutí opět a opět odporuj a ze všech sil se vynasnaž, aby se tvá vůle za nic na světě nevzdala.

A neustávej nikdy od tohoto boje, dokud nezpozoruješ, že tvůj nepřítel se zničenými již silami a téměř mrtev přiznává svou porážku.

Avšak dej pozor, milá duše, na ďáblovu prohnanost! Jakmile zpozoruje, že se statečně bráníme hnutí nějaké vášně, nejen přestává v nás je rozněcovati, nýbrž dokonce, bylo-li rozníceno, snaží se je utišiti, abychom takovým cvičením nezískali trvale proti té vášni opačné ctnosti a abychom se mimo to zapletli do osidel marné slávy a pýchy, když nám s neobyčejnou obratností namlouvá, že jsme jakožto slavní bojovníci velmi lehce přemohli své nepřátele.

Protož obnov boj a myšlenky, jež jsi měla v netrpělivosti, v mysli opakuj a rozněcuj je v sobě, až pocítíš, že jsi jimi dotčena ve smyslové žádostivosti; tu však ihned četnějšími úkony vůle s větším úsilím ona hnutí potlač.

A poněvadž jest nebezpečí, třebas jsme nepřátele odrazili a poznali, že jednáme správně a bohumile, avšak přece jsme k nim nepojali dokonalé nenávisti, poněvadž tedy je nebezpečí, abychom jimi někdy nebyli přemoženi, proto právě jdi proti nim, uspořádej trojí útok a zaženeš je daleko od sebe,

vzbuzujíc při tom nejen úkony odporu, nýbrž i opovržení, až k nim pojmeš nenávist a ošklivost.

Abys posléze vyzdobila a zvelebila svou duši ctnostnými návyky, musíš nutně vzbuditi vnitřní úkony, jež přímo odporují nezřízeným vášním.

Chceš na příklad dojíti úplně trvalého stavu trpělivosti; tu nejvíce, když ti někdo svým opovržením k tobě dává příčinu k netrpělivosti, není nikterak zbytečné, že ses byla cvičila v onom trojím druhu boje, nýbrž nad to ještě máš si toho pohrdání přáti a je milovati, toužíc, aby tebou týž člověk týmž způsobem opět a opět pohrdal, máš ještě horší věci nejen očekávati, nýbrž i chtíti je snášeti.

Proto však je nám třeba těchto úkonů k dosažení dokonalé ctnosti, ježto jiné úkony, jakkoli četné a silné, nikterak nestačí k vytrhání kořenů, z nichž vyráží zárodek neřesti.

Pročež (abychom pokračovali v témž příkladě), třebas ani dosti málo se nepoddáme hnutí netrpělivosti, když se nám dostává pohrdání, ba dokonce proti němu bojujeme trojím zápasem, jak jsem právě vysvětlil, přece, nenaučíme-li se četnými a opětovanými úkony ono pohrdání milovati a z něho se radovati, přece se nebudeme moci nikdy vskutku zbaviti choroby netrpělivosti; příčinou toho jest hrůza, již pociťujeme z onoho opovržení, ježto si příliš mnoho zakládáme na své vážnosti a proslulosti.

A dokud onen nezdravý kořen žije, bují den ze dne tak dlouho, až ctnost ochabne, ba leckdy ji přímo udusí a působí nám pak stálé nebezpečí, že tolikrát klesneme, kolikrát vyskytne se nám příležitost.

Z toho je zajisté zřejmo, že bez úkonů opačných ctností, jež, jak jsem pravil, nutno vzbuzovati, nikdy nemůžeme nabýti vskutku trvalé ctnosti.

Mimo to buďme si vědomi toho, že je třeba, aby tyto úkony byly tak četné a časté, aby mohly zcela odstraniti zlý návyk, který se zmocnil našeho srdce po mnohých činech hříšných a proto se z něho nedá odstraniti jen po několika úkonech opačných, aby se tam posléze mohl zakořeniti ctnostný návyk. Avšak já říkám ještě více: k získání ctnostného návyku je třeba více dobrých skutků než zlých k utvoření návyku hříšného; neboť úkony ctnostné nenacházejí opory v přirozenosti hříchem pokažené jako skutky hříšné.

Ku předchozímu přidávám ještě to, že jest mimo to nutno, vyžaduje-li toho ctnost, v níž se právě cvičíš, abys vzbuzovala vnější úkony souhlasné s vnitřními, abys měla slova plná vlídnosti a lásky (abychom zůstali při témž příkladě) a při příležitosti abys posloužila tomu, kdo ti jakýmkoli způsobem připravil nepříjemnost a protivenství.

A třeba tyto úkony ať vnitřní či vnější skutečně byly nebo by se ti zdálo, že byly vykonány s takovým duševním chladem, že se ti zdá, že je konáš proti veškeré své vůli, přece v nich nesmíš nikterak ustati; neboť nechť si jsou sebe slabší, činí tě přece silnou a neochvějnou v boji a připravují ti pomalu cestu k vítězství.

Svědomitě tedy dbej a vynalož všecko úsilí, abys potlačila i slabá a mírná, neřku-li silná a prudká hnutí jakékoli vášně; neboť ona první připravují pád do prudších, druhá pak v nás tvoří hříšný návyk.

A poněvadž někteří nedbali o vykořenění i lehčích hnutí vášní ze svých srdcí, jakmile překonali silná hnutí téže vášně, stalo se jim, že byli neočekávaně ještě prudčeji od téhož nepřítele napadeni a nebezpečněji než před tím přemoženi.

Mimo to snaž se utlumiti a zlomiti své touhy po věcech, jež jsou sice dovoleny, avšak nejsou

nutné; neboť tím získáš mnoho dobrého: staneš se den ze dne schopnější a ráznější k sebezáporu v ostatních věcech; staneš se statečnou a obratnou v boji proti pokušení; překonáš různé nástrahy ďáblovy a vykonáš tím skutek Bohu velmi příjemný. Duše křesťanská, mluvím přímo a otevřeně. Budeš-li tímto způsobem ráda konati tato důkladná a posvátná cvičení ke svému přetvoření, dobře věz, že ve krátkém čase skutečně velice pokročíš v duchovním životě; avšak buď přesvědčena, že žádným jiným způsobem a jinými cvičeními, třebas by byla podle tvého mínění velmi dobrá a tvé zálibě tolik vyhovovala, že by se ti zdálo, že konáním jich se úžeji spojuješ se svým Bohem a že s ním překrásně rozmlouváš, nenabudeš žádné ctnosti ani pravého ducha dokonalosti. Neboť (jak jsem pravil v první kapitole) ani nezáleží ani nemá původ ve cvičeních příjemných a naší přirozenosti lahodících, nýbrž v těch, která ji všemi jejími projevy křižují a člověka takto obnoveného skutečnými ctnostmi podle evangelia důvěrně spojují s ukřižovaným Kristem a Stvořitelem.

Jako se však hříšné návyky vytvářejí četnými a častými úkony, jež koná vyšší vůle, kdykoli podlehne žádostem smyslovým, tak naproti tomu každý uznává, že trvalý stav evangelických ctností se získává tehdy, když velmi často vzbuzujeme úkony souhlasné s Boží vůlí, jež nás volá hned k té hned k oné ctnosti.

Jako tedy naše vůle nemůže nikdy zcela býti oddána hříchu a věcem pozemským, třebaže je hříchem a nižší stránkou napadána, dokud nepodlehne a jí se nenakloní, tak nebude nikdy ani schopna ctnosti ani spojena s Bohem, třebaže jest velmi mocně volána a dotčena vlivem a milostí Boží, nepřizpůsobí-li se sama náležitě vůli Boží úkony vnitřními, ba, bude-li třeba, i vnějšími.

KAPITOLA XIV.

Co činiti, když se zdá, že je vyšší vůle od nižší a od nepřátel přemožena a zcela podrobena.

Kdyby se ti někdy zdálo, že tvá vyšší vůle nemá žádné síly proti nižší a proti nepřátelům, ježto v sobě nenalézáš pevného rozhodnutí postaviti se jim na odpor, přece vytrvej beze vší sklíčenosti a neustávej v boji; neboť se musíš tak dlouho pokládati za vítěze, dokud určitě nepoznáš, že jsi již podlehla.

Neboť jako vyšší vůle nepotřebuje ke svým úkonům součinnosti vůle nižší, tak také, klade-li vždycky rázně odpor, nemůže býti nijak přinucena ke vzdání se, ať na ní tahle nižší útočí jak chce.

Bůh zajisté obdařil naši vůli takovou svobodou a silou, že, třeba se všechny smysly a všichni ďáblové a celý svět pustili v boj proti ní a spikli se, aby ji vší silou sužovali a trápili, ona přece může přes odpor všech chtíti nebo nechtíti vše to, co chce či nechce, tolikrát, po celý ten čas, tím způsobem a k tomu účelu, jak se jí bude líbiti.

A kdyby na tebe tito nepřátelé někdy tak prudce zaútočili a doléhali, že by tvá vůle byla jakoby zlomena a neměla (abych tak řekl) dosti odvahy a síly ke vzbuzení jakéhokoliv úkonu opačného, nicméně ani neklesej na mysli ani nezahazuj zbraně, nýbrž tehdy nejvíce pozdvihni svůj hlas a braň se, vyslovujíc tato slova: »Ne, naprosto ne; neustoupím ti; nechci tě!« Téměř týmž způsobem, jako když někdo vidí, že ho přepadl nepřítel a již nad ním vítězí, a on nemůže ho zasáhnouti ostřím meče, tu zasadí mu smrtící ránu jilcem.

A jako ten se snaží o něco ustoupiti, aby mohl pádnější ranou meče nepřítele odpraviti, tak i ty

odskoč k sebepoznání, uvědom si, že sama o sobě nic nejsi a nic nezmůžeš, a ozbrojena důvěrou v Boha všemohoucího, zasaď ránu doléhající na tebe vášni, opakujíc tato slova: »Pomáhej mi, o Pane; můj Bože, přispěj mi na pomoc; o Ježíši, o Maria, pomozte mi, abych jí nepodlehla.«

Připustí-li to odpor nepřítelův a bude-li dosti času, budeš moci svou slabou vůli ještě posíliti, uchylujíc se ke svému rozumu a přelétnouc v mysli některé hlavní body, aby se úvahou o nich vůle zotavila a nabrala nových sil. Na příklad, když jsi sužována pronásledováním nebo jakýmkoli jiným protivenstvím, dorážejí na tebe záchvaty netrpělivosti tak silně, že už jich tvá vůle nemůže neb aspoň nechce snášeti; proto ji máš osvěžiti úvahou svého rozumu o bodech, jež naznačím, nebo jim podobných.

Předně: zkoumej, zasloužíš-li si té útrapy, jež tě právě stihla, nedala-li jsi k ní sama příčinu; neboť zasloužíš-li jí, jest oprávněným požadavkem spravedlnosti, abys klidně snesla ránu, již sis svou vlastní rukou zasadila.

Za druhé: shledáš-li, že nejsi vinna, obrať svou pozornost k jiným svým hříchům, za něž tě Bůh dosud nepotrestal, a jež jsi dosud řádně neodpykala. A když poznáš, že ti Bůh ve svém milosrdenství změnil trest, jenž by byl věčný nebo časný sice, ale v očistci, v jinou velmi nepatrnou útrapu v tomto životě, máš ji přijmouti nejenom ráda, nýbrž i s díkůvzdáním.

Za třetí: jakkoliv se ti zdá, že jsi velikou lítostí zaplatila dluh a že jsi jen lehce urazila Boží velebnost (což ti nemá nikdy ani na mysl přijíti), musíš si uvědomiti, že do království nebeského není otevřen žádný jiný vstup kromě těsné brány utrpení.

Za čtvrté: i kdybys do něho mohla vejíti jinou

cestou, zákon lásky měl by ti zabrániti v tom, abys na to ani nemyslila, ježto Syn Boží se všemi svými přáteli a vyznavači vešel tam cestou trnitou a nesa kříž.

Za páté, k čemuž však máš v tomto případě i jindy nejspíše přihlížeti, ať se přihodí cokoliv, je vůle Boha, který pro lásku, jíž tě zahrnuje, bude míti nevyslovitelnou radost, kdykoli spatří, že vzbuzuješ úkony ctnosti a přemáháš své vášně, abys na jeho lásku odpovídala také svou láskou a osvědčila se jako věrná a silná bojovnice. Tu určitě věz, že tvé pronásledování bude Bohu tím milejší, čím bude nespravedlivější a více ponižující se strany protivníkovy, čím ti bude obtížnější a čím tížeji je budeš snášeti; neboť tehdy i ve věcech, jež jsou samy o sobě nezřízené a pro tebe dosti trpké, schvaluješ a bez rozdílu miluješ Boží vůli a řízení, v němž zajisté každá událost, třeba je vzdálena všeho pravidla, jest uspořádána podle nejdokonalejšího zákona a řádu.

KAPITOLA XV.

Některá jiná pravidla, jež tvoří zase jeden způsob boje, a zvláště proti komu a jak nutno bojovati.

Poznala jsi již, jak je řeba bojovati, abys sebe samu přemohla a ozdobila se ctnostmi.

Věz však mimo to, abys tím rychleji a snáze zvítězila nad svými nepřáteli, že jest rozumné, ba nutné bojovati den ze dne a zvláště proti sebelásce, aby ses naučila za přátele obzvláště milé míti všechno pohrdání a obtíže, jež ti někdy může svět způsobiti.

Ježto však tento boj nebyl předvídán a byl příliš zanedbáván, stalo se a den ode dne se stává, že se vítězství stala těžkými, řídkými, nedokonalými a nestálými.

Proti tomu by ses měla pustiti v boj se zvláštní duševní velikostí a silou, již beze všech obtíží obdržíš, budeš-li o ni Boha prositi a jestliže mimo to, jakmile v mysli uvážíš zuřivost a neskonalou nenávist svých nepřátel a ohromný počet jejich šiků a vojsk, jestliže s druhé strany si uvědomíš, že dobrota a láska Boží k tobě je nekonečně větší, že daleko více je nebeských andělů a modliteb světců, již za tebe bojují.

Majíce tuto úvahu na mysli, tolik slabých žen úplně zvítězilo nade vší mocí a moudrostí světa, nade všemi svody těla i nad zběsilostí celého pekla.

Proto se nesmíš nikdy báti, třeba se ti zdá, že boj nepřátel stává se prudším a že bude trvati po celý život a že ti téměř hotové již pády hrozí s nejedné strany; nad to je totiž třeba dobře věděti, že všechna síla a obratnost nepřátel spočívá v rukou našeho božského velitele, pro jehož čest vede se boj; a ježto si této cti nevýslovně váží a přímo nás volá v boj, nejen nikdy nedopustí, abys podlehla přesile, nýbrž i sám za tebe vrhne se do víru boje a odevzdá ti nepřátele poražené, až se mu bude líbiti, a to s větším tvým prospěchem, třeba by s tím čekal až na konec tvého života.

Tvým úkolem je pouze to, abys rázně dala se v boj, a třeba bys nejednou byla zraněna, abys nikdy nezahodila zbraně a nedala se na útěk.

Posléze, abys srdnatě bojovala, věz, že je to boj rozhodující a nevyhnutelný, a že nutně musí padnouti v moc nepřátel a při tom zemříti ten, kdo se boji vyhýbá.

K tomu máme co činiti s nepřáteli takové povahy a takovou nenávistí proti nám zaujatými, že

od nich vůbec nelze očekávati ani míru ani ustání v boji.

KAPITOLA XVI.

Kterak bojovník křesťanský hned z rána má sestupovati do zápasiště.

Okamžitě při procitnutí prvním pohledem, který má zříti vnitřní tvůj zrak, jsi ty sama, a to obehnaná kolem do kola pásem opevnění, v němž je prohlášen zákon: Navždy mrtev klesne, kdokoli se boji vyhýbá.

Tu potom měj oči otevřené a viz naproti sobě svého nepřítele či svou zvrácenou náklonnost, proti níž chceš bojovati, ve skvělé výzbroji, takže by tě mohla nejednou ranou zasáhnouti a zahubiti; tu si vzpomeň, že máš po pravici vůdce a vítěze Krista Ježíše, Jeho nejsvětější Rodičku Pannu Marii s předrahým snoubencem svatým Josefem, přečetné zástupy andělů a svatých a z nich zvláště archanděla Michaela; naposled po levici vládce pekel se zástupy jeho spojenců, aby tvou vášeň roznítil k boji a tebe pobouřil svými útoky tak, abys jí podlehla. Zatím naslouchej hlasu svého anděla strážného, jenž k tobě asi takto promlouvá:

»Ty máš dnes podniknouti boj proti tomuhle i jiným nepřátelům svým. Nestrachuj se v srdci svém; neboj se; nedej se svésti strachem ani žádným jiným způsobem k ústupu, poněvadž Pán Bůh náš a tvůj velitel je tu s tebou, provázen všemi těmito slavnými šiky, a bude bojovati proti všem tvým protivníkům a nedovolí, aby silou nebo lstí zvítězili. Pevně stůj; přemoz se a snes utrpení, jež občas zakusíš užívajíc násilí proti sobě.

Z hloubi srdce svého znovu a znovu volej a vzývej Pána Boha, Marii Pannu a všechny svaté, a tak jistě zvítězíš. Jsi-li slabá a obtížená hříšnými návyky, jestliže nepřátelé jsou silní a je jich mnoho, jest pomocných prostředků, jimiž ti tvůj Stvořitel a Vykupitel přispěje, daleko více, a Bůh tvůj je silnější nad všecku míru a nade vše srovnání a má pevnější vůli tě zachrániti než nepřítel zatratiti. Jen bojuj a trochu utrpení nesmí tě mrzeti; neboť vytrpěnou námahou a násilím, jímž zakročujeme proti svým nezřízeným vášním, a duševní úzkostí, již nám působí zlé návyky, vším tím získává se i vítězství i onen veliký poklad, za nějž si duše kupuje království nebeské a na věky se spojuje se svým Bohem.«

Ve jménu Páně oblíbíš si boj, chráněna jsouc těmito zbraněmi, totiž nedůvěrou k sobě, důvěrou v Boha, modlitbou a cvičením, o němž jsem byl mluvil, vypovídajíc boj onomu nepříteli a vášni, již jsi počala potírati, podle řádu, o němž se brzy zmíním, zraňujíc ji hned odporem, hned nenávistí, hned úkony opačné ctnosti, mnohonásobnou ranou až ke zničení, abys tím potěšila Boha, který spolu s celou vítěznou Církví patří na tvůj boj.

Opět pravím: Nesmí se ti protiviti boj; neboť je třeba uvědomiti si, v jakém jsme všichni závazku Bohu sloužiti a Jemu se líbiti, a jaká nutnost boje jest nám uložena, když se mu nemůžeme vyhnouti jinak než zraněni a zničeni; ba dokonce i kdybys chtěla prapor svého Boha jako sběh a zrádce opustiti a vrhnouti se v náruč světu a oddávati se tělesným rozkošem, bude ti přece ještě i tu třeba projíti různými boji, ať chceš či nechceš, a žádati si tolik zajisté protivných věcí, že ti hodně často zvlhne čelo hojným potem a smrtelná muka sevrou ti srdce.

Tu, prosím, uvažuj, jaký by to byl druh bláz-

novství snášeti námahu a obtíž, jež nám působí ještě tvrdší námahu i obtíž, ba samu smrt, ježto totiž ona zla nikdy nebudou míti konce, abychom se vyhnuli oné strasti, jež rychle míjí a uvádí nás do života věčného a nekonečně blaženého; neboť pro ni budeme po všechen čas požívati svého Boha.

KAPITOLA XVII.

Jaký pořádek máme zachovávati, když krotíme hříšné vášně.

Mnoho záleží na tom, abys věděla, jaký třeba zachovati pořádek v tomto boji, aby se začínal s rozvahou a s rozmyslem, nikoli však náhodou a jen nedbale, jak jsou mnozí zvyklí, ne ovšem bez veliké své škody. Pořádek boje proti tvým nepřátelům a špatným náklonnostem bude ten, že totiž prohlížejíc skryté kouty svého srdce, budeš se snažiti pečlivým vyšetřováním poznati, jakým druhem myšlenek a citů je to srdce zaujato; kterou vášní je zaujato silněji a tísněno její násilnou vládou, proti té se nejdříve chopíš zbraně a dáš se v boj.

Jestliže na tebe dorážejí jiní nepřátelé, musíš se vždy postaviti proti tomu, který právě nejvíce, činně a zblízka proti tobě bojuje; potom dej se do začatého již znamenitého díla.

KAPITOLA XVIII.

Jak čeliti náhlým hnutím vášní.

Neumíš-li se dosud chrániti nepředvídaných příkoří a protivenství, aby ses tomu naučila, zvykni si předvídati, pak dokonce chtíti a posléze je sobě s připravenou myslí působiti.

Způsob předvídání těchhle hnutí je ten, že totiž prozkoumavši jakost svých vášní musíš ještě přemýšleti, s kterými asi lidmi a kde se budeš stýkati a tráviti den; z toho se snadno domyslíš, co asi se ti může přihoditi.

A když se přihodí jakákoli jiná věc protivná a vůbec neočekávaná, tu mimo onu posilu, jež ti vzejde z toho, že po takové úvaze máš mysl na vše dobře připravenou, budeš moci ještě této cesty se držeti:

Jakmile pocítíš první údery příkoří nebo jiné nepříjemnosti, tu s pečlivou snahou a úsilím obracej svou mysl k Bohu, uvažujíc o jeho nevýslovné dobrotě a lásce, z níž na tebe dopouští toto protivenství, aby ses tím, z lásky k němu je snášejíc, stále očišťovala, Bohu svému se přibližovala a důvěrněji s ním spojena byla.

Jakmile však poznáš, že Bůh bude míti velikou radost, vytrpíš-li ono protivenství, obrať se sama k sobě, čiň si výtky a pronášej asi tato slova: Aj, proč se zdráháš nésti tenhle kříž, jejž ti nepřipravil ani ten ani onen, nýbrž tvůj nebeský Otec? Pak se obrať ke kříži a s nejvyšší trpělivostí a zalíbením upři k němu svůj zrak s těmito slovy: O kříži, připravený mi rukama božské prozřetelnosti, dříve než jsem se narodila! O kříži, oslazený nejkrásnější láskou ukřižovaného Spasitele! Již nyní chci býti na tebe přibita, abych se mohla odevzdati tomu, jenž svou smrtí na kříži mne vykoupil.

A kdybys nemohla svou mysl k Bohu pozdvihnouti, ježto vášeň s počátku je příliš silná, ba kdybys dokonce zraněna klesla, přece nicméně vynalož všecko úsilí, abys to dokázala co nejdříve, jako bys vůbec nebyla zraněna.

Avšak proti těmto náhlým hnutím jest nejúčinnějším prostředkem odstraniti ihned příčinu, z níž vycházejí.

Na příklad když zpozoruješ, že pro lásku k nějaké věci upadáš náhle do duševního neklidu, kdykoli ti ji někdo do zmatku uvádí, tu si s tím rychle poradíš tím způsobem, že si hledíš navyknouti odstraňovati všechnu náklonnost k ní.

Avšak nepůsobí-li rozrušení sama věc, nýbrž osoba, jejíž každý i nejmenší čin působí ti odpor a zlost, a to jen proto, že se od ní s nenávistí odvracíš, budiž ti lékem snaha nakloniti svou vůli k lásce a oblíbení si té osoby, ježto nejen byla stvořena od všemohoucího Boha a touž Boží krví vykoupena jako ty, nýbrž dá ti také příležitost, aby ses mohla státi podobnou svému Bohu, jenž chová podivuhodnou lásku a dobrotu ke všem.

KAPITOLA XIX.

O způsobu boje proti tělesnosti.

S touto neřestí nutno bojovati zcela zvláštním a od jiných odlišným způsobem.

Abys tedy dovedla řádně bojovati, rozeznávej trojí okamžik, totiž: před pokušením; pokušení samo; když pokušení ustalo.

Před pokušením nutno obrátiti pozornost na příčiny, jež je obyčejně přivádějí.

Předně: máš bojovati, nikoliv utkávajíc se tváří

ve tvář s tou neřestí, nýbrž varujíc se, pokud můžeš, veškeré příležitosti i osoby, jež by ti mohly způsobiti třebas i velmi nepatrné nebezpečí.

A budeš-li nucena s některými z nich někdy jednati, vyřiď tu věc co nejrychleji, skromně a s vážnou tváří, a slova tvá ať prozrazují spíše přísnost než přílišnou zdvořilost a přívětivost.

Nedůvěřuj si příliš, třebas ani nepociťuješ ani jsi nepocítila smyslného pokušení po tolik let, v nichž ses velmi často stýkala s velmi mnohými lidmi, neboť zlořečená tato neřest v jediné hodině vyrve nám to, co za dlouhá léta nemohla dostati, a často své nástroje tajně nachystá a tím nebezpečněji škodí a tím nezhojitelněji zraňuje, čím přátelštěji se chová a čím menší vzbuzuje podezření.

A často je větší důvod k obavě tam (jak častěji ukázala a dosud ukazuje zkušenost), kde přichází důvěrný styk pod rouškou počestnosti, na příklad příbuzenství, povinné služby nebo ctnosti, jež se skvěje na osobě milované; neboť z přílišné a nerozumné důvěrnosti vzniká otrávený požitek smyslový, který se klidně a ponenáhlu rozlévá, proniká až do hloubky duše a den ze dne vždy více zatemňuje rozum tak, že začneme nic si nedělati z nebezpečí zrádně se blížícího a za nic špatného nepokládati dráždivé pohledy, něžná slovíčka navzájem pronášená a rozkoš plynoucí z toho styku; a ježto je tomu tak na obou stranách, řítíme se posléze do veliké zkázy nebo se zaplétáme do velmi těžkého a nesnadno překonatelného pokušení.

Opět pravím: Měj se na pozoru; neboť jsi koudel a nesmíš sama sobě věřiti, spoléhajíc se, že jsi skropena vodou dobré a silné vůle a že jsi připravena spíše na smrt, než bys urazila Boha; neboť žár vášně tímto častým důvěrným stykem ponenáhlu vysušuje vodu dobré vůle, a nedá-li se naň

bedlivý pozor, vzplane tak silně, že přestane všechen ohled na příbuzenství i přátelství: nebude strachu před Bohem; nebude se míti za nic čest ani život ani věčné tresty, ať je jich jak chce mnoho. Protož pozor, pozor, nechceš-li vskutku býti zachvácena, zničena a zahubena.

Za druhé: chraň se zahálky, pečlivě a horlivě zaměstnávej se myšlenkami a prací, jež jest přiměřena tvému stavu.

Za třetí: nikdy neodporuj svým představeným, nýbrž s úplně klidnou myslí poslouchej a beze všeho otálení vykonávej jejich rozkazy a z nich nejraději ty, které tě více pokořují a silněji odporují tvé vůli a tvým přirozeným sklonům.

Za čtvrté: nikdy neposuzuj ukvapeně svého bližního, a právě pro tuto nepravost: jestliže se zjevně prohřešil, měj nad ním a nad jeho osudem spíše lítost a soustrast; nehorši se nad ním, nepohrdej jím, nýbrž čerpej z toho pro sebe užitek pokory a sebepoznání, poznávajíc, že jsi prach a pouhé nic; obrať se v modlitbě k Bohu a co možná nejvíce se vyhýbej stykům, jež mají v sobě třeba jen slaboučký stín nebezpečí.

Budeš-li však ráda jiné posuzovati a jimi pohrdati, Bůh tě napraví, ovšem s tvou škodou; dopustí totiž, abys upadla v totéž provinění, abys tím způsobem poznala svou pýchu, a jakmile se pokoříš, aby ses léčila z obojí nepravosti.

A jestliže ani neklesneš ani nezanecháš tohoto smýšlení, věz, že se dá o stavu tvé duše silně pochybovati.

Za páté a naposled dbej pečlivě toho, když oplýváš dary duchovních požitků a jsi zahrnována jejich požíváním, abys v sobě nenalézala nějakého marnivého zalíbení, domnívajíc se, že něco znamenáš a že tvoji nepřátelé nezačnou proti tobě již žádný boj, ježto právě se ti již zdá, že se od nich

se zlostí, odporem a nenávistí odvracíš a jimi pohrdáš; neboť nebudeš-li v tom opatrná, snadno klesneš.

Co se týče *pokušení samotného,* hleď zjistiti, zda je přivodila příčina vnitřní či vnější.

Příčinou vnější rozumím zvědavost očí i uší, příliš pečlivě upravený šat, důvěrné styky a rozmluvy, jež nás k této nepravosti rozněcují.

Prostředek, jehož tu lze nejspíše užíti, je vážnost a skromnost, takže nechceme ani viděti ani slyšeti těch věcí, jež upravují cestu takovýmto pokušením; avšak výhodnější bude straniti se jich, jak jsem byl řekl.

Vnitřní příčina má svůj původ buď v těle, jež je statné a poněkud příliš bujné krve, nebo v myšlenkách, jež nám vnucují špatné zvyky nebo ďábel. Přílišnou bujnost těla nutno umrtvovati posty, dobrovolným utrpením, skutky tělesné kajícnosti, bděním a jinými prostředky toho druhu, jak je bude doporučovati opatrnost a poslušnost.

Co do myšlenek, ať pocházejí odkudkoli, budou tyto prostředky: zabývati se různými cvičeními, jež jsou přiměřena stavu jednotlivců, modlitba a rozjímání.

Modlitba má se konati tímto způsobem: Jakmile poznáš, že se blíží nejen tyhle myšlenky, nýbrž i jejich předchůdcové, obrať hned svou mysl k Ukřižovanému s těmito slovy: »Můj Ježíši, můj sladký Ježíši, již teď mi přispěj svou pomocí, aby nade mnou tento nepřítel nezvítězil!« — A často klekni pod křížem, na němž visí tvůj Pán, zlíbej rány svatých nohou, z hloubi srdce pronášejíc tato slova: »O úctyhodné rány, rány čisté, svaté rány, již nyní zraňte toto mé bídné a nečisté srdce, abych se vyvarovala urážky Boží!«

Rozjímání. Když nejvíce doléhá pokušení tělesných rozkoší, nemělo by se rozjímání zabývati ně-

kterými body, jež mnohé knihy předpisují jakožto prostředky proti tomuto zlu, totiž uvažovati o nicotnosti a nenasytnosti této neřesti, o útrapách a hořkostech, jež ji provázejí, o nebezpečí a ztrátě na majetku, na životě, cti a o podobných věcech toho druhu. Neboť tohle není vždy nejjistější cesta ku vítězství nad pokušením, ba někdy může způsobiti i škodu; neboť rozum, ač s jedné strany se těmto myšlenkám vyhýbá, na druhé straně působí sobě nebezpečnou příležitost a uvádí nás v nebezpečí, že v nich najdeme zalíbení a že k tomuto zalíbení dáme svůj souhlas; proto nejlepším prostředkem je nejen jim se zcela vyhýbati, nýbrž i každé věci, která by je mohla vzbuditi, třebas je jim odporná.

Proto tvé rozjímání, jež chceš za tím účelem konati, ať spočívá v úvaze o životě a utrpení Ukřižovaného Pána. — A jestliže i při rozjímání pronásledují tě i přes tvůj odpor tytéž myšlenky a (jak se snadno přihodí) působí ti ještě větší trýzeň, přece se proto nedej odstrašiti, neustávej v rozjímání a neuchyluj se k uvažování o těch myšlenkách, abys jim mohla čeliti, nýbrž všemožně vytrvej ve svém rozjímání, vůbec si nevšímajíc takových myšlenek, jako by vůbec nebyly tvé; neboť žádný jiný způsob, jak jim odporovati, nelze více doporučiti než tento, i když tě bez přestání sužují.

Posléze uzavři rozjímání touto nebo podobnou prosbou: »Vysvoboď mne z moci mých nepřátel, Stvořiteli a Vykupiteli můj!« A nemysli již na tu neřest; neboť ani pouhá vzpomínka na ni není bez nebezpečí.

Nikdy se o takovém pokušení dlouho nezabývej úvahou, zda jsi souhlasila či nikoli; neboť to jest pod rouškou dobra klam ďábla, jenž ti chce způsobiti nepokoj, úzkostlivost a bojácnost anebo, když tě zdržuje při takových úvahách, má aspoň

naději, že nějakým dotekem rozkoše navnadí tvé srdce.

Proto (když nevíš určitě, zda jsi s tím pokušením souhlasila) pověz o tom krátce svému zpovědníkovi, a jakmile se zachováš podle jeho rady, s klidnou myslí vytrvej a již na to více nevzpomínej.

Avšak hleď mu upřímně odhaliti každou svou myšlenku; od toho nesmí tě odvrátiti ani stud ani nic jiného.

Poněvadž ku přemožení všech nepřátel potřebujeme pokory, pokořujme se ještě více, než jinak třeba; neboť tahle neřest bývá obyčejně trestem za naši pýchu.

Když pokušení ustalo, čiň toto: Jakkoli se ti zdá, že jsi volná a zcela bezpečná, nicméně odvracej zcela mysl svou od předmětů, jež byly příčinou pokušení, i kdyby ses domnívala, že pod rouškou ctnosti nebo jiného dobra měla bys činiti vlastně opak; neboť tento klam je nástrahou pokažené přirozenosti a nejzákeřnějšího nepřítele, jenž na sebe bere masku anděla světla, aby nás zavedl do temnot.

KAPITOLA XX.

O způsobu boje proti nedbalosti.

Hleď, ať neupadneš do bídného otroctví nedbalosti, neboť to by ti nejen zamezovalo cestu k dokonalosti, nýbrž i dávalo by tě v šanc nepřátelům.

Je třeba varovati se vší zvědavosti i přílišného lpění na věcech pozemských i zabývání se něčím, co tvému stavu nepřísluší.

Potom se máš podle svých sil vynasnažiti, aby

ihned uposlechla každého zbožného vnuknutí a rozkazu svých představených, vše vykonávajíc v tom čase a tím způsobem, jenž jim bude milejší.

A neotálej s tím ani trochu; neboť jediné maličké omeškání přivádí druhé a toto třetí a mnoho jiných, k nimž se náš cit již více kloní než k těm prvním; ba vzdává se jim, když již byl sveden a navnaděn, okusiv jejich rozkoše.

Proto dáváme se do díla buď liknavěji anebo se do něho jakožto příliš obtížného vůbec nepustíme.

A tím způsobem pomalu vzrůstá trvalá nedbalost, až posléze vzroste tak, že právě v tom okamžiku, kdy nás svírá svými pouty, si umiňujeme v duchu, že již budeme velmi pilní a přičinliví, a sami před sebou se stydíme vidouce, že jsme dosud byli náramně nedbalí.

Tato nedbalost zaujme člověka celého a svým jedem nejen vůli otráví tak dalece, že se té práce hrozí, nýbrž i rozum zahaluje takovou temnotou, že nepoznává, jak liché jsou a na jak vratkém základě spočívají úmysly vykonati příště včas a pečlivě to, co se má vykonati hned a úmyslně se buď zcela opomíjí neb aspoň odkládá na jiný čas.

Avšak nestačí uložené dílo vykonati rychle, nýbrž má se konati ve zvláštním čase, jenž přísluší povaze i jakosti té práce, a se vší pilností, jež jí patří, aby se vykonala co možná nejdokonaleji.

Neboť to není svědomitost, nýbrž nanejvýš vypočítavá nedbalost, když se s prací příliš spěchá a vykonává se s přemrštěným chvatem, bez zřetele k tomu, aby se udělala řádně, abychom se pak mohli oddati zahálčivému klidu, k němuž se nesla naše mysl a náš zřetel, když jsme práci vykonávali s takovou rychlostí.

Celé to zlo pochází odtud, že se vůbec neuvažuje o ceně dobrého díla vykonaného v pravý čas a s myslí připravenou ku překonávání obtíže a ná-

mahy, jíž zlo nedbalosti nejvíce zdržuje nováčky. Uvažuj tedy častěji, že jediné pozdvižení mysli k Bohu a pouhé pokleknutí k jeho cti má větší cenu než všechny poklady světa, a kolikrátkoli sebe a své nezřízené vášně násilně přemáháme, že andělé z království nebeského přinášejí duši naší věnec slavného vítězství.

Naproti tomu Bůh znenáhla odnímá nedbalcům milosti, jimiž je dříve zahrnoval, a dává je lidem svědomitým, jimž pak urovnává cestu, kterou by vstoupili do radosti Páně.

Jestliže nenacházíš s počátku ještě dosti sil, abys rázně čelila námaze a obtíži, aspoň ji skrývej tak, aby se zdála menší, než myslili nedbalci.

Tvé cvičení bude snad požadovati k získání jakékoli ctnosti mnoho úkonů a námahy mnoha dní a bude se ti zdáti příliš mnoho nepřátel, jež máš přemoci. Začni tedy vzbuzovati úkony, jako by jich bylo málo a jako by ses měla namáhati jen několik dní; pusť se v boj s jediným nepřítelem, jako bys neměla se žádným jiným bojovati, a důvěřujíc v Boha doufej pevně, že s Jeho pomocí nad nimi zvítězíš; neboť tímto způsobem začne nedbalost ustupovati, a ty se budeš snažiti, abys ponenáhlu uvedla do své duše opačnou ctnost.

O modlitbě pravím totéž: Snad bude třeba, abys svému cvičení věnovala celou hodinu modlitby, což ovšem bude se tvé nedbalosti zdáti příliš těžké; začni modlitbu, jako by ses měla modliti jen několik minut; tak přejdeš k dalším několika minutám a zase k dalším, až z toho bude celá hodina.

Kdybys však v některé té chvíli pocítila příliš veliký odpor a nesnáz, tu své cvičení přeruš, aby sis sebe samu neznechutila, ale tak, že brzy potom odložené cvičení začneš znovu.

Tentýž pořádek nutno zachovati při vnějších úkonech, když je jich třeba vykonati velmi mnoho,

a jsi z nich celá zděšená, ježto se zdá tvé nedbalosti, že je jich mnohem více a že jsou mnohem obtížnější; nicméně se svěží myslí a klidně začni od jednoho, jako bys nic jiného neměla konati; neboť až první pečlivě vykonáš, s daleko menší námahou, než se ti před tím zdálo, pak vykonáš i všecky ostatní.

Nezachováš-li se tímto způsobem a nebudeš-li vycházeti vstříc námaze a obtíži, jež se vyskytne, zesílí v tobě choroba nedbalosti tak, že tě námaha a obtíž, již s sebou s počátku přináší cvičení ve ctnostech, bude znepokojovati úzkostí nejen když tu skutečně bude, nýbrž i když bude vzdálena; a té se budeš hroziti jakožto věci nenáviděné; neboť stále se budeš obávati, aby tě některý z nepřátel nenapadl a nesužoval, a bude se ti zdát, že tě ohrožuje každý, kdo ti ukládá nějakou věc; a proto budeš neklidem znepokojena i v poměrech zcela klidných.

A vskutku, milá duše, nepravost nedbalosti nákazou svého skrytého jedu působí, že znenáhla odumírají nejen první a slabší kořínky, z nichž měly povstati řádné ctnosti, nýbrž i jiné kořeny, totiž ctnostných návyků, jichž jsme již dříve nabyli; neboť rozhlodává a stravuje nitro duchovního života jako červ dřevo; a tímto způsobem ďábel strojí úklady a líčí osidla zvláště těm lidem, kteří usilují o duchovní pokrok.

Buď tedy bdělá a konej dobro a nešij si svatební šat teprve tehdy, když již jím máš býti zahalena, abys vyšla vstříc snoubenci.

Každého dne si uvědom, kdo ti dopřává nového jitra, ten že ti neslibuje večera, a dopřeje-li ti večera, že se nikterak nemusíš dožíti příštího rána. Ber tedy každý okamžik podle vůle Boží tak, jako by to byl tvůj poslední, a to tím spíše, že z každého okamžiku musíme vzdáti přísný počet.

Tímto napomenutím budiž skončena kapitola. Pokládej za ztracený ten den (třeba jsi vykonala mnoho práce), kdy jsi nedobyla mnohonásobného vítězství nad nezřízenými svými náklonnostmi a nad vlastní vůlí a kdy jsi ani nevzdala Bohu svému díky za Jeho dobrodiní a obzvláště za Jeho utrpení, jež protrpěl spolu s přemnohými bolestmi ke tvé spáse, a za Jeho otcovskou a milostivou péči, již ti prokazuje, kdykoli tě uzná hodnou neocenitelného pokladu nějakého utrpení.

KAPITOLA XXI.

Jak nutno říditi smysly a jak jich užívati k nazírání věcí božských.

Jest zajisté třeba jedinečné bdělosti a stálého cvičení, abychom ovládali své vnější smysly a vhodně je řídili; jestliže se totiž žádostivost jakožto vůdce a náčelník pokažené přirozenosti žene prudce za rozkoší a hledáním požitků a nemůže jich sama dojíti, používá smyslů jako svých vojínů a přirozených nástrojů, aby se zmocnila jejich předmětů, jejichž vidiny si vyvolává, strhuje k sobě a vrývá hluboko v duši; a odtud později prýští se rozkoš, jež se pro příbuznost duše a těla šíří všemi těmi smysly, které dovedou tuto rozkoš vnímati; odtud šíří se společná nákaza do duše i do těla, celé je porušujíc.

Vidíš tu chybu, hledej tedy proti ní lék!

Bedlivě dbej a chraň se toho, abys nenechala své smysly příliš volně těkati a zabíhati tam, kam chtějí, a neužívej jich tam, kde je pouhý požitek a nepřivádí tě k tomu nějaký správný cíl nebo užitečnost nebo nutnost; a jestliže se, aniž jsi to pozo-

rovala, příliš daleko zatoulaly, stáhni je zpět a ovládej a řiď je tak, aby, kdežto před tím se stávaly bídně zajatci marných rozkoší, aby z jednotlivých předmětů odnášely si nějaký zvláštní prospěch a uložily jej v duši; ta pak ať rozepne křídla svých schopností až do nebe k uvažování o Bohu. A to budeš moci dokázati tímto způsobem:

Když se některému z tvých vnějších smyslů namane nějaký předmět, odděl ve svých myšlenkách od věci stvořené ducha na ní spočívajícího a uvažuj, že sama od sebe nemá nic z toho, co svými smysly poznáváš, nýbrž že všecko to je dílem Boha, jenž svým neviditelným Duchem jí dává ono bytí, dobrotu, krásu a vše dobré v ní obsažené; a zde se vskutku máš radovati, že jediné Bůh je příčinou a počátkem tolika různých dokonalostí, jež se jeví ve věcech, a že je všecky v sobě obsahuje měrou nekonečnou; neboť dokonalosti tvorů nejsou ničím jiným leč méně než nejnižším stupněm nekonečných dokonalostí Božích.

Když si všimneš, že se zabýváš pozorováním věcí, v nichž září vznešená Bytost, uvaž ve svých myšlenkách nicotnost tvora a zdvihni svůj duševní zrak ke svrchovanému Stvořiteli, který je tam přítomen a udělil jim ono bytí, a pouze v Něm hledej rozkoš a pronášej takováto slova: »O božská podstato, nejvyšší předměte všech tužeb! Jak se vskutku raduji, že ty jediná jsi nekonečným původcem všech stvořených bytostí!«

Stejně, když pozoruješ stromy, byliny a jiné věci toho druhu, rozpomeň se, že svůj život nemají samy od sebe, nýbrž od neviditelného Ducha, jenž samojediný je oživuje, a povzdychni: »Ejhle pravý život, z něhož a jímž vše žije a roste. Ó živá radosti mého srdce!«

Rovněž tak, když vidíš zvířata, pozdvihni mysl k Bohu, jenž je obdařil schopností vnímání a po-

hybu, s těmito slovy: »Ó první původce pohybu, jenž vše v pohyb uvádíš a máš sílu hybnou sám od sebe! Jak velice se raduji ze tvé stálosti a pevnosti!«

Když tě uvádí v podiv ušlechtilost tvorů, odmysli si to, co vidíš, od neviditelného Ducha, a pomysli, že všechna vnější nádhera pochází jediné od neviditelného Ducha, který ten vnější vzhled uspořádal, a s radostí asi takto zvolej: »Ejhle prameny nestvořeného zřídla! Ejhle kapky nekonečného moře všeho dobra! Jak plesá mé srdce, když mi tane na mysli ona věčná a nezměrná krása, původ a příčina veškeré krásy stvořené!«

Také když poznáváš šlechetnost, moudrost, spravedlnost a jiné dobré vlastnosti u různých lidí, učiň totéž odlišení a řekni svému Bohu: »Ó nejbohatší poklade všech ctností! Jakou mám nyní rozkoš z toho, že všechno dobro jen v Tobě má svůj původ a jen od Tebe přichází, a že vše, co se přirovnává ke Tvým božským dokonalostem, je jako nic! Děkuji Ti, Pane, za toto i každé jiné dobro, jímž jsi obdařil mého bližního. Rozpomeň se, Pane, na moji bídu a na to, jak velice potřebuji ctnosti . . . (té a té).«

Když se pouštíš do nějaké práce, uvědom si, že první příčinou oné činnosti je Bůh a ty že jsi pouze jeho živým nástrojem, a s myslí k Němu obrácenou zaúpěj těmito slovy: »Jak ráda slyším a v duchu plesám, nejvyšší Pane všehomíra, že sama bez Tebe nic nemohu vykonati a že Ty jsi prvním a hlavním tvůrcem všech věcí!«

Požívajíc nějakého pokrmu nebo nápoje, pomni, že jejich chuť dal jim Bůh a v něm jediné se radujíc takto promluv: »Blahopřej si, duše má, poněvadž, jako není mimo Boha pravé radosti, tak pouze v Něm můžeš se nade vším radovati.«

Cítíš-li líbeznou vůni, nezůstaň při tom požitku,

nýbrž obrať mysl svou k Bohu, jenž je původcem oné vůně, a jásajíc vnitřní radostí řekni: »Hle, Pane, učiň, jako se převelice raduji, že všecka líbeznost od Tebe pochází, tak aby duše má zbavena a prosta vší pozemské rozkoše vystoupila do nebe a požívala s Tebou líbezné Tvé vůně.«

Když ti doléhá k uším nějaký harmonický zvuk nebo zpěv, tu prones s myslí k Bohu pozdviženou: »Jak se raduji, Pane můj a Bože můj, z nekonečných Tvých dokonalostí, které působí nejen v Tobě samém více než nebeskou harmonii, nýbrž i v andělích a v nebesích a ve všech tvorech tvoří podivuhodný souzvuk!«

KAPITOLA XXII.

Jak užívati týchž věcí, abychom řídili smysly a přešli k uvažování o vtěleném Slově v tajemstvích jeho života a utrpení.

Dosud jsem vykládal, jak můžeš přejíti od věcí smysly poznatelných k úvaze o věcech božských; uč se nyní, jakým způsobem bys mohla z týchž věcí načerpati podnětů pro uvažování o Slově vtěleném, probírajíc nejsvětější tajemství jeho života a umučení.

Všechno v celém vesmíru může dobře přispívati k tomu, jednak tím, že při tom máme zřetel k Bohu jakožto jediné a první příčině, která tomu dala všecko ono bytí, krásu a výbornost, kterou vynikají, jednak tím, že uvažujeme, jak ohromná a nesmírná je Boží dobrota; neboť ačkoliv byl počátkem a Pánem všeho tvorstva, tak nesmírně se snížil, že se stal člověkem, trpěl a smrt podstoupil pro spásu lidstva a dovolil, aby jeho vlastní tvo-

rové zdvihli proti Němu zbraň, aby Ho přibili na kříž.

Mimo to mnoho jiných věcí klade nám před duševní zrak tato svatá tajemství, jako zbraně, provazy, bičíky, sloupy, trní, třtina, hřebíky, kladívka a jiné podobné věci, jež byly nástroji při jeho umučení.

Chudobné chýšky upomenou nás na stáj a jesle Páně. Když prší, rozpomeňme se na dešť oné božské krve, která v zahradě tekla z nejsvětějšího těla a smáčela zemi; spatříme-li skály, představíme si ty, jež pukaly při Jeho smrti; země upomene nás na zemětřesení, jímž se tehdy chvěla; slunce na temnoty, jimiž bylo zastřeno; a když pohlédneme na vody, zatane nám na mysli ona voda, jež tekla z přesvatého Jeho boku. Taktéž, pravím, je třeba si počínati i při ostatních takových věcech.

Požívajíc vína nebo jiného nápoje, rozpomeň se na ocet a žluč, jimiž Pán byl napojen.

Cítíš-li líbeznou vůni, rozpomeň se na mrtvolný zápach, jímž byl Kristus obklopen na hoře Kalvarii.

Když oblékáš šat, připomeň si, že věčné Slovo odělo se lidským tělem, aby tě zahalilo svou božskou přirozeností.

Při odkládání šatů vzpomeň si na Krista šatu zbaveného a obnaženého, aby za tebe byl vydán ku bičování a k ukřižování.

Když zazní hluk a křik nějakého davu, tu si představ, že slyšíš onen odporný křik: »Ukřižuj, ukřižuj, znič, znič ho!«, jenž doléhal ke sluchu Kristovu.

Kdykoli hodinový stroj údery kovového zvonu ohlašuje hodiny, ať rozráží tvou mysl ona krutá a strašná úzkost srdce, jíž se dal Ježíš zmítati, když v zahradě začal se báti blížícího se utrpení a smrti, nebo si mysli, jako bys slyšela ony ukrutné rány,

jimiž byly zaráženy hřeby při křižování Krista Pána. Zaujme-li tebe nebo tvého bližního smutek nebo bolest, považ, že to všecko je jako nic u srovnání s nevýslovnými bolestmi, jež trýznily tělo i duši Pána tvého a vysílily ho až k smrti.

KAPITOLA XXIII.

Jak jinak máme ovládati smysly vzhledem k různým příležitostem.

Když jsi viděla, jakým způsobem třeba povznášeti rozum od věcí přirozených k uvažování o věcech božských a o tajemstvích vtěleného Slova, připojím nyní jiné způsoby, jimiž se z nich dají odvoditi různé úvahy, aby se duševní ctnosti dostalo tolik různých pokrmů, jak si jich přeje; mimo to může to býti ku prospěchu nejen lidem prostoduchým, nýbrž i těm, kteří mají ducha bystrého a již dosti daleko pokročili na cestě dokonalosti duchovní, neboť duševní rozpoložení kohokoliv bez výjimky nebývá vždy stejné ani nebývá vždy schopno vyššího přemítání.

A neboj se, že z takové rozmanitosti věcí ztratíš hlavu; jen když budeš dbáti zákonů opatrnosti a rad jiných, jichž se, prosím, drž s pokorou a důvěrou nejen v tomhle naučení, jež jsem ti právě dal, nýbrž i v každém jiném.

Když pohlížíš na tolik krásných a od lidí ceněných věcí, pomysli, že to vše je bezcenné a jako kal při srovnání s nebeskými poklady; o získání těchto snaž se celou silou svého srdce, pohrdajíc všemi poklady světa.

Patříc na slunce, vzpomeň, že duše tvá je nad ně světlejší a krásnější, když jen je v milosti své-

ho Stvořitele, jinak že je ošklivější než temnoty pekla a více opovržení hodná.

Pohlédneš-li k obloze, jež se nad tebou klene, ať tvůj duševní zrak vystupuje dále, ať pronikne až do ohnivého nebe, a nad tím se zamysli, nad místem, jež ti je připraveno za věčný a blažený příbytek, budeš-li jen tráviti tento svůj život v nevinnosti.

Když slyšíš zpěv ptáků nebo nějakou hudbu, napni svůj niterný sluch ke zpěvům rajským, kde zní neustálé alleluja, a pros Boha, aby ses stala hodna spolu s nebeskými duchy věčně Ho chváliti.

Pociťuješ-li rozkoš z půvabné krásy tvorů, poznej svým rozumem, že se v nich skrývá pekelný svůdce, který ze všech sil se snaží tě zahubiti neb aspoň zraniti, a obor se naň těmito slovy: »Hoj, ty zlořečený svůdce! Takhle ty se úskočně skrýváš? Tak ty jsi připraven mne polapiti?!« Pak se obrať ke svému Bohu a poděkuj mu: »Požehnaný jsi, Bože můj, jenž jsi mi ukázal mého nepřítele a vysvobodil jsi mne z jeho dravého hrdla!«

Překonavši takové nástrahy, obrať se rychle k ranám Ukřižovaného, do nich se zcela ponoř svými myšlenkami a uvažuj o tom, jak veliké bolesti ve Svém nejsvětějším těle vytrpěl Pán tvůj, aby tě vykoupil ze hříchu a zprotivil ti tělesné rozkoše.

A ještě jeden způsob, jak se vyhnouti tomuto nebezpečnému vnadidlu: Bedlivě a pozorně uvažuj, jak bude vypadati po smrti onen předmět, jenž nyní tolik vábí zrak.

Při chůzi si vzpomeň, kolik uděláš kroků, o tolik že se blížíš ke smrti.

Pohled na ptáky vzduchem poletující a na tekoucí vody ať ti připomene, jak rychle plyne tvůj život a spěšně blíží se ke konci.

Když běsní prudký vichr nebo se blýská a hřmí, vzpomeň na onen hrozný den posledního soudu a

na kolenou vzývej a pros Boha, aby ti dal milost a čas k řádné přípravě, abys pak mohla v onen den důstojně předstoupiti před Jeho nejvznešenější velebnost.

Pro různé případy, jež se ti přihodí, budiž tvé cvičení takovéto: když tě na příklad trápí nějaká bolest tělesná nebo duševní, když trpíš vedrem nebo zimou nebo jiným protivenstvím, obrať svou mysl ku věčné vůli Boha, jemuž se ku prospěchu tvému zlíbilo, abys v tom rozměru a v tom čase onu obtíž vytrpěla. A proto raduj se velice nad tím důkazem lásky, jejž ti Bůh podává, a nad příležitostí, že Mu můžeš sloužiti v každé věci, jak Jemu se více líbí, a řekni si v srdci: »Nyní již naplňuje se na mně Boží vůle, která od věčnosti milostivě ustanovila a rozhodla, aby mne tato nehoda někdy stihla. Buď za to stále chválen, můj nejmilostivější Pane.«

Když pojmeš ve své mysli nějaký dobrý záměr, ptej se hned v duchu Boha a snaž se poznati, zda pochází od Něho, a vzdávej Mu zato díky.

Budeš-li čísti nějakou nábožnou knihu, mysli si, že slyšíš svého Pána mluviti ona slova, a přijímej je proto tak, jako by plynula z Jeho božských úst.

Na svatý kříž pohlížej jako na korouhev ve svém boji, kteroužto jestliže opustíš, upadneš do rukou ukrutných nepřátel, budeš-li jí však věrna, přijdeš se slavnou kořistí do nebe.

Patříc na přemilý obraz Panny Marie, přimkni k Ní, Královně ráje, své srdce a děkuj Jí, že vždy byla ochotna plniti vůli Boží; že zrodila a vychovávala Vykupitele světa; že ti konečně v tomto duchovním boji nikdy neodepře své přízně a pomoci.

Obrazy svatých ať ti představují tolik předních a znamenitých bojovníků, kteří statečně skončili běh svého zápasu a ukázali ti cestu, na níž budeš

korunována spolu s nimi korunou věčné slávy, setrváš-li v jejich stopách.

Při návštěvách kostela můžeš mezi jiné zbožné úvahy pojmouti také tu, že duše tvá je chrámem Božím a že ji proto jakožto Jeho příbytek máš zachovati čistou a neposkvrněnou.

Když zaslechneš znamení pozdravení andělského, ať je to v kterýkoli čas, učiň kratičké úvahy o posvátných těch slovech, jež říkáme před každou tou nebeskou modlitbou.

Při prvním děkuj Bohu za ono poselství, jež poslal s nebe na zemi a jež bylo prvním počátkem naší spásy.

Při druhém blahopřej Panně Marii k nejvyšší cti, k níž byla povýšena pro jedinečnou a nejhlubší Svou pokoru.

Při třetím klaněj se s Nejblahoslavenější Rodičkou a archandělem Gabrielem Božskému Děťátku, jehož početí se tu právě hlásá.

A nezapomeň při každém znamení z úcty poněkud skloniti hlavu; avšak nejvíce při třetím.

Těchto úvah rozdělených podle tří znamení můžeš užíti ve kterémkoli čase.

Ty, jež přidávám, rozděluji pro večer, ráno a poledne, a ty se zabývají umučením Páně; jsme povinni hojně vzpomínati na tolik bolestí, jež tehdy vytrpěla Bohorodička, a zasloužili bychom, aby nám bylo vpáleno znamení nevděku, kdybychom tento dluh nesplatili.

Večer uvažuj o úzkostech této čisté Panny pro krvavý pot, zajetí v zahradě a pro duševní bolesti Jejího požehnaného Syna, jež po celou onu noc trpěl.

Ráno ať tě pojme soustrast s Jejím utrpením, když Syn byl veden k Pilátovi, odsouzen ke smrti a nesl kříž.

V poledne vzpomínej na meč bolesti, který pro-

nikl duši matčinu v bezútěšné bolesti, když Pán byl přibit na kříž a zemřel a kopím byl surově otevřen Jeho přesvatý bok.

Tahle rozjímání o bolestech Panny Marie můžeš konati od večera čtvrtku až do poledne v sobotu, ostatní v jiných dnech. To zcela ponechávám na rozhodnutí tvé vlastní pobožnosti a příležitostem, jež ti dají vnější předměty.

Konečně, abych krátce podal způsob, jak ovládati své smysly, buď tak připravena, aby ses, ať ti přijde jakákoli věc a jakýkoli případ, aby ses nedala pohnouti a přiměti k tomu, aby sis věci zamilovala nebo se od nich odvrátila, nýbrž abys plnila pouze vůli Boží, pouze to přijímajíc nebo zavrhujíc, co Bůh přijmouti nebo zavrhnouti poroučí.

Dále si pamatuj, že tyto způsoby, jak ovládati své smysly, jsem ti neuvedl proto, aby ses jimi pouze zabývala; neboť téměř stále je třeba se sebranou myslí obraceti se k Bohu, jenž chce, abys častým vzbuzováním úkonů ctností usilovala o vítězství nad svými nepřáteli a nezřízenými vášněmi, jednak jim odporujíc, jednak vzbuzujíc úkony opačných ctností; nýbrž vyložil jsem je proto, abys dovedla v čas potřeby řádně bojovati.

Neboť věz, že jistě nic nesvedeme, budeme-li konati příliš mnoho cvičení třeba i velmi dobrých; neboť zpravidla je to myšlenkový zmatek, sebeláska, nestálost a léčka ďáblova.

KAPITOLA XXIV.

Jak ovládati jazyk.

Člověk vskutku velice potřebuje jazyk svůj řádně ovládati a na uzdě držeti; neboť každý mocně

se kloní k tomu, aby nechal svůj jazyk zabíhati, kam chce, a mluviti stále o tom, co více lahodí našim smyslům.

Mnohomluvnost pochází od jakési pýchy, v níž se o sobě domýšlíme, že jsme velmi moudří, a ve svých představách sami v sobě nacházíme zalíbení a snažíme se proto stálým opakováním vnutiti tyto představy i jiným lidem, abychom jim mohli dělati učitele, jako by se od nás měli učiti.

Zlo, jež pochází z přílišné povídavosti, nedá se jen tak krátce vylíčiti.

Žvanivost je matkou lenosti, důkazem nevědomosti a hlouposti, branou utrhačnosti, služebnicí lži a ochlazením zbožného nadšení.

Příliš mnoho řečí dodává sil nezřízeným vášním, čímž se zase podněcuje jazyk a tím snáze pak pokračuje v nemírných řečích.

Neveď, prosím, dlouhých řečí s těmi, kteří tě neradi poslouchají, aby ses jim nezprotivila; rovněž ne s těmi, kteří tě poslouchají rádi, abys nevybočila z mezí skromnosti.

Hleď, abys nemluvila příliš ohnivě ani příliš povýšeným hlasem, neboť obojí jest velmi protivné a je známkou domýšlivosti a marnivosti.

Nikdy, leč dohnána jen nutností, nemluv o sobě, o svých záležitostech a svých příbuzných; jestliže to musí býti, hleď to odbýti krátce a stručně. Bude-li se ti zdát, že někteří mluví příliš mnoho, nevykládej jim to ve zlé, avšak nenapodobuj jich, třebas by jejich slova obsahovala i sebepohrdání a sebeobžalobu.

O svém bližním a o věcech, jež se ho týkají, mluv co možná nejméně, nechceš-li jej ovšem někdy pochváliti, když to požaduje vhodná příležitost.

Ráda mluv o Bohu a nejvíce o Jeho lásce a dobrotě, avšak s obavou, že i v tom můžeš chybiti;

dávej dobrý pozor, co o tom bude mluviti jiný, povolanější, a jeho slova vštěp si hluboko v paměť. Co se týká jiných věcí, nechť jenom zvuk dotkne se tvého sluchu; mezitím povznášej se myslí k Bohu; musíš-li poslouchati mluvícího, abys mu rozuměla a mohla mu dáti odpověď, nezapomeň proto obrátiti svůj zrak i mysl k nebi, kde je tvůj Bůh; pohleď na Jeho vznešenost, jako On zří tebe ubohou.

Ať chceš říci cokoli, než to řekneš, pečlivě si to napřed rozmysli; usoudíš-li, že je na místě promluviti, nevydávej mnohých slov ze svého srdce na venek!

Ba nad to věz, že bude mnohem lépe vůbec pomlčeti o mnohých věcech, o nichž právě bys pokládala za užitečné promluviti, což zajisté poznáš, budeš-li uvažovati, když příležitost k řeči uplyne, zda bylo vhodnější mluviti či mlčeti.

Mlčení jest nejmocnější oporou a silou v tomto duchovním boji a jistou nadějí ve vítězství.

Mlčení je milé tomu, kdo sobě nedůvěřuje a doufá v Boha; je strážcem svaté modlitby a podivuhodným pomocníkem při cvičení ve ctnostech.

Aby ses naučila ovládati svůj jazyk, pohleď jednak na škody a nebezpečí žvanivosti, jednak na převeliký prospěch mlčení; přilni láskou k této ctnosti a po nějaký čas (aby sis ji osvojila) mlč i tehdy, kdy by promluviti nebylo nevhodné, jen když to nebude ani tobě ani bližnímu na škodu.

K tomu také velice prospěje vyhýbati se stykům s lidmi, poněvadž místo nich budeš požívati společenství andělů a svatých a samotného Boha.

Posléze přehlížej v duchu boj, v nějž ses pustila; pozoruj totiž, jak jsi pokročila v tom díle, a umiň si odvyknouti vší přílišné povídavosti.

KAPITOLA XXV.

Bojovník Kristův má se ze všech sil vyhýbati rozčilení a rozrušení mysli, aby mohl řádně bojovati proti svým nepřátelům.

Jako je nutno ze všech sil se vynasnažiti, abychom zase nabyli duševního klidu, jestliže jsme jej někdy ztratili, tak je třeba věděti, že žádný případ nám jej nikdy nesmí právem odníti nebo třebas jen maličko porušiti.

Jest ovšem nutno, abychom litovali svých hříchů, má se to však díti s tichou bolestí, jak jsem již na několika místech podotkl. Tak právě nad největšími hříšníky mějme lítost ve zbožném úkonu lásky, avšak beze všeho rozrušení mysli, a aspoň vnitřně oplakávejme jejich hříchy.

Co se týče různých velmi těžkých a trpkých nehod, jako jsou nemoci, pohromy, úmrtí (a to i nejbližších příbuzných), nakažlivé choroby, války, požáry a jiná neštěstí toho druhu, jichž se lidé světského ducha strachují a co možná nejvíce straní jakožto přirozeně obtížných, můžeme je za pomoci milosti Boží nejen chtíti, nýbrž i s radostí přijímati, ježto jsou spravedlivým trestem pro hříšníky a hojnou příležitostí ke ctnosti pro bohabojné; vždyť v tomto dvojím vztahu jsou milé i Bohu; a budeme-li plniti Jeho vůli, přejdeme s klidnou a jasnou myslí přes všecky trpkosti a bolesti tohoto života. A buď ujištěna, že se Bohu protiví jakékoli naše rozrušení, protože totiž je vždycky provázeno nějakou nedokonalostí a pochází z jedovatého kořene sebelásky.

Proto buď stále bděle na stráži a jakmile spatříš něco, ať je to jakékoli, co by tě mohlo rozrušiti

a znepokojiti, chop se zbraně k obraně a uvažuj, že všechna ta zla a mnoho jiných toho druhu, ačkoli se zevně takovými jeví, přece ani nejsou pravá zla ani nám pravá dobra nemohou odníti, a že Bůh vše to poroučí nebo dopouští ku pravým účelům, jež jsme právě naznačili, nebo k jiným účelům nám sice skrytým, ale jistojistě nejspravedlivějším a nejsvětějším.

Tak ať se stane jakýkoli případ, třeba nešťastný, zachováme-li tichou a klidnou mysl, budeme moci jistě mnoho v dobrém prospívati, jinak jakékoli naše cvičení přinese málo užitku nebo vůbec žádný.

Mimo to když je srdce naše pobouřeno, je přístupno různým útokům nepřátel; a k tomu dokud jsme v tomto stavu, nemůžeme poznati přímý směr a bezpečnou cestu ke ctnosti.

Nepřítel náš se děsí tohohle klidu jakožto místa, kde přebývá Duch Boží, aby tam konal veliké skutky, a proto často přibírá pomocné sbory a snaží se o ten klid nás připraviti tím, že v nás vzbuzuje různé touhy pod rouškou ctnosti, jejichž klam se mimo jiné známky dá velmi snadno poznati podle toho, že nás olupují o duševní klid.

Abys předešla takové pohromě, jakmile pocítíš znamení nějaké nové touhy, neotvírej jí brány svého srdce, nýbrž odlož nejprve všechnu zvláštní náklonnost vůle k ní a předlož tu touhu Bohu, pak vyznávej svou zaslepenost a nerozumnost a naléhavě pros Boha, aby ti svým osvícením ukázal, pochází-li ta touha od Něho či od nepřítele; konečně, bude-li to možno, poraď se také se svým duchovním otcem.

A třebas pochází touha od Boha, dříve než ji uskutečníš, zmírni své přepiaté nadšení a kvap, poněvadž dílo, jež předchází takové umrtvování, bude Bohu jistě daleko milejší, než když se koná

s vrozenou dychtivostí; ba vkusku někdy se Mu bude více líbiti to umrtvování než sám čin.

Tak rozeznávej nezřízené touhy a neuskutečňuj dobrých, dokud napřed nepotlačíš vrozené dychtivosti a žáru, a budeš míti pevnost svého srdce v klidu a bezpečí.

A abys vždy a všude zachovala svou mysl v klidu, musíš ji pečlivě chrániti před některými nepříjemnostmi a vnitřními trápeními, jež pocházejí někdy od ďábla, ačkoli se zdá (ježto tě usvědčují z nějakého provinění), že jsou od Boha. Odkud se dostaly do tvého srdce, to poznáš podle jejich ovoce.

Jestliže tě pokořují a činí tě pilnou v konání dobra a neberou ti důvěru v Boha, přijímej je jakožto od Boha vycházející a vzdávej Mu svrchované díky. Pakli však tě rozrušují a činí tě úzkostlivou, nedůvěřivou v Boha, váhavou a v konání dobra ochablou, zjevně věz, že pocházejí od nepřítele, nedopřávej jim proto sluchu a setrvej ve svém cvičení.

A poněvadž kromě toho rozrušení mysli vzniká obyčejně z událostí nemilých, aby ses těchto nárazů uchránila, musíš učiniti dvojí věc.

Předně uvažuj a pátrej, čemu se příčí ony nehody, zda duchu dokonalosti či skutečné sebelásce a vlastním vášním.

Odporují-li vlastním tvým vášním a sebelásce, která je tvým prvním a úhlavním nepřítelem, tu nemáš je pokládati za protivenství, nýbrž máš si jich vážiti jako dobrodiní a pomoci nejvznešenějšího Boha; máš je tedy přijímati ochotně, radostně a vděčně.

Jestliže však odporují duchu dokonalosti, nesmíš proto ztratiti svůj duševní klid, jak ukáže příští kapitola.

Za druhé obrať svou mysl k Bohu a se zavřený-

ma očima a bez myšlenek na něco jiného přijmi to vše z milosrdné ruky Boží prozřetelnosti, ježto je v tom plno výhod, jichž v tom čase právě ještě neznáš.

KAPITOLA XXVI.

Co máme činiti, když zraněni klesneme.

Když poznáš, že jsi zraněna, protože jsi z křehkosti nebo někdy i dobrovolně a ze zloby upadla do nějakého hříchu, neztrácej proto mysli a nestrachuj se, nýbrž obrať se ihned k Bohu s těmito slovy: »Ach, Pane můj! Byla jsem příliš pyšná a nedalo se ode mne čekati nic jiného než pád.«

Při tom se trochu pozdrž a sama sebou pohrdej, lituj urážky Boží, ovšem beze všeho rozrušení, zanevři na své hříšné vášně, obzvláště na tu, jež byla příčinou hříchu.

Potom pokračuj: »A nebyla bych se tu, Pane, zastavila, kdybys mne byl ve své dobrotě nezadržel.«

Tu Mu vzdávej díky a co možná nejvyšší lásku, obdivujíc se Jeho tak nesmírné dobrotě, když tobě, ač jsi Ho urazila, podává ruku ku pomoci, abys znovu nepadla.

Posléze důvěřuj ještě více v Jeho nekonečné milosrdenství a pros Ho:

»Ukaž se, Pane, ukaž se oním Bohem, jímž jsi; odpusť mi a nedopusť nikdy, abych žila odloučena a vzdálena od Tebe a ještě někdy v budoucnu Tě urazila.«

Vykonavši to, nepřemýšlej, zda ti Bůh odpustil čili nic; neboť to není nic jiného než pýcha, rozrušení mysli, neužitečné mrhání časem a léčka ďá-

blova, zakrytá zdáním mnohých dober; proto svěř se v ochranu nejmilostivějšího Boha a pokračuj ve svém započatém cvičení tak, jako bys byla vůbec nepochybila.

A třeba bys častěji za den klesla a byla zraněna, povstaň zase k vykonání toho, co jsem pravil, po druhé, po třetí i naposled s důvěrou o nic menší než prvně, měj sebe samu ve větším opovržení, měj hřích v tím větší nenávisti a snaž se žíti opatrněji.

Ďábel tohle tvé cvičení velice nenávidí jednak proto, že jest velmi milé Bohu, jednak proto, že se stydí, když vidí, že je zcela poražen od téhož člověka, jejž byl dříve přemohl. Snaží se tedy různými úskočnými způsoby nás svésti, abychom to opomíjeli; a to se mu dosti často podaří pro naši svrchovanou nedbalost a malou bdělost, s níž sebe samy pozorujeme.

Proto najdeš-li v tom obtíž, máš se s tím větším násilím přemáhati a znovu se dáti do tohohle cvičení, a to ne pouze jednou, při jediném poklesku.

Pocítíš-li po svém pochybení neklid, zmatek a menší důvěru v Boha, máš se především vynasnažiti o znovuzískání duševního klidu a zároveň důvěry v Boha, a ozbrojena těmito zbraněmi obrať se ke svému Pánu, poněvadž znepokojení, jež nás pro ten hřích zachvacuje, nemá na zřeteli urážku Boží, nýbrž vlastní škodu.

Způsob, jak znovu nabýti toho klidu, záleží v tom, že se v tu chvíli snažíš zapomenouti na svůj hřích a uvažuješ o nevýslovné dobrotě Boží a vzpomeneš si, že Bůh je nadmíru ochoten odpustit i největší hříchy a že si přeje, aby se k němu hříšník obrátil (různými způsoby a mnohými prostředky jej k tomu doháněje) a s ním se spojil, aby tak došel v tomto životě milosti posvěcující, v onom pak věčné slávy a blaženosti.

Když jsi těmihle nebo jinými podobnými úvaha-

mi znovu nabyla duševního klidu, tu teprve přemýšlej o své vině a konej to, co jsem byl prve řekl.

Potom v čas svaté zpovědi (a vybízím tě, abys k ní hodně často přistupovala) vypočti všechny své hříchy, a když jsi byla s novou bolestí litovala Božích urážek a pevně si umínila, že již nikdy nebudeš Boha urážeti, vyznej se upřímně ze všech duchovnímu otci.

KAPITOLA XXVII.

Jak si počíná ďábel, aby přemohl a oklamal ity, kteří chtějí žíti ctnostně, i ty, kteří již jsou zaprodáni hříchu.

Věz, duše křesťanská, že ďábel o nic neusiluje více, než aby nás zahubil, a že nebojuje proti všem týmž způsobem.

Abych však mohl začíti vykládat o některých těch bojích, řádech a způsobech, ukáži nejprve různé druhy lidí.

Někteří jsou otroky hříchu a vůbec nepřemýšlejí o uniknutí.

Jiní by se sice chtěli osvoboditi, avšak nikdy se o to nepokusí.

Mnozí myslí, že jdou po cestě ctnosti, avšak jsou daleko od ní.

A někteří konečně po získání ctností padají do horší záhuby.

O těch všech si povíme o každém druhu zvlášť.

KAPITOLA XXVIII.

Jakého druhu boje a lsti užívá ďábel proti těm, které má spoutané otroctvím hříchu.

Jakmile ďábel dostal někoho pode jho hříchu, o nic neusiluje více, než aby ho stále víc a více zaslepoval a odváděl ode všech myšlenek, jež by ho mohly přivésti k úvaze o jeho nanejvýš nešťastném životě.

A nejen ho odvádí od myšlenek a vnuknutí, vedoucích ke vzpamatování se, jinými, opačnými myšlenkami, nýbrž dává mu i připravené vhodné příležitosti, aby opět klesl do téhož hříchu neb i do jiných, ohavnějších.

Tak upadá ve své zaslepenosti do temnot ještě hustších a těžších, ještě prudčeji žene se sám do propasti a víc a více zapadá do hříšného návyku, tak až do smrti plyne jeho život jako v bludném kruhu z jedné zaslepenosti do druhé ještě osudnější, z jednoho hříchu do druhého ještě těžšího, nepomůže-li mu Bůh svou milostí ke spáse.

Prostředek proti tomu zlu, pokud se týče nás, je ten, aby člověk, který je v tomto náramně politováníhodném stavu, byl přístupný bez odkladu myšlenkám a vnuknutím, jež ho volají z temnot ke světlu, a aby se se vší vroucností srdce s prosbou obrátil ke svému Stvořiteli: »Ach, Pane můj, pomoz mi spěšně a nedopusť, abych kdy ještě zapadl do těchto temnot hříchu!«

O to musí častěji prositi a tímto nebo podobným způsobem opět a opět k Bohu volati.

A hned, bude-li čas, ať se také obrátí na duduchovního otce s prosbou o pomoc a radu, jak by bylo možno zbaviti se nepřítele.

Nemůže-li však ihned se s ním poraditi, ať se co

nejrychleji obrátí ke kříži a vrhne se s obličejem k zemi skloněným ke svatým nohám Spasitelovým; pak ať se obrátí také na Pannu Marii s vroucí prosbou o smilování a pomoc.

A věř, že pouze v tomto rychlém jednání skutečně spočívá vrchol vítězství, jak poznáš v příští kapitole.

KAPITOLA XXIX.

Jakou obratnou lstí drží ďábel ve své moci ty, kteří uznávají svůj ničemný život a chtěli by se z toho stavu vysvoditi, a proč se naše předsevzetí často míjejí výsledkem.

Kteří již poznali, že život, jejž žijí, je špatný, a chtěli by jej změniti a řádně napraviti, ty ďábel obyčejně klame a nad nimi vítězí těmito zbraněmi nebo vnucováním těchto myšlenek:

»Až potom, až potom, zítra, až zítra,« našeptává jim.

Chci zajisté napřed vykonati tento svůj úkol a dostati se z těchto léček a pak se s větším klidem věnovati duchovnímu životu.

Touto nástrahou se velmi mnozí dali a den ze dne dávají polapiti; a příčinou toho všeho je naše nedbalost a bezmyšlenkovitost, ježto ve věci, kde jde o spásu naší duše a o Boží čest, se nikdy dosti rychle nechápeme oné nejúčinnější zbraně: »Hned, hned teď, proč až potom? — Dnes, ještě dnes, proč až zítra?«

To má každý sám sobě říci.

A i kdyby se mi dostalo onoho „až potom" a onoho „až zítra", což by to byla cesta ke spáse a

prostředek k vítězství, abych napřed chtěl býti zraněn a znovu upadnouti do hříchu?

Takto jasně vidíš, že způsob, jak překonati tuhle nástrahu a také tu, o níž jsem mluvil v předešlé kapitole, a jak zvítěziti nad nepřítelem, spočívá v ochotné poslušnosti k dobrým myšlenkám a Božím vnuknutím. Pevného odhodlání, pravím, jest zapotřebí, nikoli pouhých předsevzetí; neboť ta přečasto přicházejí nazmar a mnozí se v nich z nejedné jistě příčiny zklamali.

O první příčině již byla zmínka, že totiž naše předsevzetí nemají za základ nedůvěru k sobě a důvěru v Boha. A tento stav mysli nedá nám poznati naši převelikou pýchu, z níž pramení tyhle základní chyby a zaslepenost.

Světlo ku poznání toho a lék proti této nemoci pochází od Boha, jenž dopouští, abychom klesli, aby nás odvrátil od přílišné sebedůvěry k důvěře v Něho a od pýchy k sebepoznání.

Proto, chceš-li, aby tvá předsevzetí byla účinná, musí býti pevná; a pevná budou tehdy, nebudou-li se vůbec opírati o sebedůvěru a budou-li pokorně zcela postavena na důvěře v Boha.

Druhá příčina je ta, že při svých předsevzetích bereme přílišný zřetel na krásu a sílu ctnosti; neboť to k sobě táhne naši vůli, ačkoliv je chabá a slabá; vyskytne-li se však nějaká obtíž k získání ctnosti nejvýš potřebná, protože je vůle ještě chladná a slabá, tu se nám vůle zpronevěří a ustoupí od toho. Protož zamiluj si mnohem více obtíže, jež dosažení ctností předcházejí, než samotné ctnosti a živ neustále svou vůli pokrmem takových nesnází, berouc si jich jednou málo, jednou hodně, chceš-li opravdu dojíti ctností.

A budiž ti známo, že tím spíše a plněji zvítězíš sama nad sebou a nad svými nepřáteli, čím ochotněji budeš snášeti obtíže a čím více si je oblíbíš.

Třetí příčina je ta, že naše předsevzetí nesměřují ani ke ctnosti ani k Boží vůli, nýbrž pouze k našemu prospěchu. To se obyčejně stává při předsevzetích, jež si většinou děláme v čas duchovních radostí nebo útrap, jež na nás těžce doléhají a v nichž jsme nenalezli jiného útočiště, leč učiniti předsevzetí, že se chceme celým srdcem věnovati Bohu a cvičení ve ctnostech.

Abys neupadla do tohoto zla, když oplýváš duchovní rozkoší, buď náramně opatrná a pokorná ve svých předsevzetích a nejvíce ve slibech; v duševním utrpení pak mají tvá předsevzetí spočívati v tom, že chceš trpělivě podle Boží vůle nésti kříž a oslaviti jej, zříkajíc se všeho pozemského a někdy i nebeského osvěžení. Jediná budiž tvá žádost a jediná tvá touha, aby ti totiž Bůh pomáhal, abys mohla všechna protivenství přetrpěti, aniž bys porušila ctnost trpělivosti a znelíbila se svému Bohu.

KAPITOLA XXX.

Omyl těch, kteří se domýšlejí, že kráčejí za ctností.

Třebas byl náš protivník při prvním i druhém útoku odražen a nástrahami svými nic nepořídil, nezapomeň, že je prohnaný a že podnikne nový útok, spočívající v tom, že zapomeneme na nepřátele, již proti nám se vším úsilím chystají boj a zkázu, a zabýváme se tužbami a předsevzetími o vyšších stupních dokonalosti.

Tím se stává, že jsme neustále zraňováni a nelécíme svých ran a nesmírně si vážíme svých předsevzetí, jako by to byly už dobré výsledky a náramně se tím stáváme pyšnými.

A proto, ač nechceme snésti ani nejmenší věci, třeba jen trpkého slova, maříme čas dlouhými úvahami a tužbami — snášeti veliké útrapy, ba někdy i muka očistcová, z lásky k Bohu.

A poněvadž tomu naše nižší stránka nikterak neodporuje, ježto je to věc vzdálená, domýšlíme se, že my ubozí jsme na stejném stupni dokonalosti jako ti, kteří vskutku snášejí s klidnou myslí přetěžká protivenství.

Abys překonala tuto nástrahu, rozvažuj a pusť se v boj proti svým nepřátelům, kteří na tebe vskutku a zblízka dorážejí; neboť tímto způsobem poznáš, zda jsou tvá předsevzetí pravá či lichá, pevná či slabá, zda směřují ke ctnosti a dokonalosti, a půjdeš cestou královskou.

Avšak neradím ti, aby ses pouštěla v boj proti nepřátelům, kteří tě nikterak neznepokojují, leč když poznáš, že na tě patrně brzy zaútočí; neboť abys pak mohla, jsouc na to připravena, statečně pustit se v boj, je žádoucno, aby sis před tím udělala předsevzetí.

Avšak neměj nikdy svých úvah za úspěch, třeba ses po nějaký čas cvičila ve ctnostech, sledujíc svá vlastní pravidla k jejich dosažení, nýbrž buď v tom pokorná, měj strach sama ze sebe a ze slabosti svého ducha; pak se s důvěrou obrať k Bohu a pros Ho opět a opět, aby ti dal více sil, aby tě chránil ode všeho nebezpečí hříchů a zvláště i od nejmenší domýšlivosti a sebedůvěry.

Neboť potom, třeba se nedají vymýtiti některé malé nedokonalosti, jež v nás z Božího dopuštění zůstávají k našemu pokornému sebepoznání a k ochraně některé ctnosti, můžeme si přece udělati předsevzetí o vyšším stupni dokonalosti.

KAPITOLA XXXI.

Klam a boj ďáblův, abychom sešli s cesty ctnosti.

Čtvrtý druh lsti, jíž na nás ničemný duch útočí, právě když nejvíce přímo vystupujeme ke ctnosti, jsou přemnohé zbožné touhy, jež v nás vzbuzuje, abychom od cvičení ve ctnostech klesli do hříchu.

Jestliže někdo den ze dne tiše snáší nemoc, jež ho zachvátila, tu ten prohnaný nepřítel, vida, že by si onen člověk mohl tím způsobem získati trvale ctnost trpělivosti, staví mu před oči mnoho dobrých skutků, jež by mohl v jiném stavu vykonati, a snaží se ho přesvědčiti, kdyby byl zdráv, že by mohl lépe sloužiti Bohu a že by mohl i jiným pomáhati.

Jakmile v něm tyto touhy vzbudil, pomalu je zesiluje, takže nemocný je pak znepokojen, že to nemůže vykonati, jak by chtěl.

A čím tyto touhy se rychleji a více vzmáhají, tím více roste ono rozčilení. Tím pak jej nepřítel pomalu a s největší obratností přivede až tak daleko, že nerad snáší svou nemoc a hledí na ni ne jako na nemoc, nýbrž jako na překážku v činech, jež chtěl vykonati k většímu dobru.

Když však to s ním ďábel přivedl až sem, tu stejně obratně odstraní z jeho mysli účel sloužiti Bohu a konati dobré skutky a zanechá mu pouze touhu vyváznouti z nemoci.

A když se to nemocnému nedaří, je tak velice rozčilen, že se stává zcela neschopným vlády nad sebou. A tím způsobem, aniž to sám pozoruje, upadá ze ctnosti, již pěstoval, do opačné nepravosti.

Způsob, jak se této léčky chrániti a ji překonati, záleží v tom, když jsi v nějakém těžkém postavení, abys předobře dávala pozor, aby tě nezaujaly touhy po jakémkoli dobru, jež by tě mohly pravdě-

podobně připraviti o duševní klid, ježto bys je nemohla hned splniti.

Při tom však musíš býti se vší pokorou, trpělivostí a odevzdaností přesvědčena, že tvé touhy vůbec nedojdou takového splnění, jež jsi zamýšlela, ježto právě jsi chabější a nestálejší, než se ti zdá.

Neboť věř, že Bůh pro Své skryté úradky nebo vinou tvých hříchů nepožaduje od tebe onoho dobrého skutku, naopak, že chce, aby ses spíše pokořila a trpělivě se podřídila Jeho stejně milostivé jako mocné vůli.

Stejně když ti někdy duchovní otec nebo nějaká jiná řádná příčina brání konati zbožná cvičení a zvláště přistupovati často a jak se ti zlíbí ke svatému přijímání,* nedej se touhou po těchto věcech zmásti a rozrušiti, nýbrž vzdej se zcela své vůle a podřiď se úplně vůli Boží, řkouc sama sobě:

Kdyby na mně zrak Boží Prozřetelnosti nespatřoval přečetné známky nevděčnosti a jiných chyb, nebylo by mi bráněno v přijímání Nejsvětější svátosti; dobře vím, že mi proto Bůh tímto způsobem ukazuje mou nehodnost, a budu Jej chváliti a dobrořečiti mu na věky. Důvěřuji zajisté, můj Bože, ve Tvou svrchovanou dobrotu a pevně věřím, že nechceš nic jiného, než abych byla poslušna Tvé vůle a jí se ve všem podřizovala a otevřela Ti své srdce zcela oddané Tvé vůli, ať jest jakákoli, abys v ně duchovním způsobem vešel a potěšil a posílil je proti nepřátelům, již se je snaží od Tebe odtrhnouti. Ať se tedy stane vše, co bude ve Tvých očích dobré, Stvořiteli a Vykupiteli můj; jen Tvá vůle buď vždycky mým pokrmem a mou oporou. O tu jedinou milost Tě prosím, má lásko, aby duše

* Psáno se stanoviska doby autorovy, kdy časté sv. přijímání bývalo omezováno. Dnes zpovědník jen z výjimečných důvodů zdržoval by někoho od častého sv. přijímání. (Poznámka překladatele.)

má byla vždy připravena k očekávání Tvého příchodu a ku přijímání všeho, cokoli budeš chtíti se mnou učiniti, očištěna, chráníc se všeho, co Ti není milé, ozdobena svatými ctnostmi.

Chceš-li se vždy říditi podle těchto rad, buď ujištěna, že se ti v každé touze po dobru, jež nemůžeš vykonati, ať pochází od přirozenosti či od ďábla, aby tě znepokojil a strhl od ctnosti, nebo někdy i od Boha, aby vyzkoušel tvou odevzdanost v Jeho vůli, že se ti ve všem tom neustále dává příležitost, abys poslouchala svého Pána, a to tak, jak se Mu více líbí. V tom pak spočívá pravá odevzdanost a služba, již od nás Bůh žádá.

Aby ses v útrapách, ať pocházejí odkudkoli, nedala strhnouti k netrpělivosti, zachovej toto pravidlo: Chceš-li někdy užíti dovolených prostředků, jichž obyčejně služebníci Boží užívají, nechápej se jich tak, abys na nich srdcem svým příliš ulpěla, a z přílišné touhy uniknouti těm útrapám, nýbrž proto, že Bůh chce, abychom těch prostředků užili; neboť nevíme, zda nás Boží velebnost chce těmi prostředky z nich vyvésti.

Budeš-li se chovati jinak, zakusíš mnoho zla; neboť snadno upadneš v netrpělivost, když se ti vše nebude dařiti podle tvého přání; nebo tvá trpělivost, provázena mnohými nedokonalostmi, nebude Bohu příliš milá a přinese jistě málo zásluhy.

Zde odkryji nejskrytější léčku sebelásky, jež obyčejně naše chyby zakrývá a omlouvá.

Neboť když na příklad nemocný člověk těžce nese svou nemoc, zastírá svou netrpělivost rouškou touhy po nějakém zdánlivém dobru, řka, že jeho neklid není vskutku netrpělivostí z trápení, jež v oné nemoci snáší, nýbrž docela spravedlivou nelibostí, buď že sám k ní dal podnět nebo jiní, ježto mu neustále musí posluhovati nebo z jiných příčin jsou k vůli němu rozmrzeni a trpí škodu.

Týmž způsobem člověk ješitný, který je rozčilen, že se mu nedostalo pocty, neuvádí za důvod rozrušení svou vlastní pýchu a povrchnost, nýbrž nějaké jiné věci, které jsou mu docela lhostejné v jiných případech, jež se ho netýkají: tak jako nemocnému je lhostejno, jestliže titíž lidé, o nichž říkal, že musí k vůli němu mnoho trpěti, snášejí tytéž obtíže a trpí tutéž škodu při nemoci jiného člověka.

Zajisté jasný důkaz, že nářek všech těchto lidí nepochází z toho, že by se mrzeli nad cizí škodou nebo nad ostatními věcmi, nýbrž že by rádi odvrátili od sebe ona protivenství, sami na sebe jen majíce zřetel.

Abys tedy neupadla v tento omyl nebo v jiný toho druhu, přijímej vždy s klidnou myslí každou obtíž i útrapu, ať pocházejí odkudkoli (jak už jsem pravil).

KAPITOLA XXXII.

Poslední útok a klam ďáblův, jímž se snaží způsobiti, aby získané ctnosti byly nám příležitostí ku pádu.

Záludný a zlý svůdce bez ustání se snaží zaplésti nás do svých léček a pokouší se o to i při ctnostech, jichž jsme již nabyli, aby nám byly příčinou ku pádu, ježto buď v nich nebo sami v sobě máme přílišné zalíbení a příliš se vyvyšujeme, takže později hluboko klesneme v nepravost pýchy a ješitné ctižádosti.

Abys tedy unikla tomuto nebezpečí, bojuj vytrvale na rovném a nejbezpečnějším bojišti pravého a hlubokého poznání, že nic nejsi, nic nevíš, nic ne-

můžeš, že nic jiného nemáš mimo svou ubohost a chyby a že si nezasloužíš nic jiného než věčné odsouzení.

Jakmile se octneš pod záštitou této pravdy a řádně se upevníš, nedej se odtud nikdy vyhnati, ať si jakákoli myšlenka nebo něco jiného na tebe jakkoli doléhá; neboť dobře věz, že všechny jsou tvými nepřáteli, kteří by tě zcela zničili a zahubili, kdyby ses jim dostala v moc.

Aby ses mohla řádně cvičiti v tomto čistém poznávání své nicotnosti, užívej tohoto postupu:

Kdykoli chceš uvažovati o sobě a o svých činech, posuzuj se vždy jen s tím, co je tvé, nikoli však s tím, co náleží Bohu a Jeho milosti; a pak se odhadni podle toho, jakou ses shledala býti jen s tím, co ti náleží.

Pohlédneš-li na čas, jenž uplynul před tvým příchodem na svět, poznáš, že jsi po celý ten kus věčnosti byla pouhé nic a že jsi nic nevykonala a nic nemohla podniknouti, abys měla ono *bytí*.

A v tomto čase, kdy z pouhé dobroty Boží požíváš bytí, necháš-li Bohu, co Mu náleží (totiž neustálé řízení, jímž tě v každém okamžiku zachovává), co jsi pak jiného než nic? Vždyť by ses beze vší pochyby okamžitě rozplynula v ono původní nic, z něhož tě stvořil, kdyby tě jen na okamžik opustil.

Zcela zřejmě tedy v tomto tvém přirozeném bytí není příčiny, proč by sis měla na sobě tolik zakládati nebo proč jiní by měli tolik si tě vážiti.

Co pak se týče Boží milosti a konání dobra, co můžeš při své přirozenosti vykonati dobrého a jakou si tedy sama od sebe můžeš získati zásluhu, nepřispěje-li ti svou pomocí Bůh!

Pohlédneš-li naproti tomu na nesmírné množství hříchů, jež jsi spáchala a jež bys bývala ještě spáchala, kdyby ti v tom Bůh býval ve svém milo-

srdenství nezabránil, poznáš, že by tvé hříchy vzrůstem nejen dní a let, nýbrž i hříšných činů a návyků (ježto právě jedna neřest vyvolává a táhne za sebou jinou) dosáhly nekonečného téměř počtu a ty že ses div nestala druhým pekelným knížetem.

Pokládej se tedy den ze dne za nicotnější, abys božské dobrotě neodpírala slávu, nýbrž aby sis připisovala vždy jen to, co je tvé!

A dej si dobrý pozor a pronášej úsudky o sobě spolehlivě; neboť jinak ti to velmi špatně dopadne.

Neboť třebas daleko vynikáš v poznání své hříšnosti nad jiné, kteří si ve své zaslepenosti příliš na sobě zakládají, přece mnoho ztrácíš a v úkonech vůle stáváš se horší než oni, jestliže toužíš, aby tě lidé pokládali za něco lepšího, co víš, že nejsi.

Jestliže bys tedy chtěla, aby tě poznání tvé ničemnosti a ubohosti chránilo před nepřáteli a činilo milou Bohu, musíš nejen sama sebou pohrdati, ježto jsi nehodna všeho dobra a zasloužíš si veškerého zla, nýbrž i milovati pohrdání, jehož se ti od jiných dostává, straniti se hodností, radovati se z potup a býti při příležitosti ochotna vykonati to, čeho se druzí štítí.

Vůbec si nevšímej jejich mínění, abys nezanechala tohoto zbožného cvičení, nýbrž jen je konej za účelem sebe samu pokořovati a cvičiti, nikoli však z jakési domýšlivosti nebo špatně poznané pýchy, jejímž vlivem si někdy pod záminkou nějakého dobra cizího mínění všímáme málo nebo docela nic.

Jestliže se však někdy stane, že tě pro nějaké dobro Bohem ti propůjčené lidé chválí a milují jakožto šlechetnou, sama se nejdříve vzpamatuj a hleď, abys ani o vlas neustoupila od tohoto základu pravdy a spravedlnosti; a obrať se k Bohu a řekni Mu upřímně: »Nikdy, Pane, nikdy Ti nebudu slávy upírati a sobě přičítati, co vyplynulo ze Tvé milosti. Tobě budiž chvála, čest a sláva,

mně pak ponížení!« Pak se v mysli obrať ke chvalořečníku a pomysli si: »Proč mne vychvaluje, kdyžtě nikdo není dobrý kromě Boha a Jeho skutků?« Neboť budeš-li se takto chovati a dávati Bohu, co Jeho jest, zvítězíš nad nepřáteli a učiníš se schopnou obdržeti větší dary a milosti Boží.

Bude-li tě však vzpomínka na dobré skutky uváděti v nebezpečí ctižádosti, pohlížej na ně ihned nikoli jako na své, nýbrž jako na Boží skutky; pak si řekni v duchu, jako bys s nimi rozmlouvala: »Nevím, jak jste se objevily v mé mysli a počaly jste býti; neboť já nedala jsem vám původ, nýbrž dobrý Bůh stvořil vás ve Své milosti, pečoval o vás a udržoval vás. Pouze Jej tedy chci znáti jako pravého a prvního původce všeho, jemu vzdávati díky a jej chváliti.«

Uvažuj pak, že všechny činy, jež jsi kdy vykonala, nejen neodpovídají světlu a milosti, jíž se ti dostalo, abys je mohla poznati a vykonati, nýbrž že byly i jinak mnohými nedokonalostmi poskvrněny a příliš daleko vzdáleny od onoho čistého úmyslu, nadšení a píle, s níž jsi je měla konati.

Jestliže tedy spravedlivě počítáš, musíš se spíše styděti než nacházeti k vůli nim v sobě přílišné zalíbení, ježto je nade vše jistější, že při jejich vykonávání byly našimi nedokonalostmi poskvrněny milosti, jež jsme od Boha dostali plné čistoty a dokonalosti.

Srovnávej mimo to své činy se skutky svatých a jiných Božích služebníků a ve srovnání s nimi poznáš velmi jasně, že tvé skutky jsou třebas větší a lepší, ale že jsou jako padělané peníze a mají jen nepatrnou cenu.

Avšak srovnáš-li je se skutky, jež pro tebe vykonal Kristus v tajemstvích svého života a ve dlouhém utrpení, a uvažuješ-li o nich, nehledíc na důstojnost božské osoby, pouze jak jsou samy o

sobě a v dobrotě a čistotě lásky, s níž byly konány, poznáš, že všecky tvé skutky byly opravdu jako nic.

Posléze budeš-li přemýšleti o dokonalosti a velebnosti svého Boha a o službě, jíž je hoden, jasně poznáš, že ve tvých jednotlivých skutcích nemá býti místa pro ješitnost, nýbrž pro převelikou bázeň. Proto ne bez důvodu je nutno, abys při každém svém skutku, ať jest jakkoli dobrý, řekla z celého srdce svému Pánu: »Bože, buď milostiv mně hříšné!«

Chraň se také, abys nestavěla moc na odiv dary, jimiž tě Bůh zahrnul; neboť to se Pánu téměř nikdy nelíbí, jak nám ukazuje tento příklad.

Vzal na sebe jednoho dne podobu dítěte, čisté to bytosti; kterási zbožná žena ho s upřímnou prostotou požádala, aby jí odříkal pozdravení andělské; ochotně začal: »Zdrávas Maria, milosti plná, Pán s tebou, požehnaná ty mezi ženami!« A po těch slovech umlkl; nechtěl totiž dalšími slovy sám sebe vychvalovati. A když Ho žena žádala, aby pokračoval ve zbývající části modlitby, zmizel a zanechal svou služebnici plnou radosti a svým příkladem potvrdil tuto nebeskou nauku.

Uč se i ty, duše křesťanská, sebe samu pokořovati a uvědom si, že ty i se svými skutky nejsi nic.

To je základem všech ostatních ctností. Dříve, než jsme byli, Bůh z ničeho stvořil nás a v tomhle čase, kdy od Něho máme svůj život, chce celou duchovní budovu postaviti na tomto poznání, že sami ze sebe nic nejsme. A čím hlouběji se ponoříme v toto poznání, tím výše stoupá stavba; a jakou měrou hluboko budeme překopávati půdu svých běd, tak božský stavitel bude klásti přepevné kameny jeden za druhým, aby rostla ta vznešená stavba. Nemysli si nikdy, že dovedeš o sobě smýšleti dosti poníženě a pokorně; ba musíš si mysliti,

může-li býti ve tvorech něco nekonečného, že je to tvá bezcennost.

Když jsme dokonale přišli k tomuto poznání, máme všecko dobro; bez tohoto poznání jsme však o málo více než pouhé nic, třeba bychom vykonali skutky všech svatých a stále se zabývali jen Bohem.

Ó blahé poznání, jež nás činíš na zemi šťastnými, v nebi pak oslavenými! Ó Světlo, jež vytrhuješ duše z temnot a vedeš je ke světlu a slávě! Ó nepoznaná perlo, jež záříš mezi našimi hříchy! Ó nic, jež nás činíš pány všech věcí, bylo-li jsi poznáno!

Nikdy zajisté bych o tom nepověděl dosti, kdybych dále měl o tom mluviti. Chceš chváliti Boha; ponižuj se tedy a přej si i od jiných dojíti pohany. Se vším a přede všemi se pokořuj, chceš-li, aby Bůh byl vyvýšen v tobě a ty v Něm. Toužíš-li Ho najíti, nevyvyšuj se, neboť On se odvrátí od tebe, a sama, pokud můžeš, se snižuj, a On, aby tě našel a k Sobě přivinul, vyjde ti vstříc. A přijme tě tím raději a tím větší láskou tě k Sobě připoutá, čím nepatrnější sama sobě připadáš a čím více miluješ ponižování a pohrdání, jehož se ti ode všech dostává.

Pokládej se za nehodnou tak veliké pocty, již ti podává tvůj Bůh, jenž za tebe strašně trpěl, aby tě se Sebou samým sjednotil; a nezapomeň Mu za tento dar opět a opět vzdávati díky a mysli si, že jsi vděčností zavázána těm, kdo dali příčinu ke tvé potupě, a ještě více těm, kteří tě zdeptali urážkami neb aspoň pevně věří, že svou potupu snášíš nerada a s rozhořčením. A i kdyby tomu tak skutečně bylo, nesmíš to nikterak dáti najevo.

Kdyby tyto úvahy, jež jsou zajisté neobyčejně pravdivé, nebránily a ďáblovy úskoky a naše nevědomost a zvrácená náchylnost tak se v nás rozmáhaly, že by ješitné myšlenky nepřestávaly nás znepokojovati a vkrádati se do našich srdcí, tu

rovněž je čas tím více se ve vlastních očích snižovati, čím jasněji poznáváme ze zkušenosti, že jsme jen nepatrně pokročili na cestě dokonalosti a upřímného sebepoznání; vždyť někdy se ani nemůžeme vymotati z takovýchto obtíží, jež pocházejí z naší pýchy.

Tímto způsobem uděláme z jedu med a zdraví z choroby.

KAPITOLA XXXIII.

Některé pokyny ke zkrocení hříšných vášní a k získání nových ctností.

Ačkoliv jsem již mnoho mluvil o sebezáporu a pěstování ctností, zbývá ještě, abych tě upozornil také na jiné věci.

Předně nedej se nikdy svésti k tomu, když si chceš dobýti ctností, abys volila ta duchovní cvičení, jež jsou náhodně rozvržena na jednotlivé dny v týdnu, takže jeden den je určen k získání jedné ctnosti, druhý zas jiné.

Avšak pořádek boje a cvičení budiž takový, že bojuješ proti těm vášním, které tě vždycky ohrožovaly a dosud často tě napadají a působí ti škodu, i že se cvičíš v opačných ctnostech a že to konáš s dokonalostí co možná největší.

Neboť budeš-li už míti tyto ctnosti, tu snáze a rychleji a po nemnohých úkonech nabudeš i ostatních, ježto se k nim vždy naskytuje hojná příležitost; neboť ctnosti jsou navzájem spojeny jakýmsi poutem, a kdo se dokonale vycvičil v jedné, velmi snadno nabývá i všech ostatních ctností.

Za druhé: nikdy předem neurčuj čas získání ctností, ani dni ani týdny ani léta, nýbrž jako

mladý a nezkušený nováček stále bojuj a vystupuj bez oddechu k vrcholu jejich dokonalosti.

Nezastav se ani na okamžik; neboť odpočívati na cestě ctností a dokonalosti neznamená načerpati nových sil a odvahy, nýbrž značí to ústup a únavu ještě větší než před tím.

Takovou zastávkou rozumím přesvědčení, že jsem již dokonale si osvojil ctnost a mám skrovný zřetel na příležitosti k novým úkonům ctností volající a také na menší poklesky.

Proto buď opatrná, horlivá a obratná, aby ti neunikla ani ta nejmenší příležitost ke ctnosti.

Zamiluj si všecky příležitosti vedoucí ke ctnosti, a to nejvíce ty, jež lze těžko překonati, poněvadž ze skutků, jimiž se překonávají obtíže, rychleji se vytvářejí ctnostné návyky a zapouštějí hlouběji kořeny; mimo to miluj také ty lidi, kteří ti příležitosti takové dávají. Jen se musíš úplně a s největší bedlivostí a rychlostí varovati těch příležitostí, které by ti mohly působiti smyslná pokušení.

Za třetí: buď rozumná a dbej míry v konání ctnostných skutků, jež by mohly býti na škodu zdraví, jako bičování, žíněné pásy a pod., posty, bdění, rozjímání a jiné podobné; neboť těchto ctností musí se nabývati ponenáhlu a postupně, jak brzy ukáži.

Co se týče ostatních úkonů ctností, vesměs vnitřních, jako milovati Boha, pohrdati světem, sama sebe ponižovati, nenáviděti hřích a nezřízené vášně, pěstovati trpělivost a mírnost, milovati všechny bližní a nejvíce ty, kteří tě tupí, a jiné lidi toho druhu, tu není ovšem nutno získávati jich pomalu a stoupati postupně k jejich vrcholu, nýbrž snaž se každý úkon vykonati co nejdokonaleji.

Za čtvrté: všecko tvé myšlení a touha a tvé srdce ať o ničem neuvažuje, nic jiného si nepřeje a nežádá než přemáhati vášeň, proti níž bojuješ, a osvo-

jiti si opačnou ctnost. Toto budiž ti celým světem, nebem i zemí, to budiž veškerým tvým pokladem, a to vše jen z touhy líbiti se Bohu.

Ať jíš nebo se postíš, ať pracuješ neb odpočíváš, bdíš nebo spíš, ať jsi doma nebo venku, ať konáš zbožná cvičení nebo tělesnou práci, obrať to vše ku překonání a potlačování téže vášně a k získání opačné ctnosti.

Za páté: buď zásadní nepřítelkou pozemských rozkoší a prospěchu; neboť tak nebudou na tě moci příliš silně dorážeti neřesti, jež všechny mají kořeny zapuštěny v rozkoši. A proto, zpřetíná-li je naše nenávist, tu ony ztratí všecku sílu a živost.

Avšak kdybys chtěla s jedné strany bojovati proti nějaké zvláštní neřesti a rozkoši a s druhé strany jiných pozemských rozkoší se držeti, třeba by tě neuváděly do hříchu těžkého, bude boj těžký a krutý a vítězství velmi nejisté a řídké.

Protož měj stále na mysli tyto božské výroky:

»Kdo miluje život svůj, ztratí jej; a kdo nenávidí život svůj na tomto světě, k životu věčnému zachová jej.« (Jan 12, 25.)

»Bratří, jsme povinni nikoli tělu, abychom podle těla žili. Neboť budete-li žíti podle těla, zemřete; jestli však duchem kony těla umrtvujete, budete žíti.« (Řím. 8, 12, 13.)

Konečně *za šesté* věz, že bude dobře a snad i nutno, abys své svědomí očistila nejprve v generální zpovědi, zachovávajíc postup, který je ve tvém případě nejlepší, abys byla bezpečnější, že požíváš milosti svého Pána, od něhož lze se nadíti všech milostí a vítězství.

KAPITOLA XXXIV.

Ctnosti musíme si osvojovati ponenáhlu tím způsobem, že se v nich cvičíme postupně a snažíme se nejprve o jednu a pak o jiné.

Ačkoli pravý bojovník Ježíše Krista, toužící po vrcholu dokonalosti, nemá nikdy klásti meze duchovnímu pokroku, přece se musí jakousi zdrženlivostí mírniti jistý duch horlivosti, který obzvláště s počátku vzplane přílišným žárem nadšení a za chvíli ochabne a opustí nás v polovici cesty. Pročež mito to, co bylo řečeno o umírněnosti ve cvičeních, je třeba ještě věděti, že i ctnosti vnitřní nutno si osvojovati ponenáhlu a postupně; neboť tímto způsobem to, čeho je málo, se rozmnoží a velice utuží. Proto na příklad při utrpení nemáme se nikterak příliš cvičiti v radosti z něho a v touze po něm, jestliže jsme napřed neprošli aspoň nižšími stupni trpělivosti.

A nepouštěj se se vším úsilím do cvičení všech nebo mnoha ctností najednou, nýbrž nejprve jedné a pak teprve jiných; neboť tak se v duši snáze a pevněji tvoří ctnostný návyk, ježto stálým cvičením jedné ctnosti paměť se snáze k ní při každé příležitosti obrátí; rozum se opět a opět bystří ku vymýšlení nových způsobů a prostředků, aby jí mohl dosáhnouti; a vůle se k ní snáze a s větší láskou kloní; a to by se u těchto schopností nikdy nestalo, kdyby se tříštily snahou o více ctností najednou.

Také úkony, vzbuzované k dosažení jen jedné ctnosti, stávají se pro svou vzájemnou podobnost při tomto jednotném cvičení méně obtížnými, ježto jeden vyvolává a podporuje druhý jemu podobný

a tou podobností v nás hlouběji utkvívají, poněvadž nacházejí naše srdce otevřené a připravené ku přijetí úkonů nových, jako před tím přijalo jiné podobné.

Tyto důvody mají tím větší sílu, čím jistěji je známo, že všichni ti, kteří se svědomitě cvičí v nějaké ctnosti, že zároveň poznávají způsob, jak se cvičiti ve druhé ctnosti, a tak se vzrůstem jedné vzrůstají i druhé ctnosti pro nerozlučné vzájemné spojení mezi sebou, ježto jsou to paprsky vycházející z téhož božského světla.

KAPITOLA XXXV.

Jakými prostředky možno si osvojiti ctnosti a jakým způsobem se jich má užívati, abychom po nějaký čas pouze o jednu usilovali.

K získání ctností je třeba mimo to také rázného a silného ducha a vůle nikoli slabé a chabé, nýbrž rozvážné a statečné; třeba si též uvědomiti, že je nutno projíti mnohým protivenstvím a svízelem.

K tomu je třeba míti zvláštní sklon a lásku ke ctnostem; té nabudeme uvažováním, jak jsou ctnosti Bohu milé, samy v sobě ušlechtilé, vznešené a nám užitečné i nutné, ježto všechna dokonalost má v nich svůj počátek i konec.

Každého rána si pevně ustanovme, že se v nich budeme cvičiti podle toho, co se nám pravděpodobně toho dne přihodí; za dne pak častěji se zkoušejme, zda jsme plnili svá předsevzetí či nikoli; usilovněji je potom obnovíme, a to obzvláště stran ctnosti, v níž se právě cvičíme.

Stejně příklady svatých, tvé modlitby a úvahy

o životě a utrpení Kristově, jež jsou při každém duchovním cvičení tak nutné, ať směřují k oné ctnosti, o niž právě usilujeme.

To konejme i při všech jiných příležitostech, třebas se mezi sebou liší (jak později zvlášť ukáži).

Snažme se úkonům ctností ať vnitřním ať vnějším navyknouti tak, abychom je konali s takovou lehkostí a ochotou, jako jsme dříve konali skutky odpovídající žádostem naší přirozenosti. A čím budou opačnější těmhle žádostem, tím spíše způsobí v naší duši trvalý stav ctnosti (jak jsem již jinde podotkl. Božské výroky Písma sv., pronášené nahlas neb aspoň v mysli, jak se to hodí, přinášejí nám obdivuhodnou pomoc v tomto cvičení. Mějme tedy pohotově hodně takových výroků o té ctnosti, v níž se cvičíme, a opakujme si je častěji za den, zvláště když se zdvihá opačná vášeň Tak na příklad snažíme-li se nabýti trpělivosti, budeme užívati těchto nebo podobných výroků:

»Synové, trpělivě snášejte hněv, kterýž přišel na vás.« (Bar. 4, 25.)

»Naděje ubohých nebude navždy marná.« (Žalm 9, 19.)

»Lépe jest býti trpělivým nežli obrem, lépe ovládati sebe než dobýti města.« (Přísl. 16, 32.)

»Vytrvalostí svou získáte duše své.« (Luk. 21,19.)

»Běžme s vytrvalostí běh o závod nám předložený.« (K Židům 12, 1.)

K témuž účelu užívejme také krátkých modliteb, jež naznačím, nebo jiných podobných:

»Kdy se, můj Bože, opevní mé srdce štítem trpělivosti?«

»Kdy budu s klidnou myslí snášeti všechny obtíže, abych se líbila Pánu svému?«

»Ó převelice příjemné strasti, jež mne činí podobnou Pánu mému Ježíši, který za mě v mukách zemřel!«

»Což nikdy, jediný živote mé duše, nebudu tráviti život mezi tisícerou úzkostí ke tvé slávě?«

»Ó, jak jsem šťastna, jestliže v utrpení planu touhou ještě více trpěti!«

Užívejme těchto a podobných modliteb, jež budou napomáhati našemu pokroku ve ctnostech a jimž tě naučí duch zbožnosti.

Říká se jim modlitby střelné, protože jsou jako střely a šípy, jež se vysílají k nebi, a mají velikou sílu povzbuditi nás ke ctnosti a proniknouti k Srdci Božímu, jen když se vznášejí na křídlech dvou věcí. První tou věcí je čisté poznání radosti, již má Bůh z našeho cvičení ve ctnostech. Druhou jest opravdová a vřelá touha osvojiti si ctnosti jen za tím účelem, abychom se líbili Boží velebnosti.

KAPITOLA XXXVI.

V pěstování ctností nutno s horlivým úsilím pokračovati.

Mezi všechno to, co je větší důležitosti a nutnosti k získání ctností, mimo věci již jmenované nutno také započísti to, že nutno v té cestě stále pokračovati a nezastavovati se, abychom došli vytčeného cíle; neboť jinak, i když stojíme, jdeme zpět.

Neboť když ustaneme od úkonů ctností, nutně z toho následuje, že se v nás pro silný vliv smyslové žádostivosti a jiných věcí, jež na nás zevně působí, že se v nás rodí přemnoho nezřízených vášní, jež ničí neb aspoň zeslabují ctnosti, nehledě k tomu, že se připravujeme o mnoho milostí a darů, jichž jsme mohli pokračováním od Boha dosíci.

Tím se tedy duchovní cesta liší od obyčejné; neboť na obyčejné cestě již nic neztratíš z toho, co jsi ušel, jako na duchovní, jestliže se zastavíš.

Mimo to na pochodu roste únava námahou vysilujícího pohybu tělesného; naproti tomu na cestě duchovní dokonalosti čím dále kdo proniká, tím větší den ze dne nabývá síly a svěžesti.

Neboť nižší stránka, která svým odporem činila cestu strmou a namáhavou, se cvičením ctnosti víc a více upevňuje a posiluje.

A proto pokrokem na cestě ctnosti trochu té obtíže, jíž člověk při tom zakusí, začne ubývati, a každou hodinu přibývá jakési skryté rozkoše, jež se působením Božím k samotné té obtíži připojuje. Pokračujíce tímto způsobem a jdouce stále snáze a radostněji od jedné ctnosti ke druhé, dojdeme posléze na vrchol hory, kde duše, osvojivši si již dokonalost, jedná pak bez nechuti, ba s rozkoší a radostí, poněvadž již přemohla a vykořenila nezřízené vášně a stojí tak nade vším tvorstvem i nad sebou, žije blaženě v srdci Nejvyššího a tam požívá sladkého pokoje.

KAPITOLA XXXVII.

Poněvadž se při pěstování ctností musí bez ustání pokračovati, nesmíme se vyhýbati příležitostem, jež se nám naskytují k jejich získání.

Dosti jasně už jsme poznali, že na cestě k dokonalosti je nutno stále jíti vpřed a nikdy se nezastavovati. Proto pilně dbejme a bděme, abychom si nenechali ujíti jakoukoli příležitost, jež se nám k dosažení ctností naskytuje. Špatně si počínají ti, kteří se vším úsilím se vyhýbají protivenstvím, jež by k tomu nejspíše přivedla.

Usiluješ-li na příklad (abychom zůstali u téhož

příkladu) o získání trpělivosti, není dobře, aby ses stranila těch osob, skutků a myšlenek, jež tě ponoukají k netrpělivosti.

Nevyhýbej se tedy stykům s některými lidmi, protože je ti to nemilé, nýbrž jednajíc a stýkajíc se se všemi, s nimiž máš co činiti, měj stále vůli připravenou a ochotnou ke snášení vší nechuti a obtíže, jež z toho může vzejíti; neboť budeš-li se chovati jinak, nikdy si nepřivykneš trpělivosti.

Stejně když je ti nějaká práce odporná, buď sama pro sebe nebo k vůli tomu, jenž ti ji uložil, nebo proto, že tě zdržuje od vykonání něčeho jiného, co by ti bylo příjemnější, neopomeň ji proto podniknouti a vykonati, i kdybys z toho byla znepokojena a mohla nabýti klidu, kdybys ji nechala stranou; neboť tak by ses nikdy nenaučila snášeti věci nepříjemné a tvůj klid nebyl by pravý; nepocházel by totiž z duše očištěné od vášní a vyzdobené ctnostmi.

Totéž pravím o obtížných myšlenkách, jež budou někdy znepokojovati a děsiti tvou mysl; neboť nemáš ji od nich nikdy zcela odvolávati, ježto obtíží, již ti působí, vedou tě zároveň k tomu, aby ses naučila snášeti protivenství.

Kdo říká něco jiného, vede tě spíše k vyhýbání se obtíži, jež se ti naskytuje, než k dosažení vytčené ctnosti.

Nováčkovi opravdu přísluší nejspíše tu z dálky, tu naopak z blízka bojovati se zmíněnými příležitostmi, s velikou ovšem pečlivostí a obezřelostí, vycházeti jim jednak vstříc, jednak se jim vyhýbati, podle toho, jak tím nabývá více či méně ctnosti a síly ducha dokonalosti.

Avšak vůbec nikdy nesmíme se dáti na útěk ani si počínati tak, abychom úplně každou příležitost věci odporné nechávali přejíti bez povšimnutí, poněvadž třebas bychom tak předešli sice nebezpečí pochybení, avšak v budoucnosti trpěli bychom je-

ště více častým hnutím netrpělivosti, když bychom napřed nebyli vyzbrojeni a posíleni pěstěním opačné ctnosti.

Tyhle pokyny však nemají vůbec platnosti při hříchu nečistoty, o němž byl již podán zvláštní návod.

KAPITOLA XXXVIII.

Je třeba oblíbiti si všecky příležitosti k boji o získání ctností, a nejvíce ty, které působí větší obtíž.

Není ovšem, milá duše, dosti na tom, aby ses nevyhýbala příležitostem, jež se ti naskytují k osvojení si ctností, nýbrž je třeba, abys je jakožto něco velikého významu a ceny často vyhledávala a vždycky je s radostí přijímala, jakmile se objeví, a které budou tvým smyslům odpornější, ty měj za cennější a milejší. To se ti s pomocí Boží podaří, vezmeš-li si k srdci tyto úvahy, jež tu podám:

Předně: Příležitosti jsou přiměřenými, ba nutnými prostředky k osvojení si ctností. Prosíš-li tedy Boha za dar ctností, žádáš tím důsledně o tyto příležitosti; jinak by tvá modlitba byla marná a ty sama sobě bys odporovala a Boha pokoušela, poněvadž on nám nedává ani trpělivost bez utrpení ani pokoru bez pohrdání.

Totéž možno říci o všech ostatních ctnostech, jichž beze vší pochyby nabýváme prostřednictvím nehod, které nám velice napomáhají k tomuto účinku a mají proto býti tím milejší a příjemnější, čím těžší nám působí nesnáz, poněvadž skutky v těchto případech konané jsou velkodušnější a hrdinštější a snáze a rychleji připravují cestu ke ctnosti.

Proto je nutno vážiti si každé i nejmenší příležitosti, jako je na příklad nevlídný pohled nebo drsné slovo, a nepropustit jí bez cvičení; neboť skutky při nich vykonané bývají někdy záslužnější, třebas vyžadují méně námahy, než ty, jež konáme v těžkých nesnázích.

Druhá úvaha byla již dříve naznačena, že totiž vše, co se nám přihází, pochází od Boha k našemu prospěchu a abychom z toho měli nějaký užitek.

A ačkoli se o některých těch věcech, jako jsou hříchy naše neb jiných, nikterak nemůže říci, že pocházejí od Boha, jenž nechce hříchu, přece jsou od Boha, pokud je totiž dopouští, a ačkoliv jim může zabrániti, přece toho nečiní. Avšak všechna utrpení a protivenství, jež nás stíhají buď pro naše nedokonalosti nebo ze zloby jiných, jsou od Boha a Jeho jsou darem; neboť k tomu sám přispívá a co by nechtěl, aby se stalo, poněvadž to obsahuje nějakou ošklivost, již On nenávidí, to chce, abychom my vytrpěli pro ono dobro ctnosti, jež z toho můžeme načerpati, nebo z jiných příčin jistě spravedlivých, třebas nám neznámých.

Poněvadž jsme si tedy více než jisti, že Bůh chce, abychom klidně nesli každou obtíž, jež nám vzniká ze špatných skutků jiných nebo i našich, tu říci (jak přemnozí říkají k jakési omluvě své netrpělivosti), že Bůh nechce, ba že se příčí zlým činům, není nic jiného než pod lichou záminkou skrývati svou vlastní chybu a vyhýbati se kříži; poneseme-li však tento kříž, nedá se zapříti, že tím vykonáme věc Bohu velmi milou.

Ba řeknu ještě více, že totiž Bůh má — za jinak stejných okolností — raději naše trpělivé snášení oněch utrpení, jež pocházejí z lidské zloby (zvláště jestliže jsme před tím oněm lidem posloužili a prospěli), než trpění strastí, jež na nás doléhají z jiných nemilých případů, nejen proto, že se

jimi více potlačuje naše pyšná přirozenost, nýbrž i proto, že trpíce je s úplnou ochotou, činíme zadost svému Bohu a prokazujeme Mu tím velikou úctu; neboť spolu s Ním pracujeme na tom, kde nejvíce zazáří jeho nevýslovná dobrota a všemohoucnost; a to přece jistě je tak veliké jako s otráveného a zhoubného stromu zloby a hříchu trhati vzácné a milé ovoce ctnosti a dobra.

Věz tedy, duše křesťanská, že Pán, jakmile u nás objeví vroucí touhu vskutku se snažiti a usilovati o tak vzácné ctnosti, připravuje nám kalich přetěžkých pokušení a velmi trpkých příležitostí, abychom jej v určený čas vypili; pročež poznávajíce Jeho lásku a svůj prospěch, máme tento kalich ochotně a poslušně přijmouti a klidně a odhodlaně vypíti až do dna; neboť je to lék připravený rukou, jež se nemůže zmýliti, a z přípravků, jež jsou naší duši tím užitečnější, čím jsou samy trpčí.

KAPITOLA XXXIX.

Různých příležitostí můžeme užíti ku pěstění téže ctnosti.

Poznali jsme již, že je prospěšnější po nějaký čas pěstovati jen jednu ctnost než mnoho jich najednou a že k ní nutno užíti příležitostí, jež se nám zatím naskytnou, třeba se mezi sebou neshodují. Hleď jen, jakým způsobem můžeš toho snadno dosíci.

Stane se třebas téhož dne a v téže hodině, že se nám dostává pokárání za nějaký skutek, ačkoliv je dobrý, nebo pro jinou věc jsme káráni; odpírá se nám nějaká úsluha, o niž prosíme, neb jiná třebas i velmi nepatrná věc; upadneme bez příčiny v podezření z něčeho špatného; zachvátí nás tě-

lesná slabost; ukládá se nám obtížný úkol; je nám předloženo nechutné jídlo nebo se nám přihodí něco důležitějšího a obtížnějšího, čím je bídný život lidský naplněn.

Ačkoli při tolika různých případech můžeme začíti úkony různých ctností, přece, chceme-li se držeti vytčeného pravidla, budeme své cvičení zpevňovati úkony, jež všechny jsou přiměřené oné ctnosti, o niž se v ten čas právě snažíme; na příklad: budeme-li se právě v ten čas, kdy se tyto příležitosti naskytnou, zabývati trpělivostí, rozhodneme se, že vše to budeme ochotně a rádi snášeti.

Bude-li předmětem našeho cvičení pokora, budeme se ve všech těchto protivenstvích uznávati za hodny všeho zla.

Jestliže poslušnost, ochotně se podřídíme nejmocnější ruce Boží a podle Jeho zalíbení (poněvadž On sám to chce) i tvorům rozumem obdařeným a i tvorům bez duše, již jsou původci oněch našich útrap.

Cvičíme-li se v chudobě, budeme spokojeni s tím, že jsme zbaveni a připraveni o všecku světskou útěchu, ať velkou či malou.

Je-li láska předmětem našeho cvičení, budeme vzbuzovati úkony lásky jak ke svému bližnímu jakožto nástroji dobra, jehož můžeme dosáhnouti, tak k Bohu jako první láskyhodné příčině, od níž pocházejí nebo jsou dopouštěny ony nehody k našemu cvičení a duchovnímu pokroku.

Z toho pak, co jsme řekli o rozličných případech, jež se mohou v jednotlivých dnech přihoditi, možno také pochopiti, jakým způsobem i při jediné pouze příležitosti, v nemoci nebo jiné déle trvající nehodě, můžeme vzbuzovati úkony oné ctnosti, v níž se právě cvičíme.

KAPITOLA XL.

Kolik času třeba věnovati cvičení každé ctnosti a jaké jsou známky našeho pokroku.

Není mým úkolem určovati, jak dlouho má trvati cvičení se v jednotlivých ctnostech; neboť to je nutno rozměřiti podle okolností a potřeby jednotlivců, podle pokroku na cestě k dokonalosti a podle mínění duchovního vůdce.

Nicméně budeme-li se o to snažiti ze srdce a tím způsobem a s úsilím, jak jsme si ukázali, není pochyby, že v několika týdnech učiníme značný pokrok. Když pak ve vypráhlosti, zármutku, úzkostech a v duchovní bezútěšnosti konáme cvičení stejně horlivě, je to jistě důkazem, že jsme ve ctnosti hodně pokročili.

Dosti jasný důkaz toho podá nám také odpor, jejž nám při úkonech ctnosti klade smyslnost; neboť kolik ta ztratí sil, tolik — můžeme se domnívati — pokročili jsme ve ctnosti. Jestliže se tedy ve smyslové a nižší stránce nepocítí žádný odpor a vzpoura, a nejvíce v náhlých a nepředvídaných záchvatech vášní, bude to znamením, že jsme si již ctnost osvojili.

A s čím větší ochotou a radostí duševní budeme své úkony provázeti, právem se můžeme domnívati, že tím více jsme v tomto cvičení pokročili.

Třeba však dáti pozor, že si nesmíme nikdy mysliti, že jsme v bezpečném držení ctností a že jsme zcela přemohli své vášně, třebas bychom po dlouhotrvajícím cviku a zkouškách a po mnohých bojích jejich hnutí vůbec nepocítili; neboť i tu může míti místo lest a úskočnost ďábelská a naše zrádná přirozenost. Co se nám tedy pro skrytou pýchu bude zdáti ctností, může býti nepravost; nehledě k tomu,

že, pohlížíme-li na dokonalost, k níž nás Bůh volá, ať jsme se jakkoli přičiňovali na cestě ctností, přece musíme býti přesvědčeni, že jsme se dostali jen do krajních končin říše ctností.

Ty tedy jako mladá a nezkušená bojovnice a jako novorozené dítě stále obnovuj svá cvičení k boji, jako bys teprve byla právě začala a nic před tím nevykonala.

Duše křesťanská, pomni, že se máš spíše snažiti, abys ve ctnostech pokrok činila, než aby ses ohlížela, jaký jsi již udělala, poněvadž Pán Bůh, pravý a jediný znalec našich srdcí, to někomu dá znáti, někomu zas ne, podle toho, jak vidí, že za tímto poznáním následuje pokora nebo pýcha, a jako nejvýš milující otec někoho chrání před nebezpečím a někomu dává příležitost k rozmnožení ctností. Pročež i když duše svého pokroku vůbec nepozoruje, ať nicméně pokračuje ve svých cvičeních; neboť jej pozná, až se Pánu zlíbí, aby se o něm k většímu svému prospěchu dověděla.

KAPITOLA XLI.

Nesmíme se dát uchvátiti touhou uniknouti protivenstvím, jež trpělivě snášíme. Jak třeba říditi všecky své touhy, aby byly ctnostné.

Když tě trápí nějaká pohroma, ať je jakákoliv, a klidně ji snášíš, velice se chraň, aby ses nedala ďáblem nebo sebeláskou svésti k touze po vysvobození z ní; neboť z toho by vznikla dvojí veliká škoda.

Předně ona touha, třeba by ti nebrala ctnost trpělivosti, aspoň by tě pomalu k netrpělivosti vedla.

Za druhé byla by tvá trpělivost nedokonalá a Bůh by ji odměnil jen za ten čas, kdy bys trpěla; naproti tomu kdyby sis nepřála zbaviti se toho utrpení, nýbrž zcela se odevzdala Boží dobrotě, tu by Pán přijal tvou trpělivost jako služby přemnohých let, třeba by vskutku trvala pouze hodinu nebo i méně.

Protož v tomto i ve kterémkoli jiném případě mějž toto všeobecné pravidlo, míti totiž všecky své tužby tak vzdáleny všech jiných předmětů, aby čistě a prostě směřovaly ku pravému a jedinému tvému cíli, kterým je vůle Boží; neboť tak budou správné a řádné a ty budeš ve všech protivenstvích nejen klidná, nýbrž i spokojená; poněvadž se bez Boží vůle nemůže nic státi, budeš-li vždycky jen ji chtíti, budeš tím zároveň chtíti i míti vše, co si přeješ a co se ti kdy přihodí.

Co nemůže platit o hříších tvých nebo jiných, ježto Bůh je nechce, to platí o jakémkoli zlu trestném, jež od nich neb odjinud pochází, i kdyby bylo tak těžké a tak hluboko pronikalo, že by se dostalo až k základům tvého srdce a začalo hlodati na kořenech tvého vezdejšího života; neboť i tohle je kříž, kterým Bůh někdy ve Svých nejvyšších úradcích odměňuje své věrné a milé přátele.

Co pravím o trpělivosti, již máme v každém případě osvědčovati, to platí i o té části každého utrpení, která nám ještě potom zůstane a již máme podle Boží vůle snášeti, když jsme již užili dovolených prostředků, abychom z něho vyvázli.

Mimo to máme těchto prostředků užívati z vůle Boha, který je určil k tomu účelu, abychom jich užívali, poněvadž On sám tak chce; ne však, abychom na nich příliš úzkostlivě lpěli a nad míru si je oblíbili a naléhavěji si přáli zprostiti se vší obtíže, než požaduje Jeho vůle a oddanost v ni.

KAPITOLA XLII.

Jak máme odporovati ďáblu, když nás chce oklamati neumírněností v konání ctnostných úkonů.

Když prohnaný ďábel vidí, že se svěžími a dobře spořádanými touhami kráčíme přímo po cestách ctností, a zjevnou lstí nás nemůže přivésti na svou stranu, vezme na sebe masku anděla světla a přivádí nám na mysl pěkné myšlenky, úryvky z Písma svatého a příklady svatých a stále na nás doléhá a nutí nás, abychom se o překot hnali k vrcholu dokonalosti, aby nás pak mohl strhnouti v nějakou propast. Rozněcuje a pobízí nás proto k tomu, abychom své tělo tím přísněji umrtvovali mrskáním, posty, žíněným oděvem a jinými podobnými prostředky, abychom buď zpyšněli v domněnce, že konáme ohromné činy (což se přihází zvláště ženám), nebo abychom byli zachváceni nějakou nemocí a stali se tak neschopnými ke konání dobrých skutků neb aspoň aby nás pro tuto přílišnou námahu a obtíž duchovní cvičení omrzela, abychom se od nich s nechutí odvraceli a tak zvolna ochabovali v dobru a s větší dychtivostí než dříve hnali se za pozemskými rozkošemi a požitky; to se stává mnohým, kteří z opovážlivosti, unášeni vlnou přílišné horlivosti a nemírným vnějším umrtvováním, překročili míru vlastní ctnosti a síly a zahynuli, ochabujíce ve svých smyšlenkách, a padli v posměch zlým duchům. Avšak to by se jim bývalo nikdy nepřihodilo, kdyby bývali pečlivě rozvážili to, co jsme si tu řekli, i to, že v kajících úkonech tohoto druhu, ač jsou chvályhodné a přinášejí užitek tam, kde jim odpovídá dosti tělesných sil a vnitřní pokora, je přece třeba znáti míru, jak vy-

žaduje jakost a povaha každého jednotlivce. Tomu však, kdo v této přísnosti života nemůže se rovnati světcům, naskýtá se spousta jiných příležitostí k napodobení jejich života velikými a účinnými touhami a vroucími modlitbami, usilováním o přeslavné koruny vítězství, jež patří těm, kteří podnikli spravedlivý boj pro Ježíše Krista; pohrdáním světem i sebou samým; oddáváním se mlčení a samotě; pokorným a laskavým chováním ke všem lidem; snášením zla a konáním dobra i největšímu svému protivníku; chráněním se každého i nejmenšího hříchu; neboť to je jistě Bohu milejší než přílišné tělesné umrtvování; radím ti, abys v něm byla rozvážná a umírněná, abys je konala, když je to třeba, ale nedala se zase žádnými výstřelky přivésti do nebezpečného stavu, že bys je zcela zanedbávala; neboť myslím, že již neupadneš v omyl těch, kteří se s jiné strany pokládají za lidi, žijící duchovním životem, avšak zlákáni a podvedeni zhýčkanou přirozeností příliš úzkostlivě pečují o zachování neporušeného zdraví tělesného. A jsou o ně tak horliví a tak úzkostliví, že z každé nejmenší příčiny se vždy třesou stálou pochybností a strachem, aby je neztratili. Mimo to o ničem jiném usilovněji nepřemýšlejí a ničím jiným se raději nezabývají než předepsanou jim životosprávou. Proto stále pečují o jídla, jež jsou spíše milá chuti než užitečná žaludku, jenž pomalu přílišným požíváním lahůdek ochabuje; a poněvadž se to děje pod záminkou, aby mohli lépe sloužiti Bohu, není to nic jiného, než chtíti spolu spojiti dva úhlavní nepřátele, ovšem beze všeho úspěchu, ba dokonce na škodu obou, totiž ducha a tělo; neboť starostí tohoto druhu ubývá tělu zdraví a duchu zbožnosti.

Proto po každé stránce je jistější a užitečnější jakýsi volný způsob života, jenž však nesmí ustupovati od umírněnosti svrchu ukázané, tak aby se

bral zřetel k různým poměrům lidí, jež nepodléhají všechny témuž pravidlu.

Podotýkám ještě, že nejen při vnějších cvičeních, nýbrž i v konání vnitřních úkonů ctností nutno postupovati s jakousi umírněností, jak bylo již dříve řečeno, když se mluvilo o tom, že ctnosti je třeba osvojovati si postupně.

KAPITOLA XLIII.

Jak je v nás silná nezřízená náklonnost a ďáblovo ponoukání, abychom se dali svésti k opovážlivému posuzovaní bližního, a jak jim nutno čeliti.

Z chyby, o níž jsme právě mluvili, totiž ze sebepřeceňování a sebevyvyšování, rodí se nová nepravost, jež nám působí převelikou škodu, a to jest opovážlivé posuzování bližních, jímž je obyčejně snižujeme, jimi pohrdáme a ubližujeme jim. Jak tato neřest pochází ze zlé naší náklonnosti a pýchy, tak jest jí podporována a pečlivě posilována, neboť naše pýcha zároveň s ní roste, nachází v sobě zalíbení a zvolna sebe samu klame, poněvadž, aniž to sami pozorujeme, tím výše se vyvyšujeme, čím hlouběji ve svém úsudku jiné snižujeme, ježto se nám zdá, že jsme prosti oněch nedokonalostí, jež podle našeho mínění u nich bujejí.

A když vychytralý ďábel shledává u nás toto velmi špatné postavení mysli, neustále se snaží, aby nám otevřel oči a udržel nás bdělé pro pozorování, posuzování a zveličování nedokonalostí bližních. Kdo toho nedbají, ani nevěří a nevidí, co si dá práce a jak se snaží, aby upial naši mysl aspoň na lehké chyby našich bližních, když nemůže na těžké.

Protože tedy ďábel usiluje o tvou záhubu, neochabuj nikdy ve bdělosti, abys neupadla v jeho léčky, a jakmile ti klade před oči nějaké pochybení tvého bližního, odvrať od toho ihned své myšlenky, a budeš-li cítiti, že jsi ponoukána ku pronesení úsudku, nedej se k tomu nikdy svésti, nýbrž považ, že ti k tomu nikterak nebylo dáno právo; a i kdyby tomu tak bylo, nemohla bys o tomhle pronésti úsudek spravedlivý, poněvadž vězíš ve spoustě vášní a jsi příliš náchylná ke špatnému smýšlení o jiných a to beze spravedlivé příčiny.

Nejlepším prostředkem proti tomu jest, aby ses zabývala nutnými záležitostmi vlastní duše, neboť můžeš denně více a více pozorovati, že máš tolik co činiti a zabývati se sama sebou, že ti nezbývá ani času ani vůle pozorovati a posuzovati skutky svých bližních.

Mimo to budeš-li toto cvičení řádně konati, budeš den ode dne více a více očišťovati zrak své duše od špatných prvků, od nichž tato osudná nepravost pochází.

A věz, když špatně smýšlíš o nějaké zlé vlastnosti bratra svého, že všechen kořen téhož zla bují ve tvém srdci, které, jako je samo ve stavu hříchu, tak podobně si představuje a vidí i jiné.

Proto když ti přijde na mysl ukvapeným úsudkem viniti jiné z nějaké nedokonalosti, hněvej se sama na sebe, jako bys sama tu chybu měla, a řekni si v duchu: »A jakým způsobem já bídná, jež tonu v této neb i těžších ještě chybách, se mohu odvážiti zvedati hlavu, abych pozorovala a posuzovala jiné!«

Tímto způsobem zbraně, jimiž ses sama zraňovala míříc na jiné, obrátíš-li je na sebe, přinesou tvým ranám uzdravení.

Je-li poklesek zjevný a zřejmý, omlouvej jej z lásky a věř, že se v onom bratru tají skryté ctnosti,

k jejichž ochraně Bůh dopouští, aby klesl nebo po nějaký čas vězel v té nedokonalosti, aby pak sám ve svých očích si připadal bídnějším, a ježto i od jiných dostává se mu za to opovržení, aby z toho měl užitečné plody pokory a stal se milejším Bohu a tak aby jeho zisk byl větší nežli škoda.

Avšak je-li hřích nejen zjevný, nýbrž i těžký a pochází ze srdce zatvrzelého, vzpomeň na podivné soudy Boží, v nichž spatříš, že někteří lidé, již byli dříve největšími zločinci, dostali se později na vysoký stupeň svatosti, a jiní že s vysokého stupně dokonalosti, na němž se domýšleli býti, byli strženi do bídné záhuby.

Buď tedy stále ve větší bázni a strachu o sebe než o jiného, ať je to kdokoli.

A buď jista, kdykoli se o svém bližním domníváš něco dobrého a raduješ se z toho, že to činíš pod vlivem Ducha Svatého, a že všechno pohrdání, opovážlivé posuzování a odpor proti němu pochází z naší špatnosti a z podněcování ďáblova.

Kdyby tedy v tobě byla pozorováním utkvěla nedokonalost kteréhokoli člověka, nepřej si oddechu ani spánku tak dlouho, až ji ze srdce svého odstraníš.

KAPITOLA XLIV.

O modlitbě.

Jestliže je v tomto boji tak potřebná nedůvěra k sobě a důvěra v Boha a cvičení, jak jsem až dosud ukázal, jest nade vše nutna modlitba (to jest čtvrtý druh zbraní, na něž jsem s počátku ukázal), jíž můžeme od Pána Boha dosáhnouti nejen jmenovaná již dobra, nýbrž i všechna ostatní.

Neboť modlitba je nástrojem k dosažení všech

milostí, jež se na nás vylévají z onoho božského zřídla dobroty a lásky.

Modlitbou (budeš-li ji správně konati) vtiskneš v pravici Boží meč, aby za tebe bojovala a vítězila.

Abys jí však mohla řádně užívati, musíš býti vyzbrojena těmi věcmi, jež právě uvedu, nebo se aspoň horlivě snažiti, aby ses jimi vyzbrojila.

Předně: musí v tobě neustále planouti opravdová touha sloužiti Boží velebnosti, a to tím způsobem, jenž jí bude milejší.

Abys hořela touto touhou, uvažuj pozorně, že Bůh je daleko nejhodnější toho, aby se Mu sloužilo a vzdávala se mu úcta pro Jeho velice obdivuhodné skvělé vlastnosti, totiž dobrotu, velebnost, moudrost, krásu a jiné nekonečně dokonalé vlastnosti.

Považ také, že třicet tři léta žil na zemi a namáhavě pracoval, aby ti sloužil, a že léčil a uzdravil tvé páchnoucí a zlobou hříchu otrávené rány: neléčil jich však olejem a vínem a hebkými obvazy, nýbrž drahocennou krví, jež tekla z přesvatých Jeho žil, a nejčistším Svým tělem, jež bylo rozdrásáno bičíky, trním a hřeby.

K tomu si uvědom, jak nesmírný má tahle služba význam, když jí vítězíme nad ďáblem a stáváme se syny samého Boha.

Za druhé: měj živou víru a naději, že ti Bůh dá vše, čeho bude potřebí k Jeho službě a ke tvému dobru.

Tato svatá důvěra je nádobou, již Boží milosrdenství naplňuje poklady svých milostí, a čím bude větší a objemnější, tím bohatěji bude tvá modlitba odměněna.

A jak by mohl nezměnitelný a všemohoucí Pán způsobiti, abychom se nestali účastni darů Jeho, když sám přikázal, abychom o ně prosili, a také sílu nám k tomu slíbil, budeme-li s věrou a vytrvalostí o ni prositi?

Za třetí: konej modlitbu z úmyslu chtíti nikoli svou, nýbrž pouze Boží vůli jak v úkonu prosby, tak v touze dojíti toho, oč prosíš; aby ses totiž modlila, poněvadž Bůh tomu chce, a přála si vyslyšení, poněvadž i to chce Bůh. Posléze má tvůj úmysl býti takový, abys spojovala svou vůli s vůlí Boží, nikoli však abys chtěla Boží vůli podřizovati své.

Důvod k tomu je, že se tvá vůle přečasto mýlí a nezná toho, co žádá, poněvadž je nakažena sebeláskou a porušena; avšak božská vůle je věčně spojena s nevýslovnou dobrotou a nemůže nikdy chybiti. Proto je směrnicí a královnou všech ostatních vůlí a nejen zasluhuje, nýbrž i chce, aby všecky ostatní ji následovaly a jí se podřizovaly.

Máš tedy vždycky si přáti jen věcí, jež se shodují s Boží vůlí, a kdybys pochybovala, že některá z nich není taková, budeš o ni žádati s podmínkou, že ji chceš, chce-li Pán, abys jí dosáhla.

Ty však, o nichž jistě víš, že se Bohu líbí, na příklad ctnosti, vyprošuj si spíše proto, abys Bohu zadost učinila a jemu sloužila, než k jakémukoli jinému účelu a úmyslu, třebas duchovnímu.

Za čtvrté: začínej se modliti jsouc vyzbrojena skutky, jež by odpovídaly tvým prosbám; a po modlitbě vždy víc a více usiluj o to, aby ses stala hodnou vyprošené milosti a ctnosti.

Neboť cvičení se v modlitbě má býti tak úzce spiato s pěstováním sebezáporu, aby se jedno s druhým navzájem prostupovalo; jinak totiž prositi o nějakou ctnost a nesnažiti se všemožně o její dosažení znamenalo by zajisté spíše pokoušeti Boha než konati něco jiného.

Za páté: prosbám tvým ať předchází hojné díkůvzdání za obdržená dobrodiní asi tímto nebo podobným způsobem: »Pane můj, jenž jsi mne ve Své dobrotě stvořil a vykoupil a tak často a bezpočtukráte vysvobodil z rukou mých nepřátel, že toho

sama nemohu pochopiti, již nyní mi pomoz a neodpírej mi toho, oč prosím, ač jsem Tebe byla vždy neposlušná a Tobě nevděčná.«

Chceš-li si vyprositi nějakou zvláštní ctnost a trpělivě snášíš nějaké protivenství, aby ses v tom cvičila, nezapomeň vzdáti Bohu díky za příležitost, které ti poskytl; neboť to je značně veliké dobrodiní.

Za šesté: ježto modlitba všecku svou sílu a účinnost pohnouti Boha ku vyslyšení našich přání čerpá z Jeho přirozené dobroty a milosrdenství, ze zásluh života a utrpení Jednorozeného Jeho Syna a z Jeho slibu, že budeme vyslyšeni, uzavírej své prosby jednou nebo několika asi takovými modlitbami: »Dopřej mi, Pane, téhle milosti pro Svou nejvyšší dobrotivost.« »Kéž mi napomáhají u Tebe zásluhy Syna Tvého k dosažení toho, zač Tě prosím.« »Rozpomeň se, Bože můj, na Svá zaslíbení a nakloň sluch Svůj ku proshě mé.«

Někdy můžeš také prositi o milost pro zásluhy Panny Marie a jiných svatých, kteří mají u Boha velikou moc a požívají Jeho oslavení, poněvadž se ve zdejším životě s úctou kořili Boží velebnosti.

Za sedmé: musíš býti ve svých modlitbách vytrvalá; neboť pokorná vytrvalost přemáhá nepřemožitelného; jestliže neustálé a naléhavé prosby vdovy v evangeliu obměkčily soudce plného největších zločinů, jak pak by naše modlitba neměla síly pohnouti ku vyslyšení našich proseb plnost všeho dobra?

Protož i kdyby Bůh hned po tvé modlitbě tě nevyslyšel, ba dával na jevo dokonce známky opaku. vytrvej přece ve svých modlitbách a měj stále pevnou a živou důvěru v Jeho pomoc; vždyť u Něho nikdy není nouze, ba je u Něho v nekonečné hojnosti vše to, čeho je třeba k udílení milostí.

Věř tedy pevně, nevyjde-li od tebe příčina k to-

mu, aby Bůh s vyslyšením tvých modliteb odkládal, že vždycky dosáhneš všeho, zač budeš prositi, neb i něčeho užitečnějšího nebo současně obého.

A čím více se ti bude zdáti, že jsi zamítnuta, tím více sebe samu pokládej za bídnější a uvažuj o svých vinách a o Boží dobrotě a v ni měj vždy pevnou důvěru; zůstane-li tvá důvěra živá a neochvějná, bude Pánu tvému tím milejší, čím více na ni bude útočeno.

Dále vzdávej Mu díky neustálé, uvažujíc, že je dobrý, moudrý a lásky hodný stejně tak, když ti něco odepře, jako když od Něho něco obdržíš; a ať se stane cokoli, vytrvej pevně a radostně v pokorném podrobení se Boží prozřetelnosti

KAPITOLA XLV.

Co jest modlitba vnitřní.

Vnitřní modlitba je pozdvižení mysli k Bohu s vyslovenou nebo skrytou prosbou o věc, jíž si přejeme.

Vyslovenou je ta prosba tehdy, když v duchu žádáme o nějakou milost asi tímto nebo podobným způsobem:

»Pane můj, Bože můj, uděl mi tuhle milost ke Své cti.« Nebo: »Pane můj, věřím, že je to Tvá vůle a že směřuje ke Tvé slávě, abych o tuto milost prosila i ji obdržela; kéž se tedy již nyní na mně naplní Tvá božská vůle.«

Když pak nepřátelé na tebe právě dorážejí, modli se asi takto: »Pane, pospěš mi ku pomoci, abych neklesla.« Nebo: »Bože můj, mé útočiště, sílo mé duše, pomoz mi rychle, abych nepodlehla pokušení.«

A jestliže boj ten trvá s nejvyšším napětím ještě

dále, tu i ty vytrvej v takovéto modlitbě, statečně vždy odrážejíc útočníka.

Když však ustal prudký útok nepřítelův, obrať se k Bohu a ukaž mu i na nepřítele, jenž proti tobě bojuje, i na svou nedostatečnost jemu odolávati:

»Hle, Pane můj, tvůj tvor, pro nekonečnou Tvou dobrotu krví Tvou vykoupený! Hle, nepřítel Tvůj, který se snaží jej od Tebe odtrhnouti a odloučiti. K Tobě, Pane, se utíkám, pouze v Tebe důvěřuji, jenž jsi všemohoucí a dobrý a vidíš mou bezmocnost a náklonnost k tomu, abych se mu dobrovolně poddala, kdybys Ty mně nepřispěl ku pomoci. Posiluj mě tedy, má naděje a sílo mé duše.«

Prosba skrytá v modlitbě se děje, když se prostě pozdvihuje mysl k Bohu o nějakou milost a ukazuje se Mu naše potřeba, aniž se o něco jiného prosí nebo něco říká.

Na příklad když pozdvihuji mysl k Bohu a uznávám se před Ním za slabého jak k varování se zla tak ke konání dobra a vzhlížím k samému Pánu s touhou Jemu sloužiti, pokorně a s důvěrou očekávaje pomoc Boží.

Takové poznání, vroucí touha a důvěra před Bohem je modlitbou, v níž je již obsažena prosba o to, čeho potřebuji, a čím tohle poznání bude jasnější a upřímnější a touha vroucnější a víra pevnější, tím účinnější prosbou bude ta modlitba.

Je také jiný druh takové modlitby ještě jednodušší, jež záleží v pouhém duševním pohledu k Bohu, aby nám pomohl; neboť takový pohled není nic jiného než tichá vzpomínka a prosba o onu milost, o niž jsme před tím byli žádali.

Nauč se tomuto druhu modlitby a ráda se tak modli, poněvadž, jak tě zkušenost naučí, je to zbraň, jíž můžeš užíti snadno při každé příležitosti a všude, a má větší sílu a schopnost pomoci, než ti dovedu říci.

KAPITOLA XLVI.

O modlitbě rozjímavé.

Chceš-li se nějakou chvíli, na př. půl hodiny, hodinu neb i déle modliti, připoj k modlitbě rozjímání o utrpení Ježíše Krista a úkonům jeho dej vždy směr k té ctnosti, jíž chceš dosáhnouti.

Jestliže na př. chceš obdržeti dar trpělivosti, uvažuj o některých výjevech třebas bičování Pána Ježíše.

Předně: jak Pán náš byl od Piláta za křiku a posměchu vlečen zlotřilou cháskou na místo, kde měl býti bičován.

Za druhé: jak s Něho se vzteklou nenávistí strhli šat a Jeho nejčistší údy zůstaly zcela obnaženy.

Za třetí: jak jeho nevinné ruce, spoutané zařezávajícím se provazem, byly přivázány ke sloupu.

Za čtvrté: jak ukrutní biřici bičíky ztýrali a rozdrásali celé Jeho tělo, z něhož tekly k zemi potoky krve.

Za páté: jak na to tělo dopadala rána za ranou, jež znovu a znovu rozjitřovaly bolesti z ran již před tím utrpěných.

Když tedy k získání trpělivosti budeš chtíti rozjímati o těchto nebo podobných bodech, hleď především své smysly přiměti k tomu, by procítily nejtrpčí bolesti a nejkrutější muka, jež láskyhodný Pán tvůj snášel v celičkém přesvatém těle svém.

Potom budeš uvažovati o Jeho nejsvětější duši a pokud budeš s to, učiníš si představu o tom, s jakou trpělivostí a tichostí snášel tolik bolestí a že tím ještě nevyplnil Své touhy snášeti ještě větší a krutější utrpení ke cti Otce svého a k naší spáse.

Uvědom si, jak vroucně a snažně si žádá a přeje, abys snášela svou útrapu, a jak také se přimlouvá u Otce, aby ti ráčil dopřáti Své milosti

k trpělivému snášení kříže, jenž právě tě trápí, nebo kteréhokoliv jiného.

Proto častěji obracej svou vůli k tomu, aby chtěla vše klidně snášeti, a povznášej mysl svou k Bohu a děkuj mu za to, že z pouhé lásky Své poslal Jednorozeného Syna svého na svět, aby vytrpěl tolik a tak krutých muk a přimlouval se za tebe; pak Jej pros, aby ti pro zásluhy skutků a přímluv Svého Syna dal ctnost trpělivosti.

KAPITOLA XLVII.

Jiný způsob modlitby rozjímavé.

Můžeš se ještě jiným způsobem modliti a zároveň rozjímati. Když jsi rozjímala pozorně o utrpení Pána svého a viděla v duchu ochotu, s jakou je snášel, můžeš přejíti od velikosti Jeho muk a trpělivosti ke dvěma jiným úvahám.

První bude se týkati zásluh Kristových.

Druhá slasti a slávy, již měl věčný Otec z dokonalé poslušnosti Svého trpícího Syna.

Ukazujíc Boží velebnosti na tyto dvě věci, můžeš pro jejich cenu prositi o milost, jíž chceš dosíci.

A to můžeš činiti nejen při každém tajemství umučení Páně, nýbrž i při každém jak vnitřním, tak vnějším Jeho úkonu v těch jednotlivých tajemstvích.

KAPITOLA XLVIII.

O modlitbě prostřednictvím Panny Marie.

Mimo zmíněné jest ještě jiný druh modlitby a rozjímání, totiž prostřednictvím Panny Marie; nejprve se obrátí mysl ku věčnému Otci, pak ke sladkému Ježíši a posléze k Jeho přeslavné Matce.

Obracejíc se k Bohu rozjímej o dvou věcech.

Předně: o slasti, již Bůh měl od věčnosti zíraje Sebe v bytosti Mariině, dříve než přišla na svět.

Za druhé: o jejích ctnostech a skutcích, když na svět přišla.

O prvním bodě rozjímej takto: Povznes své myšlenky nad všechen čas a nade vše stvoření, pronikni až k samé věčnosti a do rozumu Božího a rozjímej o radosti, jíž byl pln sám nad Sebou ve vztahu k Marii Panně, a naleznouc v těchto slastech samotného Boha, v rozjímání o nich s důvěrou pros o milost a sílu k vítězství nad svými nepřáteli a především nad tím, jenž na tě právě doráží.

Odtud přejdi k úvaze o tolika tak obdivuhodných ctnostech a skutcích nejsvětější Rodičky, uváděj je Bohu buď všechny najednou nebo jednotlivě a pro ně si od nekonečné Boží dobroty vyprošuj, čeho potřebuješ.

Pak se obrať k Synu a připomínej mu panenský život, který Ho po devět měsíců nosil; úctu, s jakou se Mu hned po Jeho narození klaněla a uznávala Ho za pravého člověka i pravého Boha, za svého Syna i Stvořitele; soustrastné pohledy očí, jež Jej viděly v takové chudobě; ruce, jež Ho objímaly; přesladké polibky, jež Mu Panna na ústa vtiskla; námahy a úzkosti, jež pro něho v životě i ve smrti vytrpěla. Pro to vše pros naléhavě božské Děťátko, aby tě vyslyšelo.

Posléze povznes svou mysl k nejsvětější Panně a připomeň jí, že ji věčná Boží prozřetelnost a dobrota vyvolila za matku milosti a lásky a za naši přímluvkyni. Proto po jejím požehnaném Synu nemáme u nikoho bezpečnějšího a mocnějšího útočiště leč právě u ní.

Mimo to jí připomeň onu pravdu, o níž se často píše a jež byla potvrzena tolika a tak podivuhodnými událostmi, že totiž nikdy nikoho neoslyšela, kdo ji s důvěrou vzýval.

Posléze uváděj jí na mysl strasti, jež její Syn jediný trpěl pro naši spásu, a pros ji, aby ti na Něm vyprosila milost, aby v tobě k Jeho slávě a zalíbení způsobily účinek. k němuž On sám je podstoupil.

KAPITOLA XLIX.

Několik úvah o tom, jak se máme s nadějí a důvěrou utíkati ku Panně Marii.

Chceš-li se v každé své tísni s důvěrou a nadějí utíkati k Marii Panně, můžeš takové důvěry nabýti těmito úvahami:

Předně: je dobře známo ze zkušenosti, že všechny nádoby, v nichž bylo víno nebo jiný vzácný nápoj, zachovávají v sobě vůni po něm i když jsou prázdné, a to tím více, čím delší čas se v nich přechovával, a ještě mnohem více, jestliže ho tam trochu zůstalo; a víno přece a každý vzácný mok má sílu omezenou a konečnou. — Týmž způsobem kdo stál u nějakého velikého ohně, podrží v sobě po dlouhou chvíli teplo, i když od ohně odejde.

A jakou pak asi vřelou láskou, jakým as vroucím milosrdenstvím a soucitem plane srdce Marie

Panny, jež ve svém panenském životě po dobu devíti měsíců chovala a neustále v srdci nosí a láskou zahrnuje Syna Božího, který je táž láska, milosrdenství a soucit, ne však síly omezené a konečné, nýbrž nekonečné, bezmezné! Tak jako ten, kdo sedí u velikého ohně, nemůže způsobiti, aby nepociťoval tepla, tak a ještě mnohem více každý ubožák, jenž bude s pokorou a důvěrou přistupovati k žáru lásky, milosrdenství a soucitu, jenž stále plane v srdci Panny Marie, obdrží tam pomoc, dary a milosti, a to v míře tím větší, čím častěji a s čím větší důvěrou a nadějí k němu přijde.

Za druhé: nikdy žádný tvor nemiloval tolik Ježíše Krista a neposlouchal tak Jeho vůle jako nejsvětější Jeho Rodička.

Jestliže nám tedy Syn Boží, jenž celý svůj život a sebe sama věnoval potřebám nás hříšníků, zanechal Svou Matku za matku nás všech a přímluvkyni naši, aby nám pomáhala a byla po Něm prostřednicí naší spásy, jak pak by nás mohla matka a přímluvkyně naše opustiti a třeba jen dost málo odbočiti od vůle Synovy?

Utíkej se tedy, duše křesťanská, v každé tísni s důvěrou k nejsvětější Rodičce Marii Panně, poněvadž ta důvěra je mocná a požehnaná a to útočiště je bezbečné, neboť neustále plodí milosti a skutky milosrdenství.

KAPITOLA L.

O modlitbě a rozjímání prostřednictvím andělů a všech svatých.

Dvojím způsobem si můžeš počínati, abys dosáhla pomoci a přízně andělů a svatých.

Předně: obrať se k věčnému Otci a přednes Mu lásku a velebení, jimiž Ho všecky nebeské sbory vyvyšují, i námahy a utrpení, jimiž se svatí v tomto životě z lásky k Němu stravovali, a pro to vše pros božskou velebnost o všecko, čeho ti bude potřebí.

Za druhé: obracej se v prosbách k těmto blahoslaveným duchům, ježto si nejen přejí naší dokonalosti,, nýbrž i touží dostati nás do svého vznešeného sídla, a pros je, aby ti pomáhali proti všem špatnostem a nepřátelům tvým a stáli při tobě v hodině tvé smrti.

Uvažuj také o velikých a jedinečných milostech, jichž se jim dostalo od nejvyššího Tvůrce, a vzbuzuj v sobě úkony živé lásky a radosti, že byli zahrnuti tolika dary, jako by ty dary byly opravdu tvé. Ba více se raduj, že se jich dostane jim, nikoli tobě, neboť taková byla a je vůle Boha, jemuž za to vzdávej chválu a díky.

Abys mohla toto cvičení po řadě a snadno konati, rozděl si sbory blažených na jednotlivé dny v týdnu takto:

V neděli vzývej devět sborů andělských; v pondělí sv. Jana Křtitele; v úterý patriarchy a proroky; ve středu apoštoly; ve čtvrtek mučedníky; v pátek biskupy a kněze s jinými svatými vyznavači; v sobotu panny spolu s jinými svatými ženami.

Avšak nikdy nezapomeň utíkati se každého dne opět a opět k Marii Panně, Královně všech svatých, ke svému Andělu Strážnému, ke sv. Michaelu archandělu a ke všem svým svatým přímluvcům.

A denně pros Pannu Marii, jejího Syna a nebeského Otce, aby ti dali tuto zvláštní milost, aby ti totiž dopřáli za předního ochránce a patrona svatého Josefa, snoubence Marie Panny; k němu se pak obrať a s důvěrou ho pros, aby tě přijal ve svou ochranu.

Mnoho podivuhodného se vypráví o tomto přeslavném světci a vypočítává se přemnoho darů, jimiž zahrnuti byli ti, kteří jej uctívali a měli za útočiště nejen v tísnivých záležitostech duchovních, nýbrž i hmotných; a obzvláště, když se zbožní lidé chtěli vyučiti v dobré modlitbě a rozjímání.

A mají-li jiní svatí u Boha tak velikou cenu, že Ho zde na světě poslouchali a ctili, jakou teprve cenu má u něho nejpokornější a nejblahoslavenější Josef a jeho přímluvy, když ho Bůh v tomto životě tak nesmírně vyznamenal, že mu byl poddán, jemu sloužil a poslouchal ho jako otce!

KAPITOLA LI.

O rozjímání umučení Kristova, abychom z něho načerpali úkonů různých ctností.

Co bylo dosud řečeno o umučení Páně, to vede k modlitbě a rozjímáním prosebným; nyní ukáži, jak máme a můžeme z něho čerpati různé úkony ctností.

Vezmeš si za předmět rozjímání na př. ukřižování Ježíše Krista; při tomto tajemství uvažuj mezi jiným o těchto bodech:

Předně: jak Ježíš Kristus na hoře Kalvarii byl od ukrutných biřiců surově obnažen a Jeho tělo, k němuž byl šat přilepen, bylo takřka na kusy rozdrásáno od ran, jež dostal při bičování.

Za druhé: jak trnová koruna byla Mu stržena s hlavy a jak Mu způsobila nové rány, když Mu ji znovu nasazovali.

Za třetí: jak ranami kladiv a velkými hřeby byl děsně přibit na kříž.

Za čtvrté: jak Jeho svaté údy, když nemohly do-

sáhnouti děr připravených k zaražení hřebů, byly od těch psů tak násilně napiaty, že všechny kosti vystoupily a daly se spočítati.

Za páté: jak přesvaté rány Páně, když jen na hřebech visel rozpiat na tvrdém dřevě, se vahou těla s nevýslovnou bolestí zvětšovaly a rozjitřovaly.

Chceš-li z těchto neb jiných výjevů v sobě roznítiti cit lásky, snaž se úvahou o nich přicházeti stále ku většímu poznání nekonečné dobroty a lásky Pána svého k tobě, ježto chtěl vytrpěti za tebe tak strašná muka; neboť čím jasnější bude tohle tvé poznání, tím větší bude tvá láska.

Z téže úvahy o nekonečné dobrotě a lásce Boží k tobě snadno pocítíš lítost a bolest nad tím, že jsi tolikrát tak nevděčně urazila svého Boha, jenž za tvé hříchy vytrpěl tolik potupy a tolik muk.

Chceš-li vzbuditi naději, uvažuj, že tak vznešený Pán tak nesmírně trpěl, aby zahladil hřích a vysvobodil tě z osidel ďáblových a z tvých velikých vin, aby tě smířil s Věčným Otcem a dodal ti důvěry utíkati se k Němu ve vší tvé tísni.

Raduj se z toho, jestliže od úvahy o Jeho utrpení přejdeš k jiné s týmž výsledkem, že totiž jím smazává hříchy celého světa, usmiřuje hněv Otcův, přemáhá vládce temnot, vítězí nad smrtí a získává nám sídel andělských.

Mimo to raduj se ze slasti, již z toho má Nejsvětější Trojice, Panna Maria i Církev bojující a vítězná.

Abys pojala nenávist proti svým hříchům, zamiř celé své rozjímání k tomuto účelu, aby ses přesvědčila, že Pán tvůj podstoupil ona muka k tomu zvláštnímu účelu, aby v tobě roznítil nenávist proti tvým nezřízeným náklonnostem, obzvláště proti té, která v tobě nejmocněji vládne a která se více protiví Boží dobrotě.

Aby ses uvedla v úžas, přemýšlej, zda se dá mys-

liti něco většího a podivuhodnějšího nad to, že se Stvořitel všehomíra, jenž vše oživuje, dá svým tvorům usmrtiti; že svrchovaná velebnost je pošlapána a zneuctěna; že spravedlnost je odsouzena; božská krása zneuctěna popliváním; že láska nebeského Otce je v nenávisti; světlo nestvořené a nedostupné dá se v moc temnot; že sláva a samo štěstí dalo se v opovržení a pohanu lidského pokolení a bylo strženo do hlubin nejkrajnějšího utrpení.

Abys měla soustrast s trpícím Spasitelem, přejdi od rozjímání vnějších jeho muk k úvaze o jeho mukách duševních nade všecko srovnání krutějších. Rmoutíš-li se pro vnější strasti Kristovy, byl by div, kdyby srdce tvé nepuklo žalem nad Jeho vnitřními bolestmi.

Duše Kristova patřila na božskou podstatu právě tak, jako nyní na ni v nebi hledí, a uznávala ji za více než nejhodnější vší úcty a služby a z nevýslovné lásky k ní přála si ze všech sil, aby k tomu dospělo všechno tvorstvo.

Když však naopak viděla, jak je Bůh tak hrozně tupen a urážen nekonečnými hříchy a kletými zločiny, tu ji pronikaly šípy nezměrných bolestí. A ty ji trýznily tím více, čím vřelejší byla láska a čím vroucněji si přála, aby tak vznešené velebnosti vzdávali všichni hold úcty a poslušnosti.

Jako se však nikterak nedá pochopiti velikost této lásky a touhy, tak nikdo nedovede si představiti, jak krutá a těžká proto byla duševní muka ukřižovaného Pána Ježíše.

Poněvadž pak sám všechny smrtelníky nevýslovně miloval, přiměřeně této Své lásce nadmíru trpěl pro všechny jejich hříchy, jimiž od Něho měli býti odloučeni. Neboť pro každý jednotlivý těžký hřích, jejž měli spáchati všichni lidé, kteří žili nebo budou žíti, kolikrát se ho kdo dopustil, tolikrát se

odlučoval od duše Kristovy, s níž byl spojen láskou.

Toto odloučení působilo tím větší bolest, než je (bolest) při odtrhování údů tělesných od těla, čím více byla duše schopna bolestí, neboť ona, jsouc pouhý duch, je vznešenější a dokonalejší než tělo.

Mezi všemi mukami, jež Pán vytrpěl za své tvory, byla jistě nejkrutější ta, již pocítil pro všecky hříchy odsouzenců, kteří se s Ním již nikdy neměli spojiti a byli odsouzeni ke snášení věčných nesmírných trestů.

Duše, jež jihne při vzpomínce na muka Kristova, pronikne-li hlouběji v rozjímání, spatří u Něho bolesti jistě nejpalčivější, a to nejen za hříchy spáchané, nýbrž i za ty, jichž se nikdo nedopustil, neboť není pochyby, že nám Pán náš za cenu Svého utrpení získal i odpuštění oněch i ochranu před těmito druhými.

A máš jistě, dcero má, vždycky dosti jiných úvah, abys projevovala bolest nad utrpením Ježíšovým.

Vždyť nikdy nebylo a nebude žádné bolesti u kteréhokoli rozumem obdařeného tvora (zde na zemi), jíž by byl Kristus nepocítil sám na sobě.

Neboť nejdobrotivější Pán náš dokonale zná všecky lidské bolesti malé i velké, duševní i tělesné až po nejmenší zabolení hlavy a píchnutí jehlou, a z nesmírné lásky své chtěl je všecky vytrpěti ve Svém srdci.

Avšak vskutku nikdo nikdy nebude moci vypověděti, jak Ho trýznily úzkosti nejsvětější Rodičky. Poněvadž totiž Pán náš trpěl vším možným způsobem a ze všech možných příčin, trpěla tím vším také blahoslavená Panna, třeba ne tak krutě, ale přece velmi hořce. A i tyto bolesti matčiny rozjitřovaly duševní rány požehnaného Syna, a jeho přesvaté Srdce bylo zraněno tolika jakoby šípy lásky, takže se pro tato jmenovaná muka i pro jiná téměř nekonečná, o nichž ani nevíme, může nazý-

vati peklem lásky a dobrovolných trestů, jak prý je právě tímto jménem ve svaté prostotě nazývala kterási zbožná duše.

Duše křesťanská, vyšetřuješ-li správně, poznáš, že příčinou všech těchto bolestí, jež vytrpěl náš Pán a Vykupitel, jest jenom hřích.

Z toho tedy jasně vyplývá, že pravý a hlavní úkon soucitu a díkůvzdání, jehož od nás Bůh požaduje a jímž jsme Mu nevýslovně zavázáni, provádíme tehdy, když prostě z lásky k Němu bolestně neseme Jeho urážky, v nejvyšší nenávisti máme hřích a rázně bojujeme proti všem Božím nepřátelům a proti svým nezřízeným vášním, abychom svlékli se sebe člověka starého s jeho skutky a oblékli nového a to tím, že duši svou vyzdobíme evangelickými ctnostmi.

KAPITOLA LII.

O užitku, jehož máme nabýti z rozjímání o Ukřižovaném, a o následování Jeho ctností.

Mimo jiné máš míti z tohoto zbožného rozjímání ten užitek, abys nejen litovala všech svých předešlých hříchů, nýbrž také se rmoutila, že v tobě žijí tvé nezřízené vášně, jež Pána tvého vyzdvihly na kříž.

Jiný užitek jest ten, abys prosila za odpuštění svých hříchů a za dokonalý odpor k sobě, abys Ho více neurážela, ba abys Mu něčím oplatila za tolik muk, jež za tebe vytrpěl, abys Ho milovala a v budoucnu mu dokonale sloužila, což ovšem nemůžeš nikterak vykonati bez této posvátné nenávisti k sobě.

Třetí účinek má býti ten, abys až ke zničení pro-

následovala každou i nejmenší svou nezřízenou náklonnost.

Za čtvrté, aby ses ze všech sil snažila následovati ctnosti Spasitele, jenž trpěl nejen k našemu vykoupení dosti čině za naše hříchy, nýbrž i proto, aby nám dal příklad, abychom šli v Jeho svatých stopách.

Ukáži ti zde tedy způsob rozjímání, který k tomu nejspíše vede.

Chceš-li si na příklad osvojiti trpělivost, abys mohla následovati Krista Pána, uvažuj o těchto bodech:

Předně, co duše trpícího Krista koná vůči Bohu.

Za druhé, co Bůh vůči duši Kristově.

Za třetí, co duše Kristova vzhledem k sobě samé a svému přesvatému tělu.

Za čtvrté, co Kristus koná vzhledem k nám.

Za páté, co my máme konati vzhledem ke Kristu.

Předně tedy rozjímej, jak duše Kristova, jsouc zcela zaujata patřením na Boha, žasne při pohledu na nekonečnou a neobsáhlou onu velikost, proti níž vše stvořené není v pravdě ničím, a jest vydána (ač ve své slávě zůstává nedotčena) nejsprostším potupám, jež má vytrpěti za lidi, od nichž se jí nedostalo ničeho jiného než nevěry a urážek; a potom pohleď, jak se klaní Otci, vzdává Mu díky a zcela se Mu obětuje.

Za druhé: viz, co Bůh koná vzhledem k duši Kristově, jak chce a vybízí ji, aby za nás snášela políčky, poplivání, rouhání, bičování, trní a kříž, dávaje jí na jevo své potěšení nad tím, když ji vidí zahrnutu vší potupou a bolestí.

Za třetí: přejdi k úvaze, jak duše Kristova, vidouc, jak velice si to Bůh přeje, a milujíc Boží velebnost celou svou nejvřelejší láskou nade vše pomyšlení i pro nekonečné její zásluhy i proto, že to pokládá za svou nejvyšší povinnost, když ji Bůh

vybídne, aby trpěla z lásky k nám a nám pro příklad, jak radostně, pravím, se chystá k ochotnému podrobení se Jeho nejsvětější vůli.

Zdaž pak kdo bude někdy moci proniknouti v ony hluboké touhy, jimiž proto plane ona nejčistší a nanejvýš láskyplná duše? V nich je uzavřena jakoby v bludišti utrpení, hledajíc stále a nikdy nenacházejíc (jak by si přála) nové způsoby a cesty utrpení. Proto zcela dobrovolně vydává se i s nejnevinnějším tělem docela v posměch a v ruce ničemných lidí a pekelných ďáblů, aby s ní podle libosti naložili.

Za čtvrté: pohleď na svého Ježíše, jenž na tě hledí očima lásky a mluví k tobě: »Hle, duše křesťanská, kam mne dohnaly tvé nezřízené vášně, že ses nechtěla ani trochu přemáhati! Hle, jak nesmírně a rád trpím z lásky k tobě a abych ti dal příklad opravdové trpělivosti! Při všech svých bolestech tě zapřisahám, abys tiše nesla podle vůle mé tenhle i každý jiný kříž, jak se Mně zlíbí, dávajíc se úplně v moc všech svých pronásledovatelů, jež na tě pošlu, ať ti působí jakékoliv útrapy a příkoří. Ach, kdybys věděla, jakou z toho mám radost! Avšak to můžeš jasně poznati podle těch ran, jež jsem jako nejdražší perly chtěl dostati, abych chudičkou tvou duši, již nade všecko pomyšlení miluji, náležitě vyzdobil vzácnými ctnostmi. A když jsem Já proto snášel tato krajní muka, proč ty, milovaná snoubenko má, nechtěla bys tak maličko vytrpěti, abys zadost učinila mému srdci a pohladila mé rány, jež mi zasadila tvá netrpělivost, která mne trápila tak hořce a více než samotné rány?«

Za páté: dobře si uvědom, kdo to s tebou takto mluví, a poznáš, že je to král slávy, Ježíš Kristus, pravý Bůh a pravý člověk. Přehlédni v duchu strašná muka a potupné urážky, jichž by si nezasloužil ani nejsprostější zločinec. Pohleď, jak tvůj

Pán v tolikerém utrpení nejen je klidný a podivuhodně statečně je snáší, nýbrž se z nich i raduje, jako by to byla jeho svatba. A jako oheň mocněji vzplane, když se do něho přilije trošíčku vody, tak se vzrůstem bolestí, jež byly příliš malé pro Jeho nesmírnou lásku, více a více rostla duševní radost a touha trpěti ještě více. Považ, že vše to vytrpěl nejmilostivější Pán nikoli z donucení nebo veden svým vlastním prospěchem, nýbrž (jak sám ti praví) ze své lásky k tobě a aby ses podle Jeho vzoru cvičila v trpělivosti. Pak hleď hlouběji proniknouti v to, oč tě žádá, a v radost, již mu způsobíš, jestliže se budeš cvičiti v této ctnosti i roznítíš svou vůli touhou nejen trpělivě, nýbrž i s radostí nésti každý svůj kříž, ať je jak chce těžký, abys lépe následovala svého Boha a oddaněji Ho poslouchala.

Pak si v duchu představ urážky a hořkosti, jichž pro tebe Pán zakusil, a Jeho vytrvalost a trpělivost a poznáš, že tvá trpělivost není ani stínem trpělivosti a tvé bolesti a potupy nejsou opravdové. Chraň se pečlivě, aby ani nejmenší pomyšlení nechtíti trpěti z lásky k Pánu ani na chvilečku nevešlo ve tvé srdce.

Tento ukřižovaný Pán náš je knihou, již ti doporučuji čísti a v níž můžeš najíti pravý příklad všech ctností. Neboť, ježto je knihou života, nejen slovy poučuje rozum, nýbrž i živým příkladem působí na vůli. Celý svět je plný knih, ale přece všechny dohromady nemohou tak dokonale naučiti způsobu, jak si možno osvojiti veškeré ctnosti, jako se to učíme z rozjímání o ukřižovaném Bohu.

Věz, že všichni ti, kteří mnoho hodin ztráví v pláči nad umučením Pána našeho a v rozjímání o Jeho trpělivosti a kteří se v nahodilých protivenstvích osvědčí tak netrpělivými, jako by se v modlitbě zhola ničemu nenaučili, že všichni ti jsou

podobni světským vojínům, kteří se ve stanech a před bitvou náramně chvástají, avšak jakmile se ukáže nepřítel, zahodí zbraně a prchnou. Zdaž je něco pošetilejšího a ubožejšího než viděti ctnosti Páně jakoby ve velmi jasném zrcadle, milovati je a žasnouti obdivem nad nimi a potom jich zcela zapomenouti anebo si jich zcela nevšímati, když se naskytne vhodná příležitost k tomu, abychom je prakticky osvědčovali.

KAPITOLA LIII.

O Nejsvětější Svátosti Oltářní.

Dosud jsem tě, milá duše, (jak sama vidíš) vyzbrojoval čtverým druhem zbraní, jichž potřebuješ ku vítězství nad svými nepřáteli, pak jsem ti dal hojnost pokynů, jak s nimi máš řádně zacházeti; zbývá, abych ti pověděl ještě o jiném, totiž o Nejsvětější Svátosti Oltářní.

A jako tahle svátost vyniká nade všecky ostatní svátosti, tak tento pátý druh zbraní je ze všech ostatních nejznamenitější.

Čtyři předcházející čerpají svou sílu ze zásluh a milostí, jichž nám Kristus zasloužil Svou krví; toto však je krev sama Ježíše Krista, Jeho tělo, duše i samo božství.

S oněmi zbraněmi dá se bojovati proti nepřátelům jen prostřednictvím zásluh Ježíše Krista, zde však bojujeme proti nim spolu s Kristem a On bojuje po našem boku, neboť kdo jí tělo Kristovo a pije Jeho krev, přebývá v Kristu a Kristus v něm.

Dvojím způsobem můžeš zacházeti s touto zbraní a přijímati tuto Nejsvětější Svátost, totiž svátostně jedenkráte za den a duchovně v jednotlivých jeho hodinách a chvílích; druhým způsobem máš

přijímati co nejčastěji, prvním pak, kdykoli ti je možno.*

KAPITOLA LIV.

Jak se má přijímati Nejsvětější Svátost Oltářní.

Nejsvětější Svátost můžeme přijímati za rozmanitým účelem a je nám k tomu třeba vykonati různé věci ve třech oddílech časových, totiž před přijímáním, při přijímání a po přijímání.

Před přijímáním (ať k němu přistupujeme z jakéhokoli důvodu) je nutno obmýti nejprve a očistiti své srdce ve svátosti pokání ode všech těžkých hříchů, jsme-li jakými poskvrněni, a z celého srdce zasvětiti sebe, svou duši, všechny své síly a schopnosti Ježíši Kristu a všemu, co Jemu se líbí; neboť v této Nejsvětější Svátosti dává nám Svou krev, tělo, duši, božství i Své zásluhy; pak uvažujme, že náš dar u přirovnání s tak velikým darem Kristovým je nepatrný a není téměř ničím, a prosme, abychom měli něco z toho, co kdy věnovali a obětovali Bohu všichni tvorové nebeští i pozemští, abychom mohli totéž Boží velebnosti obětovati.

Proto chceš-li přistoupiti ke sv. přijímání, abys v sobě přemohla a zničila své i Boží nepřátele, dříve než tuto Svátost přijmeš, již večer nebo ještě dříve začni rozjímati,** jak vroucně si přeje Syn

* Dnes by autor napsal: Jsi-li v posvěcující milosti a máš-li pravý úmysl, jsi-li lačna a vykonáš-li podle možnosti přiměřenou pobožnost, smíš přijímati třebas i denně! (Pozn. překl.) — ** Není míněno jako příkaz, nýbrž jako rada. Nebylo by správné, kdyby se někdo tímto požadavkem dal zdržovati od častějšího sv. přijímání. (P. p.)

Boží, abys Mu přijímáním této Nejsvětější Svátosti dala místo ve svém srdci, aby se s tebou spojil a pomáhal ti ku přemožení všech tvých nezřízených vášní.

Tato touha Pána tvého je tak mocná a nesmírná, že ji žádný tvor svým rozumem nikdy nepochopí.

Avšak abys ji mohla aspoň trochu pochopiti, přemýšlej hlouběji o těchto dvou věcech:

Předně o nevýslovné radosti nejvýš dobrého Boha, již má z našeho spojení s Ním; neboť to sám nazývá svou rozkoší.

Za druhé o tom, že nanejvýš nenávidí hřích i proto, že je překážkou a brání našemu spojení s Ním, po němž On tak vřele touží, i proto, že vždycky odporuje jeho božským dokonalostem; neboť Bůh je svrchované dobro, čisté světlo a nekonečná krása a proto musí nutně nekonečně nenáviděti a oškliviti si hřích, jenž není nic jiného než temnoty, nedostatek a nesnesitelné poskvrnění našich duší.

Tato nenávist Pána našeho ke hříchu je tak veliká, že k jeho odstranění směřovala všecka díla Starého i Nového zákona a obzvláště umučení Syna Božího, který jest ochoten, jak praví Světci Bohem osvícení, ke smazání i nejmenší naší viny opět a třeba tisíckrát podstoupiti smrt, kdyby toho bylo třeba. Když jsi takto uvažovala, třebaže jen velmi nedokonale, jak vroucně si Pán tvůj přeje vejíti do tvého srdce, aby vypudil odtud a zcela zahladil tvé i Své nepřátele, rozněť v sobě vroucí touhu přijmouti Jej také k tomu účelu.

A tak značně povzbuzena a posílena nadějí ve příchod nebeského vládce do své duše, pusť se častěji v boj proti vášni, jíž se právě chceš zbaviti; stále ji znovu a znovu přemáhej a vzbuzuj úkony opačné ctnosti; a to čiň večer i ráno před svatým přijímáním.

Těsně před sv. přijímáním krátce přehlédni své hříchy od posledního přijímání až po tuto chvíli, jichž ses dopustila, jako by vůbec nebylo Boha a jako by byl za nás netrpěl tolik bolestí v tajemstvích Svého umučení, neboť jsi více milovala i nepatrnou svou rozkoš a své žádosti než Boží vůli a čest; tu se zastyď sama nad sebou a s posvátnou bázní lituj svého nevděku a nehodnosti.

Uvažujíc však o nekonečné hlubině Boží dobrotivosti, rozpomeň se na hloubku svého nevděku a své slaboučké víry, obrať se s důvěrou k Bohu a dej mu více místa ve svém srdci, aby mohl býti nejvyšším a jediným jeho Pánem.

Potom Mu otevři své srdce, když jsi odtud odstranila všechnu lásku ke tvorům, a uzavři je tak, aby tam kromě Pána tvého nic jiného nemělo přístupu.

Po přijímání uzavři se v nitru svého srdce a nejprve se klaněj Pánu svému a potom se vší pokorou a úctou k Němu v mysli takto promluv:

»Zajisté vidíš, ó jediné dobro mé duše, jak snadno tě urážím, jak velikou sílu má proti mně tahle vášeň, a já sama o sobě nemám dosti sil, abych se jí zbavila. Proto tento boj záleží především na Tobě, ač i já musím bojovati.«

Potom se obrať k Otci a jakožto díkůvzdání a k dosažení vítězství nad sebou obětuj mu požehnaného Jeho Syna, jejž ti On dal a jejž máš právě ve svém srdci; posléze bojuj rázně proti vášni a s důvěrou očekávej vítězství od Boha, jenž tě jistě neopustí, třebas by vítězství odkládal, jen když se budeš podle svých sil náležitě snažiti.

KAPITOLA LV.

Jak se máme na sv. přijímání připraviti, abychom vzbudili v sobě lásku k Bohu.

Aby ses touto nadnebeskou Svátostí roznítila k lásce k Bohu, uvažuj večer před tím o Jeho lásce k tobě:

Jak nesmírný a všemohoucí Pán, když neměl dosti na tom, že tě stvořil k obrazu a podobenství svému a poslal Svého jednorozeného Syna na zemi, aby k zahlazení tvých hříchů třiatřicet let trpěl a podstoupil nejkrutější a nejžalostnější smrt kříže pro tvé vykoupení, jak ještě nad to chtěl ti Jej dáti za pokrm a v útěchu v Nejsvětější Svátosti Oltářní.

Duše křesťanská, dobře si promysli nepochopitelné vlastnosti této lásky, jež ji činí vůbec nejdokonalejší a zcela jedinečnou.

Předně: Jestliže hledíme k času, Bůh nás miloval od věčnosti, bez počátku, a jako je věčný Svou božskou podstatou, tak také věčná jest jeho láska, pro niž přede všemi věky rozhodl dáti nám tímto podivuhodným způsobem Svého Syna.

Raduj se proto v srdci svém a řekni si: »V oné hlubině věčnosti tedy Bůh tak cenil a miloval mou maličkost, že sám o mně přemýšlel a chtěl mi z nevýslovné své lásky dáti Syna Svého za pokrm?«

Za druhé: Každá jiná láska, ať je jak chce veliká, má určité meze, přes které se již nemůže rozvinouti, avšak jediná tato láska Pána našeho je bez míry.

Když si chtěl tedy plně zadostučiniti, dal nám svého vlastního Syna velebností a nekonečností Sobě rovného, jedné a téže podstaty a přirozenosti. Proto tak veliká je láska, jak veliký je dar, a tak veliký je dar, jaká je láska; obojí pak tak veliké, že větších si nikdo nedovede představiti.

Za třetí: K lásce k nám nepřiměla ho žádná nutnost nebo nějaká síla, nýbrž pouze vnitřní a přirozená Jeho dobrotivost ho pohnula k takovému tak nepochopitelnému projevu lásky k nám.

Za čtvrté: Nemohla předcházeti žádná naše práce nebo zásluha, aby ten svrchovaný Pán pojal k nám ubohým tak velikou lásku; dal se tedy docela nám, nehodným svým tvorům, jen z pouhé Své dobroty.

Za páté: Uvažuješ-li o ryzosti této lásky, nenajdeš v ní žádného prospěchářství jako v lásce světa; neboť Bůh nepotřebuje od nás dobra, poněvadž je i bez nás sám v sobě nejšťastnější a nejslavnější; jeho nevýslovná dobrota tedy a láska se za nás obětovaly, nikoli však ke svému, nýbrž pouze k našemu užitku.

Když jsi to jasně promyslila, řekni si v duchu: »A proč tak vznešený Pán miluje tak bídného tvora? Co chceš, Králi slávy, co očekáváš ode mne, jež nejsem nic jiného než hrstka prachu? Vskutku, můj Bože, ve světle Tvé vroucí lásky dostatečně poznávám, že Tě vede jen tento důvod, který mi ještě jasněji ukazuje ryzost Tvé lásky ke mně, že se mi totiž jen proto dáváš úplně za pokrm, abys mne zcela obrátil v Sebe, ne ovšem proto, že bys mne potřeboval, nýbrž proto, abys žil ve mně a já v Tobě a abych se tímto spojením lásky připodobnila Tobě a mé bídné pozemské srdce splynulo v jedno s Tvým srdcem božským.«

Proto žasni a raduj se, když vidíš, že tě Bůh tak vysoko cení a tolik miluje a že Svou všemohoucí láskou nic jiného nezamýšlí a na tobě nepožaduje, než abys Mu věnovala celou svou lásku, odtrhnouc se nejprve ode všech tvorů a tedy také sama od sebe, poněvadž jsi také tvorem, a úplně se dala Bohu v oběť, aby budoucně jen láska k Němu a

Jeho vůle působila na tvůj rozum, ovládala tvou vůli a paměť i všecky tvé smysly.

Když pak poznáš, že žádná věc nemůže v tobě vyvolati tak svaté účinky, jako když přijímáš Boha v Nejsvětější Svátosti, otevři Mu své srdce za tím účelem střelnými modlitbami a povzdechy lásky:

»Ó, nebeský pokrme! Kdy přijde hodina, že se Ti zasvětím celá se stravujíc jen láskou k Tobě? Kdy? Kdy, ó lásko nestvořená?«

»Ó, chlebe živý! Kdy budu žíti jen z Tebe, Tobě a pro Tebe? Ach! Kdy, můj živote, můj krásný, milý a věčný živote?«

»Ó, manno nebeská! Kdy budu pohrdati vším pokrmem pozemským a jen po Tobě toužiti, jen Tebe požívati? Kdy to bude, má sladkosti, kdy, mé jediné dobro? Ach! Můj láskyplný a všemohoucí Pane, již nyní vysvoboď mé srdce bídné ode všeho ulpění na věcech pozemských a ode vší nezřízené vášně, ozdob je Svými svatými ctnostmi a dej mu onen čistý, prostý úmysl konati vše pouze proto, aby se Ti líbilo; neboť tímto způsobem Ti otevru své srdce, pozvu Tě dovnitř a přiměji Tě, abys v ně vstoupil, a Ty, Pane můj, beze všeho odporu budeš pak ve mně vzbuzovati ony úkony, jichž sis vždy přál.«

To budou úkony lásky, jimiž se zabývej večer i ráno, aby ses připravila na sv. přijímání.

Když se již blíží chvíle sv. přijímání, uvědom si, koho chceš přijmouti!

Je to Syn Boží neobsáhlé velebnosti, před jehož pohledem chvějí se nebesa i všecky mocnosti.

Je to Nejsvětější, zrcadlo bez poskvrny, čistota nepochopitelná, proti níž žádný tvor není čistý.

Ten, který chtěl z lásky k tobě jako červ a povrhel chátry býti v opovržení, býti pošlapán, po-

smíván, popliván a přibit na kříž lidskou zlobou a hříšností.

Chceš přijmouti Boha, v jehož moci spočívá život i smrt celého světa.

Ty však naproti tomu sama o sobě nejsi nic a pro svůj hřích a špatnost stala ses horší než nejnižší a nejnečistější nerozumný tvor a hodnou, abys byla dána v posměch a v šanc všem pekelným ďáblům.

A ačkoli jsi měla za tak nesmírná a nesčetná dobrodiní opláceti vděčností, dala ses strhnouti nátlakem své žádostivosti a zvůle a pohrdala jsi Pánem tak velikým, vznešeným a láskyplným a Jeho drahocennou krev jsi pošlapala.

On však tě ve Své věčné lásce a nezměněné dobrotě přece ještě zve ke Své božské hostině, ano i hrozbou smrti tě k ní nutí. A nezavírá před tebou brány svého milosrdenství ani od tebe neodvrací Svých božských očí, ačkoliv jsi ve své přirozenosti malomocná, chromá, vodnatelná, slepá, ďáblem posedlá a oddávala ses mnohým neřestem ke zhanobení. Pouze toto na tobě požaduje:

Předně: abys Jeho urážky trpce litovala.

Za druhé: abys měla v nejvyšší nenávisti hřích těžký i lehký.

Za třetí: aby ses Jeho vůli a rozkazu zcela obětovala a zasvětila úmyslem pro všechen čas, skutkem pak při každé příležitosti.

Za čtvrté: abys doufala a pevně věřila, že ti odpustí, že tě očistí a ochrání přede všemi tvými nepřáteli.

Když ses posílila rozjímáním o nevýslovné lásce Boží, přistup ke sv. přijímání se slovy svaté bázně a lásky.

»Pane, nejsem hodna Tě přijímati; neboť tolikrát jsem Tebe těžce urazila a dosud jsem toho nelitovala tak, jak bych měla.«

»Pane, nejsem hodna Tě přijímati; neboť dosud nejsem úplně očištěna od lehkých hříchů a náklonnosti k nim.«

»Pane, nejsem hodna Tě přijímati; neboť jsem se ještě nezasvětila zcela oddaně Tvé lásce, vůli a službě.«

»Ach! Můj všemohoucí a nekonečně dobrý Pane, pro Svou dobrotivost a Své slovo učiň mě hodnou, ó lásko má, abych s touto oddaností přijímala Nejsvětější Svátost.«

Po přijímání uzavři se ve svém srdci, zapomeň na vše pozemské a mluv asi takto nebo podobně ke svému Pánu:

»Nejdražší Králi slávy, co Tě přivedlo ke mně bídné, ubohé, nevědomé a nuzné?« A On ti odpoví: »Láska.«

Pak Mu řekni: »Ó lásko nestvořená, sladká lásko, co chceš ode mne?« »Nic jiného,« řekne ti On, »než lásku. Chci, aby na oltáři tvého srdce při obětech a při všech tvých skutcích planul jen a jen oheň lásky ke Mně, jenž by strávil každou tvou jinou lásku a všecku tvou vůli a vydával by vůni Mně líbeznou.

To jsem si přál a vždycky si budu přáti, neboť toužím, abych byl zcela tvůj a ty zcela má. A to se nikdy nestane, dokud nebudeš pěstovati sebezápor, z něhož se tolik raduji, a dokud budeš lpěti na sebelásce, na vlastním úsudku a na všech svých žádostech a na lidském posuzování.

Nenávist k sobě samé od tebe žádám, abych ti mohl dáti Svou lásku; srdce tvé žádám, aby se spojilo s Mým, neboť proto bylo Mi na kříži probodeno; a tebe celou si žádám, abych Já zcela náležel tobě. Neboť jistě vidíš, že mám nesmírnou cenu, a přece Mi pro Mou dobrotu stačí, abych měl takový význam, jako máš ty.

Žádám na tobě, milovaná duše, abys nic nechtě-

la, nic nemyslila, nic neznala a neviděla mimo Mne a mou vůli, abych Já celý v tobě chtěl, myslil, chápal i viděl, tak abys ty, pouhé nic, v jedno splynula s hlubinou Mé nekonečnosti; tímto způsobem budeš ve Mně nevýslovně blažena a šťastna a Já v tobě úplně spokojen.«

Konečně obětuj věčnému Otci Jeho Syna, nejprve jakožto díkůvzdání a pak za potřeby své, celé Církve sv., všech svých příbuzných, svých dobrodinců a posléze za duše v očistci; tuto oběť však učiň na památku a ve spojení s tou, již přinesl Kristus, když celý zkrvaven a přibit na kříž sebe sama obětoval Otci.

Stejným způsobem můžeš Bohu obětovati všecky oběti mše sv., jež se toho dne konají ve svaté Církvi Římské.

KAPITOLA LVI.

O duchovním přijímání.

Ačkoli smíme jen jednou za den přijímati svátostně tělo Krista Pána, nicméně duchovně můžeme je přijímati, jak jsem pravil, každou hodinu a v každém okamžiku a kromě naší nedbalosti nebo jiné naší viny nemůže nám v tom nic zabrániti.

Toto přjímání je tak užitečné a tak milé Bohu, jako není (vinou přijímajících) přemnohé svátostné.

Kdykoli tedy se k tomuto přijímání připravíš a uchystáš, najdeš vždy Syna Božího ochotného sebe sama ti duchovním způsobem podati za pokrm.

Aby ses na ně řádně připravila, obrať svou mysl k Bohu, zpytuj krátce svědomí, lituj svých hříchů a pak ho se vší pokorou a důvěrou popros, aby ráčil vstoupiti do tvé chudičké duše a přinésti no-

vou milost, jíž by ji pozdravil a posílil proti všem nepřátelům.

Stejně, když se chceš přemáhati a ve kterékoli své žádosti se umrtvovati nebo vzbuditi nějaký ctnostný úkon, konej vše k tomuto účelu, abys totiž připravila své srdce Pánu, jenž ho od tebe stále požaduje. Pak obrať své myšlenky k Bohu samému a s velikou touhou naléhavě Ho pros, aby tě přišel svou milostí uzdravit a vysvobodit od nepřátel, aby pouze Jemu náleželo tvé srdce.

Nebo chtíc obnoviti předešlé svátostné přijímání, řekni se srdcem planoucím: »Kdy se, Pane můj, zase osvěžím svatým pokrmem? Kdy? kdy?«

Chceš-li se se zvláštní zbožností a zvláštním způsobem připraviti na duchovní přijímání, již od večera předchozího dne řiď všecky své úkony umrtvování a ctností a každý svůj dobrý skutek k účelu duchovně přijmouti Pána svého.

Hned na počátku jitra se rozpomeň, jakým dobrem a blažeností se naplňuje ona duše, která se náležitě občerstvuje Nejsvětější Svátostí; neboť v ní znovu nabývá ztracených zásluh, nachází bývalou krásu a stává se účastnou ovoce a zásluh utrpení Syna Božího; a dále, jak milá je ta věc Bohu, abychom Ho přijímali a dostávali ta dobra; snaž se tedy ve svém srdci roznítiti vroucí touhu Jej přijmouti, aby ses Mu zalíbila.

Planouc touto touhou, obrať se k Němu s těmito slovy: »Poněvadž Tě, Pane, nemohu dnes přijmouti svátostně, ó nestvořená dobroto a moci, odpusť mi všecky mé hříchy, uzdrav mne ze všech ran a dej se mi aspoň duchovním způsobem za pokrm nyní, v každou hodinu a každého dne a dej mi novou milost a sílu proti všem mým nepřátelům a zvláště proti tomu, s nímž právě bojuji, abych se Ti líbila.«

KAPITOLA LVII.

O díkůčinění.

Poněvadž každé dobro, jež máme nebo konáme, náleží Bohu a od Boha pochází, sluší se, abychom Mu vzdali povinný dík za všecko své zbožné cvičení i vítězství a za všecka zvláštní i všeobecná dobrodiní, jež jsme z Jeho milosrdenství obdrželi.

Abychom to konali náležitě, je nutno uvažovati, co vede Boha k tomu, že nám dává Své milosti; neboť touto úvahou a tím poznáním se učíme, jak máme Bohu vzdávati díky.

A poněvadž při každém dobrém skutku má Bůh nejvíce na zřeteli Svou čest a chce nás přivésti ke Své lásce a službě, přemýšlej tedy nejprve o tomto tímto asi způsobem: »Jakou mocí, moudrostí a dobrotou prokázal mi Bůh tohle dobrodiní a udělil tuto milost!«

Když si pak uvědomíš, že si sama o sobě žádného dobrodiní ničím nezasloužíš, ba spíše jsi hříšná a nevděčná, s nejhlubší pokorou volej ku Pánu: »Jak ráčíš, Pane, shlédnouti na mne, bídnici, a zahrnouti mne tolika dobrodiními? Budiž jméno Tvé, Bože, na věky věkův pochváleno!«

Posléze, když víš, že Bůh za tohle dobrodiní od tebe žádá, abys Ho milovala a Jemu sloužila, vzplaň láskou k Pánu tak láskyplnému a rozněť v sobě touhu sloužiti Mu podle jeho vůle. A proto přidej úplné obětování sebe; jak to máš činiti, o tom tě poučí následující kapitola.

KAPITOLA LVIII.

O obětování sebe.

Aby tvé sebeobětování bylo Bohu všestranně příjemné, je k němu třeba dvou věcí. První je spojení s obětmi, jež přinesl Kristus svému Otci. Druhou je úplné osvobození tvé vůle ode vší lásky ke tvorům.

Co se týče první té věci, musíš věděti, že Syn Boží, když žil v tomto slzavém údolí, obětoval nebeskému Otci nejen Sebe sama a své skutky, nýbrž spolu i nás a naše práce, takže máme přinášeti své oběti ve spojení s obětmi Kristovými a s důvěrou v ně.

Za druhé, prve, než sebe samu obětuješ, zkoumej pečlivě, zda tvá vůle nějak příliš nelne ke tvorům, neboť ode vší takové lásky musí se nejprve očistiti; proto modli se k Bohu, aby Svou mocí zlomil všecka tvá pouta, abys pak mohla volně a svobodně sebe samu obětovati Boží velebnosti.

Při tom však buď velice opatrná; neboť kdyby ses obětovala Bohu, lnouc dosud láskou ke tvorům, obětuješ Mu něco, co nenáleží tobě, nýbrž jinému; nenáležíš totiž sobě, nýbrž oněm tvorům, na nichž tvá vůle nějakým způsobem lpí; a to jest Bohu našemu velice protivné a vypadá to tak, jako bychom se Mu chtěli posmívati.

A z toho plyne nejen, že tolik obětí, v nichž samy sebe Bohu obětujeme, je marných a bez užitku, nýbrž že i upadáme tím více do nedokonalostí a hříchů.

Můžeme se ovšem obětovati Bohu i tehdy, když lneme ke tvorům, avšak jen s tím úmyslem, aby nás Jeho dobrota od nich odtrhla, abychom se pak mohli úplně zasvětiti Bohu a poslušnosti k Němu; a to máme konati často a s největší láskou.

Tvé sebeobětování má se tedy díti beze vší přilnulosti a svévole a beze zřetele na časná i věčná dobra, pouze se zřetelem na vůli a prozřetelnost Boha, jemuž se máš zcela podříditi a neustále se úplně dávati v oběť, zříci se všech věcí stvořených a říci Mu při tom: »Hle, Pane a Stvořiteli můj, dávám sebe i všecky své touhy úplně v moc Tvé věčné vůle a prozřetelnosti; učiň se mnou v životě, ve smrti i po smrti, pro čas i pro věčnost, cokoli se Ti bude zdáti a líbiti.«

Jestliže vše to upřímně vykonáš (a snaž se o to zvláště v protivenstvích), stane se z tebe, kupce pozemského, onen kupec evangelický a nejšťastnější; neboť budeš patřiti Bohu a Bůh tobě, ježto On vždycky náleží těm, kteří se odtrhnou od tvorů i sebe samých a zcela se oddají a obětují jen Boží velebnosti.

Zde tedy, milá duše, najdeš nejmocnější prostředek ku vítězství nade všemi svými nepřáteli, poněvadž, spojuje-li tě tvá oběť s Bohem tak, že ty zcela náležíš Jemu a On tobě, který pak nepřítel, jaká síla může ti kdy ublížiti?

Když chceš Bohu obětovati nějaký svůj skutek, na př. půst, modlitby, úkony trpělivosti a jiné zbožné skutky, zamysli se nejprve nad obětmi, jež přinesl svému Otci Kristus Svými posty, modlitbami a jinými skutky; pak s důvěrou v jejich moc a sílu obětuj své.

Chceš-li však nebeskému Otci za své hříchy obětovati skutky Krista Pána, dělej to takto:

Uvažuj o svých hříších jednak všeobecně, jednak o každém zvlášť, a když jasně poznáš, že není možno, abys ty usmířila hněv Boží, a že sama o sobě nemůžeš učiniti zadost Boží spravedlnosti, uchyl se k životu a umučení Jeho Syna a přemýšlej o některém Jeho skutku, na př. když se postil, modlil, trpěl nebo proléval Svou krev; při tom po-

znáš, že Pán Ježíš, aby ti usmířil Otce a splatil dluh za tvé hříchy, obětoval Mu své skutky, umučení i krev Svou asi takto:

»Hle, Otče věčný, podle Tvé vůle přináším hojné zadostučinění Tvé spravedlnosti za hříchy a dluhy tvé služebnice N.; kéž jí je ráčí Tvá božská velebnost odpustiti, ji pak zapsati mezi Své vyvolené.«

A tu právě obětuj za sebe věčnému Otci tutéž oběť a modlitbu a pokorně Ho pros, aby ti pro jejich cenu odpustil všecky tvé hříchy.

To můžeš konati, přecházejíc nejen od jednoho tajemství ke druhému, nýbrž i od jednoho výjevu každého tajemství ke druhému jeho výjevu; a podobného způsobu oběti můžeš užíti nejen za sebe, nýbrž i za jiné.

KAPITOLA LIX.

O citové zbožnosti a duchovní vyprahlosti.

Citová zbožnost pochází buď od přirozenosti neb od ďábla neb od milosti; podle jejího ovoce můžeš poznati, odkud pochází, neboť nenásleduje-li za ní polepšení života, pak věz, že pochází od ďábla neb od přirozenosti, a to tím spíše, čím větším požitkem, slastí, radostí a jakousi domýšlivostí je provázena.

Když tedy pocítíš sladkost duchovních rozkoší, zaplavující tvou mysl, neuvažuj, z jakého pramene pocházejí, neulpívej na nich a nedej se odvrátiti od vědomí své nicotnosti, nýbrž hleď zachovati své srdce prosté vší přílišné rozkoše, třeba duchovní, s větší pečlivostí a odporem k sobě, a toužiti jen po Bohu a Jeho zalíbení; neboť tím způsobem se

změní ten požitek v úkon ctnosti, ať již pochází od přirozenosti či od ďábla.

I vyprahlost může pocházeti z těchto tří příčin.

Od ďábla, jenž chce, abychom zvlažněli, zanechali duchovního života a oddali se radostem a rozkošem světa.

Z našich vlastních vin, lásky ku věcem pozemským a z naší nedbalosti.

Z milosti, aby nás povzbudila, abychom se pečlivěji chránili vší lásky a zaměstnání, jež se netýká Boha a nevztahuje se k Němu; abychom ze zkušenosti poznali, že všechno dobro pochází od Něho, neb abychom si budoucně Jeho darů více vážili a byli pokornější a opatrnější v jejich udržování; neb abychom se těsněji spojili s Boží velebností naprostým sebezáporem i v rozkošech duchovních, abychom přílišným přilnutím k nim nerozdělili své srdce, neboť Bůh chce, abychom je celé zachovali pro Něho; nebo konečně proto, že nás (k našemu ovšem dobru) rád vidí bojovati ze všech sil a s pomocí Své milosti.

Když tedy pocítíš vypráhlost, prozkoumej velmi bedlivě své srdce, abys poznala, pro kterou tvou vinu ti byla odňata citová zbožnost, a pak se dej v boj proti té chybě, ne však proto, abys znovu nabyla oné zbožnosti, nýbrž aby ses zbavila toho, co se Bohu protiví.

A nenajdeš-li té chyby, měj místo zbožnosti citové zbožnost pravou, která není nic jiného než ochotné odevzdání se do vůle Boží.

Protož hleď, abys neustávala ve svých duchovních cvičeních, nýbrž podle sil svých v nich pokračovala, třebas by se ti zdála neplodnými a nechutnými, ochotně pijíc z kalicha hořkostí, jejž ti ve vypráhlosti podává vůle láskyplného Boha.

Avšak jestliže tě někdy vyprahlost obestírá tolika a tak děsnými temnotami, že nevíš, kam se

obrátiti nebo čeho se držeti, neklesej proto ještě na mysli, nýbrž zůstaň v tom kříži klidná a zamítni všechnu útěchu pozemskou, i kdyby ti ji svět nebo tvorové dávali.

Své utrpení skrývej před každým mimo otce duchovního, jemuž o něm pověz, ne ovšem pro zmírnění svého utrpení, nýbrž aby tě poučil, jak je máš podle Boží vůle snášeti.

Přijímání, modlitby a jiná duchovní cvičení nekonej za tím účelem, abys s kříže sestoupila, nýbrž abys nabyla síly s radostí jej nésti ku větší slávě Pána ukřižovaného.

Nemůžeš-li pro duševní zmatek rozjímati a modliti se tak, jak bys chtěla, rozjímej tak, jak se to dá.

A co nebudeš moci vykonati rozumem, přemoz se a vykonej to vůlí a ústy, mluvíc hned k sobě, hned zase ku Pánu; neboť poznáš, že to má podivuhodné účinky, a tím způsobem si tvé srdce oddychne a načerpá sil.

V té chvíli tedy užívej těchto výroků: »Proč jsi zarmoucená, duše moje, a proč mne znepokojuješ? Doufej v Boha, neb ještě Mu děkovat budu, že je mou spásou a mým Bohem.«

»Proč tak daleko, Hospodine, se stavíš, odvracuješ se v čas utrpení? Neopouštěj mne docela.«

Mimoto vzpomeň si na onu svatou nauku, kterou Bůh vnukl milé Sáře, manželce Tobiášově, v čas svízelů, a vzývej Boha.

»To však za jisté má každý, kdo ctí Tebe, že jeho život, bude-li zkoušen, koruny dojde, bude-li v soužení, že bude vysvobozen, bude-li trestán, že může dojíti soustrasti Tvé. Vždyť Ty nekocháš se v našem umírání, ale po bouři činíš, že je ticho zase, po pláči a kvílení vléváš radost. Jméno Tvé, Bože Israelův, žehnáno buď věčně!« (Tob. 3, 21.—23.)

Rozpomeň se také na svého Krista, který byl

v zahradě a na kříži jakožto člověk od Otce nebeského opuštěn, aby se Jeho muka dovršila, nes spolu s Ním kříž a z celé duše Mu řekni: »Buď vůle tvá.«

Neboť tímto způsobem tvá trpělivost a modlitba vznesou plameny oběti tvého srdce až před tvář Boha, a ty budeš v pravdě zbožná. Neboť pravá zbožnost, jak jsem pravil, je vroucí a pevné rozhodnutí vůle jíti pevným krokem za Bohem a nésti kříž tou cestou, kterou nás Bůh k Sobě zve a volá, chtíti Boha jen k vůli němu samému a třebas i Boha k vůli Bohu samému opustiti (kdyby to byla Jeho vůle).

Kdyby mnozí ti, kteří chtějí žíti životem duchovním, a obzvláště ženy, touhle zbožností měřili svůj pokrok, nikoli však zbožností citovou, nebyli by zajisté klamáni sami sebou nebo ďáblem ani by nenaříkali neužitečně, ba nevděčni za tak veliké dobro, jež jim Bůh dává, nýbrž s větší horlivostí by se snažili sloužiti božské velebnosti, jež vše koná a dopouští ke své slávě a k našemu prospěchu.

V tom si také špatně vedou ženy, které se chrání všech příležitostí ke hříchu, když jsou někdy trápeny hroznými, hanebnými a děsivými myšlenkami neb i nejohavnějšími představami, že se dokonale poděsí a klesnou na mysli; tu se domnívají, že jsou opuštěny od Boha a úplně od něho odloučeny, poněvadž se nemohou přesvědčiti, že v mysli takovými myšlenkami naplněné může dlíti Duch Boží.

Zděšeny tedy takovým strachem oddávají se zármutku tak, že téměř zoufají a zanechávají všeho zbožného cvičení a vracejí se ke dřívějšímu životu světskému.

A nechápou ovšem dobře milosti, jíž je Bůh obdařuje, tím že dopouští, aby je napadaly tyto přízraky pokušení, aby dospěly k sebepoznání a obrátily se k Bohu, když vidí, že potřebují Boží po-

moci. Protož je to nevděk, když si naříkají na ty věci, za něž by měly býti nekonečné Jeho dobrotě vděčně oddány.

V takové chvíli však hleď hlouběji uvažovati o své hříšné náklonnosti, neboť Bůh chce, abys ke svému dobru poznala, že je schopna i nejtěžšího zla a ty že bys bez Jeho pomoci upadla v nejkrajnější zkázu.

Z toho načerpej naděje a důvěry, že ti Bůh pomůže, když ti ukazuje na nebezpečí a chce tě přivésti blíže k Sobě, pokud se k Němu budeš modliti a se utíkati; a za to Mu musíš vzdávati nejpokornější díky.

A buď ujištěna, že přízraky takových pokušení a ošklivé myšlenky se spíše rozplynou, budeš-li tu trýzeň trpělivě snášeti a prchati před nimi, než když jim příliš úzkostlivě odporuješ.

KAPITOLA LX.

O zpytování svědomí.

Při zpytování svědomí uvažuj o třech věcech: o svých poklescích toho dne, o jejich příčině a síle i odhodlanosti k boji proti nim a k získání opačných ctností.

Co se týče pochybení, jednej tak, jak jsem naznačil v kapitole XXVI.; tam jsem ukázal, co máme činiti, když zraněni klesneme.

Snaž se odhaliti a zničiti jejich příčinu.

Ku vykonání toho a k osvojování si ctností posilni svou vůli nedůvěrou k sobě, důvěrou v Boha, modlitbou a mnohými úkony, po nichž vzplaneš nenávistí ke hříchu a budeš toužiti po opačných ctnostech.

Na svých vítězstvích a zbožných skutcích, jež jsi vykonala, si příliš nezakládej.

Budeš-li se mimoto chtíti říditi mou radou, neuvažuj o nich vůbec mnoho pro téměř nevyhnutelné nebezpečí, že upadneš nejméně aspoň v jakési skryté hnutí ctižádosti a pýchy.

Proto slož je všecky v ruce Božího milosrdenství a pečuj o větší počet jiných, jichž ti zbývá ještě přemnoho vykonati.

Co pak se týče díkůčinění za dary a milosti, jež ti Bůh toho dne udělil, uznávej Ho za původce všeho dobra a vzdávej Mu díky, že tě vysvobodil z moci tolika zjevných i zvláště tajných nepřátel, že v tobě roznítil zbožné myšlenky a že ti dal příležitost ke ctnostem; a konečně za všecka dobrodiní, o nichž ani sama nevíš.

KAPITOLA LXI.

S nejvyšším úsilím nutno vytrvati v tomto boji a bojovati stále až do smrti.

Mezi ostatními požadavky tohoto boje jest vytrvalost, s níž musíme vždy přemáhati své vášně; neboť ony v tomto životě nikdy neodumírají, nýbrž ve kteroukoli hodinu bují jako škodlivá plevel.

Boj ten je takový, že jako nepřestává nikdy leč při smrti, tak také se mu nemůžeme vyhnouti, a kdokoli se zdráhá dáti se v ten boj, musí nutně buď býti zajat nebo zahynouti.

Mimo to vede se s nepřáteli, již nás pronásledují odvěkou nenávistí, od nichž nelze se nadíti míru nebo příměří; neboť ještě krutěji hubí ty, kteří se k nim chtějí chovati přátelštěji.

Avšak proto se ještě nesmíš dáti zastrašiti jejich

silou nebo množstvím; vždyť nikdo v tomto boji nemůže podlehnouti, leč kdo sám chce. A všechna síla našich nepřátel spočívá v rukou našeho nejvyššího vůdce, za jehož slávu máme bojovati.

On však nejen nedopustí, aby nad tebou zvítězili svou přesilou, nýbrž i sám bude za tebe bojovati a dopřeje ti vítězství, poněvadž je mocnější nade všechny tvé nepřátele, jen když i ty budeš spolu s Ním statečně bojovati, nedůvěřujíc ovšem v sebe, nýbrž v Jeho moc a dobrotu.

A i kdyby Pán oddaloval tvé vítězství, neklesej proto na mysli; neboť musíš pevně doufati (což velice přispěje k odvaze v boji), že Bůh obrátí ve tvůj užitek a zdar všechny překážky, i ty, které se vítězství netýkají, ba spíše mu odporují, ať jsou jakékoli, jen když se osvědčíš bojovnicí věrnou a statečnou.

Protož, duše křesťanská, jdi ve stopách svého nebeského vůdce, jenž pro tebe přemohl svět a chtěl zemříti, pusť se s myslí klidnou a jasnou v boj a snaž se o všemožné zničení všech svých nepřátel; neboť kdybys třeba jen jednomu ponechala život, bude ti jako tříska v oku a kopí v boku, které ti bude brániti v tak slavném vítězství.

KAPITOLA LXII.

Jak se máme ozbrojiti proti nepřátelům, kteří nás budou napadati v hodinu smrti.

Ačkoli celý náš život zde na zemi je neustálým bojem, přece hlavním a nejdůležitějším okamžikem tohoto boje je poslední hodina života, neboť kdokoli v tu chvíli padne, ten již nepovstane více.

Abys byla na to řádně připravena, pečuj zvláště

o to, abys v tomto čase, který je ti popřán, statečně bojovala, poněvadž kdo za svého života náležitě bojuje za zachování si dobra již získaného, snadno v hodinu smrti zvítězí.

Za tím účelem opět a opět velmi pozorně rozjímej o smrti; neboť až přijde, nebudeš se jí pak tolik báti a mysl tvá bude volnější a schopnější k boji. Stoupenci tohoto světa zavrhují takové rozjímání, aby si nepokazili rozkoše, již mají z požívání věcí pozemských; neboť na nich ulpěli celou duší a bylo by jim velmi těžko při pomyšlení, že je musí jednou opustiti.

Tímto způsobem se jejich nezřízená láska nikterak nezmění, ba roste vždy víc a více; proto jim potom odloučení se od tohoto života a od věcí tak drahých působí nevýslovnou úzkost, a to tím trpčí, čím déle těchto věcí požívali.

Abys tedy lépe vykonala výpravu tak důležitou, představ si někdy, že jsi sama a beze vší pomoci v úzkostech smrti, a vzpomeň si, co následuje a co tě v onu chvíli může posilovati; tu si promysli pečlivě prostředky, jež uvedu, abys jich v onom posledním okamžiku mohla náležitě užíti; neboť věc, již lze jen jednou vykonati, nutno nejprve velmi dobře promysliti, aby se nestal omyl tam, kde se již nic nedá napraviti.

KAPITOLA LXIII.

O čtyřech druzích útoků, jimiž nás napadají naši nepřátelé v hodinu smrti, a to nejprve o pokušeních proti víře, a jakým způsobem se jim máme brániti.

Nejobyčejnější a nejnebezpečnější druhy útoků, jimiž nás nepřátelé naši napadají v hodinu smrti,

jsou čtyři. Totiž pokušení proti víře, zoufalství, domýšlivost a posléze různé zjevy a přeměny ďáblů v anděly světla.

Co se tkne prvního, začne-li tě nepřítel pokoušeti svými klamnými důkazy, uchyl se ihned od rozumu k vůli a zvolej: »Odstup ode mne, satane, původce lži, nechci ti ani popřáti sluchu; neboť pevně věřím všemu, čemu učí svatá Církev Římská.« Pokud však můžeš, nedávej místa přemýšlení o víře, třeba by se ti zdálo příznivé, nýbrž pokládej je za vnuknutí ďáblovo, jenž by se rád s tebou přel. Avšak když již nemáš času vzmužiti a vzpamatovati se, přece stále ještě statečně a pevně vytrvej, aby ses nepoddala žádnému důkazu, třebas i z Písma svatého, jejž by ti nepřítel podával; neboť všechny budou buď špatně vyvozené nebo nesprávně vyložené, i kdyby se ti zdály řádné, jasné a samozřejmé.

A kdyby se tě prohnaný ďábel vyptával, čemu věří Církev Římská, nedávej mu odpovědi, nýbrž prohlédnouc jeho úskoky a že tě chce chytiti v řeči, vzbuď vnitřní úkon živé víry nebo mu na vzdor odpověz, že svatá Církev Římská učí a věří pravdě. Kdyby však zlomyslník namítal: »Co pak to je tato pravda?«, odpověz: »Právě to, čemu Církev svatá věří.«

Především buď svým srdcem neustále u Krista ukřižovaného a takto Jej vzývej: »Bože můj, Stvořiteli a Spasiteli můj, pomoz mi rychle a neopouštěj mne, abych se neodchýlila od pravdy svaté a katolické Tvé víry; rač mi dopřáti, jako jsem se z milosti Tvé v ní narodila, tak také abych v ní ke Tvé slávě zemřela!«

KAPITOLA LXIV.

O pokušení k zoufalství a o prostředcích proti němu.

Jiný způsob, jímž na nás útočí ďábel, aby nás úplně zničil, je strach, jejž nám nahání připomínáním našich hříchů, abychom se střemhlav zřítili v propast zoufalství.

K uniknutí z tohoto nebezpečí zachovej toto jisté pravidlo, že totiž myšlenky na tvé hříchy plynou z Boží milosti a ke tvé spáse, vzbuzují-li v tobě pokoru, lítost nad urážkou Boží a důvěru v Jeho dobrotivost. Když ti však působí neklid a trápí tě nedůvěrou a malomyslností, i kdyby se ti zdálo, že ti dávají pravé a dostatečné důkazy, abys nabyla přesvědčení, že jsi zavržena a že ti již nezbývá času ke spáse, zavrhni je jakožto léčky ďáblovy, pokoř se ještě hlouběji a ještě více důvěřuj v Boha; neboť tak ke slávě Boží vlastní zbraní zvítězíš nad nepřítelem.

Je ovšem nutno, abys litovala urážky Boží, kdykoli si na ni vzpomeneš, avšak s důvěrou v zásluhy Jeho umučení pros, aby ti ji odpustil.

Ba pravím ještě více: Kdyby se ti zdálo, že sám Bůh ti říká, že jsi vyloučena z počtu Jeho oveček, nesmíš ani proto ještě ztratiti důvěru v Něho, nýbrž řekni Mu pokorně: »Zajisté mne můžeš, Pane, pro mé hříchy spravedlivě zavrhnouti; avšak přece z mocnějšího ještě důvodu odvažuji se doufati ve Tvé milosrdenství, že mne ušetříš.

Prosím Tě tedy za spásu tohoto ubohého Tvého tvora, jenž je sice zavržen pro svou hříšnost, avšak za cenu Tvé krve vykoupen. Chci ovšem, Vykupiteli můj, býti spasena ke Tvé slávě a s důvěrou ve Tvé nesmírné milosrdenství zcela se odevzdávám v ruce Tvé. Učiň se mnou, cokoli chceš, neboť Ty

jediné jsi mým Pánem, a i kdybys mne chtěl zahubiti, přece ještě chci míti živou naději v Tebe.«

KAPITOLA LXV.

O pokušení k domýšlivosti.

Třetí druh útoku je domýšlivost a opovážlivé spoléhání.

Při tom však nedej se nikdy ani trochu svésti ani k nejmenší samolibosti a zalíbení ve svých skutcích, nýbrž tvé zalíbení budiž jen v Pánu, v Jeho milosrdenství a skutcích Jeho života a utrpení.

Pokládej stále až do posledního svého dechu sebe samu za bezcennou a pouze Boha uznávej za původce všeho dobra, jež jsi snad někdy vykonala. K Němu se utíkej s prosbou o pomoc; neočekávej jí však pro své zásluhy, byť jsi i zvítězila v četných a důležitých bojích. A buď neustále ve svaté bázni, upřímně vyznávajíc, že všechny tvé namáhavé boje jsou marné, nezastíní-li tě Bůh křídly Své ochrany; neboť pouze v Jeho pomoc můžeš a máš důvěřovati.

Budeš-li dbáti těchto rad, tvoji nepřátelé tě nezdolají, a ty připravíš si tím způsobem cestu, po které radostně přejdeš do nebeského Jerusalema.

KAPITOLA LXVI.

O pokušení vidinami a klamnými zjeveními v hodinu smrti.

Kdyby tě zarputilý náš nepřítel, jenž nás nikdy nepřestává soužiti, napadal klamnými, vylhanými

vidinami a v podobě anděla dobrého, buď opatrná, vytrvej neochvějně při vědomí své nicotnosti a řekni mu směle: »Táhni, prokletý, do své říše temnot, neboť vidění si nezasloužím a žádné jiné věci nepotřebuji kromě milosrdenství Pána svého Ježíše, přímluvy Panny Marie, svatého Josefa a jiných svatých.«

A i kdyby se ti podle mnohých téměř samozřejmých důkazů zdálo, že pocházejí s nebe, přece ještě je zavrhni a se vším úsilím je od sebe vzdaluj a neboj se, že svým odporem, jenž se opírá o vědomí tvé nehodnosti, rozhněváš Boha; neboť kdyby On na tom měl podíl, jistě by ti to dovedl dáti na jevo; a neutrpíš pro to žádné škody, poněvadž ten, jenž milost dává pokorným, jistě jim jí neodejme, vzbuzují-li hojné úkony pokory.

To jsou nejobyčejnější zbraně, jimiž proti nám obyčejně bojuje nepřítel v poslední hodinu života. Pak každého pokouší podle toho, jak kdo je oddán svým zvláštním náklonnostem. Proto, dříve než nastane chvíle onoho velikého zápasu, musíme se pečlivě ozbrojiti a řádně bojovati proti všem svým nezřízeným vášním, zvláště těm, které nás utiskují svou drsnou vládou, abychom snáze dobyli vítězství v onu chvíli, jež nám odnímá všechen ostatní čas tohle vykonati.

»*Bojuj proti nim, až je vyhladíš!*«*

* I. Král. 15, 18.

OBSAH:

Úvodem 7
Nejvyššímu vůdci a nejslavnějšímu vítězi Ježíši Kristu, synu Marie Panny 11
Kapitola 1.: V čem záleží křesťanská dokonalost, že jí bojem můžeme dosáhnouti 13
Kapitola 2.: O nedůvěře k sobě 18
Kapitola 3.: O důvěře v Boha 20
Kapitola 4.: Jakým způsobem lze poznati, jedná-li kdo s nedůvěrou k sobě a s důvěrou v Boha . 22
Kapitola 5.: Omyl přemnohých, kteří v malodušnosti vidí ctnost 23
Kapitola 6.: Jiné pokyny, vedoucí k získání nedůvěry k sobě a důvěry v Boha 24
Kapitola 7.: O cvičení a to nejprve o cvičení rozumu, jejž nutno chrániti od nevědomosti a zvědavosti 25
Kapitola 8.: Proč věci špatně posuzujeme a jak je můžeme správně rozeznati 27
Kapitola 9.: Jiná chyba, před níž nutno chrániti rozum, aby věci řádně rozlišoval . . . 29
Kapitola 10.: O cvičení vůle a o účelu, k němuž mají směřovati všecky naše vnitřní i vnější úkony 31
Kapitola 11.: Několik úvah vedoucích vůli k tomu, aby ve všem hledala Boží zalíbení 35
Kapitola 12.: V člověku jest více vůlí a mezi nimi plane boj 36
Kapitola 13.: O způsobu boje proti hnutí smyslovému. Jaké úkony vzbuzovati musí vůle, aby nabyla trvalého stavu ctností 39
Kapitola 14.: Co činiti, když se zdá, že je vyšší vůle od nižší a od nepřátel přemožena a zcela podrobena 44
Kapitola 15.: Některá jiná pravidla, jež tvoří zase jeden způsob boje, a zvláště proti komu a jak nutno bojovati 46
Kapitola 16.: Kterak bojovník křesťanský hned z rána má sestupovati do zápasiště 48
Kapitola 17.: Jaký pořádek máme zachovávati, když krotíme hříšné vášně 50
Kapitola 18.: Jak čeliti náhlým hnutím vášní 51
Kapitola 19.: O způsobu boje proti tělesnosti 52
Kapitola 20.: O způsobu boje proti nedbalosti 57

Kapitola 21.: Jak nutno říditi smysly a jak jich užívati k nazírání věcí božských 61
Kapitola 22.: Jak užívati týchž věcí, abychom řídili smysly a přešli k uvažování o vtěleném Slově v tajemstvích jeho života a utrpení 64
Kapitola 23.: Jak jinak máme ovládati smysly vzhledem k různým příležitostem 66
Kapitola 24.: Jak ovládati jazyk 70
Kapitola 25.: Bojovník Kristův má se ze všech sil vyhýbati rozčilení a rozrušení mysli, aby mohl řádně bojovati proti svým nepřátelům 73
Kapitola 26.: Co máme činiti, když zraněni klesneme 76
Kapitola 27.: Jak si počíná ďábel, aby přemohl a oklamal i ty, kteří chtějí žíti ctnostně, i ty, kteří již jsou zaprodáni hříchu 78
Kapitola 28.: Jakého druhu boje a lsti užívá ďábel proti těm, které má spoutané otroctvím hříchu 79
Kapitola 29.: Jakou obratnou lstí drží ďábel ve své moci ty, kteří uznávají svůj ničemný život a chtěli by se z toho stavu vysvoboditi, a proč se naše předsevzetí často míjejí výsledkem 80
Kapitola 30.: Omyl těch, kteří se domýšlejí, že kráčejí za ctností 82
Kapitola 31.: Klam a boj ďáblův, abychom sešli s cesty ctnosti 84
Kapitola 32.: Poslední útok a klam ďáblův, jímž se snaží způsobiti, aby získané ctnosti byly nám příležitostí ku pádu 87
Kapitola 33.: Některé pokyny ke zkrocení hříšních vášní a k získání nových ctností 93
Kapitola 34.: Ctnosti musíme si osvojovati ponenáhlu tím, že se v nich cvičíme postupně a snažíme se nejprve o jednu a pak o jiné 96
Kapitola 35.: Jakými prostředky možno si osvojiti ctnosti a jakým způsobem se jich má užívati, abychom po nějaký čas pouze o jednu usilovali 97
Kapitola 36.: V pěstování ctností nutno s horlivým úsilím pokračovati 99
Kapitola 37.: Poněvadž se při pěstování ctností musí bez ustání pokračovati, nesmíme se vyhýbati příležitostem, jež se nám naskytují k jejich získání 100

Kapitola 38.: Jest třeba oblíbiti si všecky příležitosti k boji o získání ctností, a nejvíce ty, které působí větší obtíž 102
Kapitola 39.: Různých příležitostí můžeme užíti ku pěstění téže ctnosti 104
Kapitola 40.: Kolik času třeba věnovati cvičení každé ctnosti a jaké jsou známky našeho pokroku 106
Kapitola 41.: Nesmíme se dáti uchvátiti touhou uniknouti protivenstvím, jež trpělivě snášíme. Jak třeba říditi všecky své touhy, aby byly ctnostné 107
Kapitola 42.: Jak máme odporovati ďáblu, když nás chce oklamati neumírněností v konání ctnostných úkonů 109
Kapitola 43.: Jak je v nás silná nezřízená náklonnost a ďáblovo ponoukání, abychom se dali svésti k opovážlivému posuzování bližního, a jak jim nutno čeliti 111
Kapitola 44.: O modlitbě 113
Kapitola 45.: Co jest modlitba vnitřní 117
Kapitola 46.: O modlitbě rozjímavé 119
Kapitola 47.: Jiný způsob modlitby rozjímavé 120
Kapitola 48.: O modlitbě prostřednictvím Panny Marie 121
Kapitola 49.: Několik úvah o tom, jak se máme s nadějí a důvěrou utíkati ku Panně Marii . 122
Kapitola 50.: O modlitbě a rozjímání prostřednictvím andělů a všech svatých 123
Kapitola 51.: O rozjímání umučení Kristova, abychom z něho načerpali úkonů různých ctností 125
Kapitola 52.: O užitku, jehož máme z rozjímání o Ukřižovaném, a o následov. Jeho ctností 129
Kapitola 53.: O Nejsvětější Svátosti Oltářní 133
Kapitola 54.: Jak se má přijímati Nejsv. Svátost Oltářní 134
Kapitola 55.: Jak se máme na sv. přijímání připraviti, abychom vzbudili v sobě lásku k Bohu 137
Kapitola 56.: O duchovním přijímání 142
Kapitola 57.: O díkůčinění 144
Kapitola 58.: O obětování sebe 145
Kapitola 59.: O citové zbožnosti a duchovní vyprahlosti 147
Kapitola 60.: O zpytování svědomí 151
Kapitola 61.: S nejvyšším úsilím nutno vytrvati v tomto boji a bojovati stále až do smrti . 152
Kapitola 62.: Jak se máme ozbrojiti proti nepřátelům, kteří nás budou napadati v hodinu smrti 153

Kapitola 63.: O čtyřech druzích útoků, jimiž nás napadají naši nepřátelé v hodinu smrti, a to nejprve o pokušeních proti víře, a jakým způsobem se jim máme brániti . 154
Kapitola 64.: O pokušení k zoufalství a o prostředcích proti němu 156
Kapitola 65.: O pokušení k domýšlivosti 157
Kapitola 66.: O pokušení vidinami a klamnými zjeveními v hodinu smrti 157

Vavřinec Skupoli: DUCHOVNÍ BOJ.
Vytiskla Československá akc. tiskárna filiálka v Českých Budějovicích.

BLAHOSL.

JINDŘICH SUSO O. P.:

Mystikovo srdce

Vlastní životopis.

Mnich byl ve středověku hlavním představitelem křesťanství Mniši-myslitelé vytvářeli křesťanskou osvětu a mniši-světci určovali způsob mravní dokonalosti. Usilování o styk se světem nadpřirozeným bylo základní složkou středověké kultury a projevovalo se hlavně mystikou. K nejvzácnějším květům středověké mystické literatury patří vlastní životopis „nejroztomilejšího z mystiků", švábského dominikána blah. Jindřicha Seuse, zvaného Suso. Jako září kapka čisté vody všemi barvami světla slunečního, tak hraje osobnost Susova všemi tvary lásky nebeské. Hravá prostomyslnost dětská a závratná vnímavost nejvyšších tajemství Božích sídlí družně v jeho srdci jako beránek s orlem. Jsou to stránky podmanivé lyrické a dramatické síly, stránky poctivého zápasu o Boha v duši a duše k Bohu. Stránky velké životní zkušenosti, zkušenosti věrného vystupování v duchovním životě.

Z latiny po prvé do češtiny přeložil a poznámkami opatřil P. Silvestr M. Braito O. P.

Stran 158. Cena Kč 12.—. (Myšlenky a život, sv. 1.)

U všech knihkupců nebo přímo

v nakladatelství

„VYŠEHRAD",

Praha II., Václavská ul. č. 12.

VZÁCNÉ MODLITEBNÍ KNIHY PRO LAIKY

MODLITBY KATOLICKÉHO KŘESŤANA

Z římského breviáře vybral a přeložil dr. Alfred Fuchs. — Vedle misálu nejdůležitější modlitební knihou Církve sv. je breviář. V době radostně probouzející se liturgické zbožnosti u nás uvítají laikové obsáhlý český výbor denních kněžských modliteb, který jim umožní ještě intensivněji »žíti s Církví«. V dokonalé stylové výzdobě, tištěno na japanu. V plátěné vazbě Kč 23.—, v kůži Kč 35.—.

P. DR. JAN EV. URBAN O. F. M.: K BOHU

Vůdce duchovního života katolické inteligence. Druhé, více než o třetinu rozšířené vydání. Tato kniha má nahraditi laikovi misál, rituál, brevíř, duchovní četbu a duchovní vedení. Má mu býti průvodcem, kterého možno míti lehce s sebou na cestách. Není jen stálým zdrojem modliteb, nýbrž i jasné znalosti věčných pravd. Stran 575. Příruční formát, indický papír. V plátěné vazbě Kč 25.—, v kůži Kč 45.— a Kč 50.—.

Ctih. TOMÁŠ KEMPENSKÝ: NÁSLEDOVÁNÍ KRISTA

Klasická náboženská kniha, která byla po Písmě sv. nejčastěji opisována a tištěna. Nový krásný překlad † Msgra Karla Vrátného. Úprava arch. Břet. Štorma. Příruční formát. Dvojí úprava: 1. na indickém papíře v balonové vazbě Kč 22.—, v perg. Kč 40.—, v celokožené vazbě Kč 40.—; 2. na dobrém dílovém papíře v balonové vazbě Kč 18.—.

JAN FR. HRUŠKA: HOŘÍCÍ KEŘ

Modlitby a meditace. Čtvrté vydání. Úprava arch. Břetislava Štorma. — »Hořící keř vzňal se od ohně Lásky Boží. Hoří a neshoří. Kdykoli pak zuješ obuv tělesných žádostí a světských starostí a přistoupíš s čistou touhou po Lásce Boží, ukáže se ti v něm Bůh mocný a dobrý.« — Příruční formát. V plátěné vazbě Kč 15.—, v kůži Kč 30.—.

U všech knihkupců.

NAKLADATELSTVÍ »VYŠEHRAD«, SPOL. S R. O. V PRAZE.